

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

**«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ДІТЕЙ
З УСКЛАДНЕННЯМИ ПРОЦЕСІВ
РОЗВИТКУ І СОЦІАЛІЗАЦІЇ.**

**НАУКОВА ШКОЛА
ВІКТОРА СИНЬОВА»**

**НАУКОВО-ДОПОМІЖНИЙ
БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК**

Кам'янець-Подільський
2023

УДК 016:929]:376-056.2/.3

ББК 91.9+74.3

П86

Рекомендувала вчена рада Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, протокол № 12 від 26 жовтня 2023 р.

Рецензенти:

Валентина ЛЯПУНОВА, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького;

Світлана МИХАЛЬСЬКА, доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Психолого-педагогічні проблеми освіти дітей з ускладненнями процесів розвитку і соціалізації.

Наукова школа Віктора СИНЬОВА: науково-допоміжний біобібліографічний покажчик / укладач Світлана Миронова. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 184 с.

Електронна версія доступна за покликаннями:

URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7702>

Науково-допоміжний біобібліографічний покажчик містить опис біографій та наукових праць членів наукової школи дійсного члена академії педагогічних наук України, доктора педагогічних наук, професора Віктора Миколайовича СИНЬОВА «Психолого-педагогічні проблеми освіти дітей з ускладненнями процесів розвитку і соціалізації».

Представлені у покажчику матеріали є цінним джерелом для здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта при вивченні історії української спеціальної педагогіки, обранні перспективних напрямів наукових досліджень.

УДК 016:929]:376-056.2/.3

ББК 91.9+74.3

© укладач Світлана Миронова, 2023

ВСТУПНЕ СЛОВО

Грунтовне вивчення будь-якої науки потребує знань її методології, орієнтації в історичному розвитку. Це є вагомим як для професійного становлення фахівців, так і закладів освіти. Осередком зростання фахової компетентності спеціалістів, розвитку системи освіти дітей з особливими освітніми потребами виступають наукові школи, тому є потреба у поширенні інформації про їхню діяльність як у науковому, так і практичному просторі.

Постать доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена Національної академії педагогічних наук України Віктора СИНЬОВА є видатною, а його внесок у розвиток вітчизняної психокорекційної педагогіки заслуговує на детальне вивчення, пропагування як у теорії, так і практиці спеціальної освіти. Потужна наукова школа Віктора Миколайовича, здобутки її членів відіграють вагомую роль у розвитку вітчизняної спеціальної та інклюзивної освіти.

З огляду на актуальність і було підготовлено науково-допоміжний біобібліографічний покажчик «Психолого-педагогічні проблеми освіти дітей з ускладненнями процесів розвитку і соціалізації. Наукова школа Віктора СИНЬОВА». У виданні представлені біографічні довідки керівника та членів наукової школи, описане коло їхніх наукових інтересів, подана бібліографія основних наукових праць. Пропоноване видання адресоване фахівцям спеціальної освіти, докторантам, аспірантам, студентам закладів вищої освіти; воно буде доцільним як джерело у процесі вивчення історії вітчизняної спеціальної педагогіки, особливостей наукових досліджень в спеціальній та інклюзивній освіті.

Кожен член наукової школи самостійно надавав інформацію про себе, свою наукову та публікаційну діяльність, тому укладач видання не несе відповідальності за достовірність цих матеріалів.

На жаль, в умовах воєнного стану з окремими членами наукової школи не вдалося зв'язатися, тому в покажчику інформація про них є або дуже короткою, або й відсутня зовсім. Так само прикро, що через недоступність до власних архівів Віктор Миколайович не зміг надати свій

повний список публікацій, який налічує понад 500 наукових праць.

Втім, попри всі виклики, наукова школа Віктора СИНЬОВА продовжує розвиватися, примножувати здобутки. Успіхів вітчизняним вченим та многая літа Віктору Миколайовичу!

Світлана МИРОНОВА

**КЕРІВНИК НАУКОВОЇ ШКОЛИ –
ВІКТОР СИНЬОВ**

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТИ ДІТЕЙ З УСКЛАДНЕННЯМИ ПРОЦЕСІВ
РОЗВИТКУ І СОЦІАЛІЗАЦІЇ
НАУКОВА ШКОЛА ВІКТОРА СИНЬОВА**

*Доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член Національної академії педагогічних наук України.
Заслужений юрист України,
Заслужений професор Українського державного
університету імені М. П. Драгоманова,
Почесний професор Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка,
Почесний професор Донбаського державного педагогічного
університету, Президент Асоціації корекційних педагогів України.
Вчений, поет, естрадний драматург, автор книг,
пісень, естрадних та телепрограм.*

Біографічна довідка

Віктор Миколайович Синьов народився 14 березня 1940 року у м. Києві в сім'ї відомих в СРСР артистів естради Марії Захарівни Леонідової і Миколи Михайловича Синьова. Дружина – Синьова Євгенія Павлівна, доктор психологічних наук, професор. Донька Олена (1962 р.), син Євген (1971 р.), онуки: Марія, Кристина, Андрій, Софія.

У 1957 році після закінчення київської середньої школи №25 вступив на педагогічний факультет (відділення спеціальної педагогіки) Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького (нині – Український державний університет імені М.П. Драгоманова). Студентські роки відзначені першими науковими і літературними публікаціями, спортивними перемогами (неодноразово – звання чемпіона Києва і України серед студентів з настільного тенісу), активною участю у художньо-творчих колективах, а головне – спілкуванням з такими видатними українськими вченими і педагогами, як Г.С. Костюк, Д.Ф. Ніколенко, М.М. Перельмутер, М.Д. Ярмаченко, К.М. Турчинська та ін.

Закінчивши інститут у 1962 році (диплом з відзнакою за спеціальністю «Дефектологія; педагогіка і методика початкового навчання»), працював вихователем, вчителем допоміжної школи №1 м. Києва, старшим методистом Кабінету спеціальних шкіл Міністерства освіти України, а у 1964 році був запрошений на викладацьку роботу на кафедрі дефектології рідного інституту. У 1965-66 році був заступником декана дефектологічного факультету.

У 1966 році поступив до аспірантури Інституту дефектології АПН СРСР, яку закінчив у 1968 році з достроковим захистом кандидатської дисертації «Изучение причинно-следственных связей на уроках географии во вспомогательной школе». Час навчання у аспірантурі запам'ятався на все життя дослідницькою роботою під керівництвом чудового вченого і людини Григорія Митрофановича Дульнева та залученням до мудрості видатних дефектологів зі світовим авторитетом, учнів і послідовників Л.С. Виготського – Т.О. Власової, Ж.І. Шиф, І.М. Соловйова, М.С. Певзнер, Р.М. Боскіс, С.О. Зикова, О.І. Дьячкова та ін.

Після повернення до рідного ЗВО у 1968-1975 рр. працював старшим викладачем, доцентом кафедри олігофренопедагогіки, брав активну участь у громадському житті інституту, зокрема як організатор і керівник студентської наукової, спортивної, художньої самодіяльності. Цікаво відзначити, що серед його студентів у ті часи були нинішні академіки АПН України Іван Бех, Віталій Бондар, Сергій Максименко, відомі доктори наук, професори Борис Андрієвський, В'ячеслав Засенко, Юрій Максименко, Валентина Тарасун, Людмила Фомічова, Марія Шеремет, Євгенія Синьова, Олександр Северов, Іван Колесник, Валентина Турчинська, державні діячі Григорій Максименко, Володимир Львовчкін та ін.

У 1975 році був обраний за конкурсом на посаду старшого наукового співробітника Науково-дослідного інституту педагогіки України, де працював до 1980 року у творчій співдружності з відомими українськими вченими-дефектологами І.Г. Єременком, І.С. Моргулісом, А.М. Гольдберг, М.П. Козленком, Г.М. Мерсіяною, Л.С. Вавіною, В.К. Кузьміною та ін. У ті роки активно і плідно здійснювалося керівництво роботою над кандидатськими дисертаціями аспірантів з України, Молдови, Білорусі; проведені ґрунтовні дослідження з проблем спеціальної дидактики та методики географії у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями та корекційного потенціалу методів навчання і виховання цієї категорії учнів; зібраний основний експериментальний матеріал для докторської дисертації; надруковані монографічні роботи та статті, багато з яких було перевидано в інших країнах, що принесло авторові міжнародне визнання як провідного вченого в галузі олігофренопедагогіки, а також фахівця з проблем виховання і перевиховання молоді з порушеннями соціальної поведінки.

У 1980 році був переведений до системи МВС і призначений на посаду начальника навчально-методичного відділу новоствореного навчального закладу – Київського філіалу Всесоюзного інституту підвищення кваліфікації керівних працівників МВС СРСР. Інститут спеціалізувався на навчанні співробітників установ виконання покарань, зокрема виховних колоній для неповнолітніх засуджених, тому першочерговим завданням, з психолого-педагогічних

позицій, було забезпечення гуманізації і педагогізації діяльності таких установ через якісні зміни у їх кадровому і законодавчому забезпеченні.

Отже, соціально-педагогічні проблеми у цій сфері щільно пов'язувалися з юридичними, і їх розв'язання дозволило піднести пенітенціарну діяльність на новий, цивілізований рівень, який би відповідав міжнародним стандартам. Попри зрозумілі труднощі, обумовлені з відомими соціально-політичними, радянськими реаліями 80-х років, саме тоді вдалося створити київську школу пенітенціарної психології та педагогіки, яка стала відомою і шановною далеко за межами України (В.М. Синьов, О.П. Северов, В.С. Медведєв, О.В. Беца, В.І. Кривуша, Д.О. Ніколенко, В.П. Любченко, А.С. Рождественський та ін.).

Захищена В.М. Синьовим докторська дисертація «Корекція інтелектуальних вад в учнів допоміжної школи» (Інститут дефектології АПН СРСР, 1988 рік) була присвячена проблемам корекції інтелектуального розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями, але вже в ній піднімалися питання нового напрямку корекційної педагогіки та психології – спеціальній кримінології та пенітенціарії.

З набуттям Україною у 1992 році державної незалежності і створенням, зокрема, самостійної Вищої Атестаційної комісії України, В.М. Синьов протягом трьох перших термінів її діяльності був членом, заступником голови експертної комісії з психолого-педагогічних наук, членом спеціалізованих вчених рад з захисту докторських дисертацій.

З 1992 року був призначений першим проректором Київського інституту внутрішніх справ (зараз – Київський юридичний інститут МВС України) і забезпечив його акредитацію за спеціальностями «правознавство» і «психологія» на найвищому IV рівні. Досвід інституту з підготовки кадрів для пенітенціарної системи, внутрішніх військ та інших підрозділів МВС був схвалений міжнародними експертами.

За підготовки юридичних кадрів, наукові здобутки у галузі юридичної психології, участь у розробці основ кримінально-виконавчого законодавства В.М. Синьову у 1995 році Указом Президента України було присвоєне почесне звання «Заслужений юрист України», він багаторазово нагороджувався відзнаками МВС України, командуванням внутрішніх військ України, Державного департа-

менту України з питань виконання покарань. Має спеціальне звання – полковник внутрішньої служби. З виходом у офіцерську відставку, продовжував роботу на цивільних посадах професора, завідуючого кафедрою у вузах МВС, а також співпрацював з науковими і навчальними установами у галузі спеціальної педагогіки і психології як керівник і консультант багатьох дисертаційних досліджень, активний учасник конференцій, автор наукових і методичних праць з корекційної педагогіки і спеціальної психології, член спеціалізованих рад, член бюро відділення психології, вікової фізіології та дефектології АПН України.

Враховуючи значний внесок В.М. Синьова у розвиток, передусім, наукової дефектології, вже на перших зборах новоствореної АПН України він був обраний членом-кореспондентом (1992 р.), а згодом (у 1994 р.) – дійсним членом (академіком) цієї державної академії.

Саме як авторитетного фахівця у галузі корекційної педагогіки та спеціальної психології, досвідченого організатора вищої освіти В.М. Синьова було запрошено у вересні 2003 р. на посаду директора Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова, створеного шляхом реорганізації дефектологічного факультету, з яким пов'язані найприємніші студентські спогади та десятиріччя професійного життя вченого і педагога.

В.М. Синьов підготував багатьох докторів та кандидатів наук зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка, 19.00.08 – спеціальна психологія, які є представниками його наукової школи «Психолого-педагогічні проблеми освіти дітей з ускладненнями процесів розвитку і соціалізації».

В.М. Синьов нагороджений орденом «За заслуги» II і III ступенів, багатьма відзнаками МОН України, МВС України, НАН України, НАПН України, ДПС України.

Для повноти портрету Віктора Синьова необхідно додати, що він відомий в Україні та далеко за її межами і як талановитий автор багатьох телевізійних та естрадних програм, текстів інтермедій, фельєтонів, пісень, чиї твори виконували славетні артисти – Юрій Тимошенко та Юхим Березін, Микола Мозговий та Юрій Богатіков, Тетяна Цимбал, Олексій Попов, Михайло Рибак, Анатолій Литвинов, Анатолій Пурцеладзе, колективи Київського мюзик-холу, ансамблі «Кобза», «Червона рута», «Очима молодих» та ін.

В.М. Синьов є також суддею національної категорії з настільного тенісу, неодноразово обирався членом президії, віце-президентом Української федерації з цього виду спорту. Віктор Миколайович одружений, має доньку, сина, онуків.

Список основних публікацій

1. Синьов В.М., Гончаренко С.А. Робота вихователя допоміжної школи-інтернату по забезпеченню успішності учнів. Мін-во освіти УРСР. Київ, 1964. 50 с.
2. Синьов В.М. Активізація розумової діяльності учнів допоміжної школи на уроках географії: методичний лист / Мін-во освіти УРСР, Респ. навч.-метод. кабінет спецшкіл. Київ: Рад. школа, 1967. 40 с.
3. Синьов В.М., Ніколаєв С.Ф. Використання дитячої гри у навчально-виховній роботі з учнями допоміжної школи. Мін-во освіти УРСР, Респ. навч.-метод. каб. спецшкіл. Київ, 1968. 57 с.
4. Синьов В.М. Вивчення природних зон СРСР у допоміжній школі: методичний лист / Міністерство освіти УРСР, Респ. учб.-метод. кабінет спец. шкіл. Київ: Рад. школа, 1968. 49 с.
5. Синьов В.М. Формування географічних знань учнів допоміжної школи / Мін-во освіти УРСР, Респ. навч.-метод. каб. спецшкіл. Київ, 1970. 56 с.
6. Синьов В.М. Розвиток розумової діяльності учнів допоміжної школи в процесі навчання: методичний посібник / Мін-во освіти УРСР, Респ. наук.-метод. каб. спецшкіл. Київ, 1971. 52 с.
7. Бондар В.І., Синьов В.М. Формування історичних уявлень учнів 6-8 класів допоміжної школи. Мін-во освіти УРСР. Респ. навч.-метод. кабінет спецшкіл. Київ, 1973. 52 с.
8. Єременко І.Г., Бондар В.І., Стадненко Н.М., ..., Синьов В.М. [та ін.] Основи спеціальної дидактики: посібник / відп. ред. І.Г. Єременко. Київ: Рад. школа, 1975. 212 с.
9. Методические рекомендации к исследованию проблем коррекционной работы в специальных школах / ред. кол.: И.И. Демина, ..., В.Н. Синев (отв. ред.) [и др.]; Педагогическое общество УССР, Респ. секция дефектологии. Киев, 1975. 119 с.
10. Синьов В.М. Методичні рекомендації до застосування методів навчання і корекції в допоміжній школі / М-во освіти УРСР, Респ. навч.- метод. кабінет спецшкіл. Київ, 1976. 66 с.

11. Синьов В.М. Застосування методів навчання та корекції у допоміжній школі / Мін-во освіти УРСР, Респ. навч.-метод. кабінет спецшкіл. Київ, 1976. 66 с.
12. Синев В.Н., Стожок О.С. Коррекционная работа на уроках географии и естествознания во вспомогательной школе / Мин-во просвещения УССР. Киев: Рад. школа, 1977. 86 с.
13. Синев В.Н., Коберник Г.Н. Введение в специальность «Дефектология»: учебное пособие для студентов педагогических ин-тов по спец. № 2111 «Дефектология». Киев: Вища школа, 1984. 144 с.
14. Єременко І.Г., Стадненко Н.М., Моргуліс І.С., Синьов В.М. [та ін.] Основи спеціальної дидактики: посібник / за ред. І.Г. Єременка. 2-е вид., перероб. Київ: Рад. школа, 1986. 201 с.
15. Коррекция интеллектуальных нарушений у учащихся вспомогательной школы: автореферат дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.03 – Специальная педагогика. Москва, 1988. 350 с.
16. Синев В.Н. Особенности перевоспитания в ВТК осужденных с аномалиями психики: методические рекомендации / КФ ВИПК МВД СССР. Киев, 1989. 25 с.
17. Саблина А.С., Синев В.М. Организация воспитательной работы с умственно отсталыми осужденными в ВТК / ВНИИ МВД СССР. Москва, 1989. 51 с.
18. Кривуша В.И., Синев В.Н. Педагогическая система А.С. Макаренко и пути ее использования в практике органов, исполняющих наказание / РИО ИПК ОИН. Киев, 1992. 30 с.
19. Коберник Г.М., Синьов В.М. Основи дефектології: навчальний посібник для студентів педагогічних інститутів. Київ: Вища школа, 1994. 143 с.
20. Кривуша В.І., Синьов В.М., Удалова Л.Д. Російсько-український словник психолого-педагогічних та юридичних термінів, фразеології професійної лексики, жаргонних слів і виразів засуджених, а також зразків процесуальних документів. Київ: МП «Леся», 1996. 80 с.
21. Беца О.В., Кривуша В.І., Синьов В.М. Пенітенціарна педагогіка: навчальний посібник / РВВ КІВС при УАВС. Київ, 1996. 240 с.
22. Синьов В.М., Радов Г.М., Кривуша В.І., Беца О.В. Педагогічні основи ресоціалізації злочинців. Київ: МП «Леся», 1997. 272 с.

23. Робоча книга пенітенціарного психолога / за ред. А.М. Синьова, В.С. Медведєва. Київ, 2000. 210 с.
24. Кривуша В.І., Пометун О.І., Синьов В.М., Супрун М.О. Основи теорії виховання. Київ: МП «Леся», 2000. 140 с.
25. Кривуша В.І., Пометун О.І., Синьов В.М., Супрун М.О. Основи теорії виховання. 2-е вид., перероб. і допов. Київ: МП «Леся», 2002. 151 с.
26. Кривуша В.І., Кушнірова Т.В., Синьов В.М. Кадрова, виховна, соціальна психопрофілактична робота в ОВС. Київ: КІВС, 2002. 120 с.
27. Спеціальна педагогіка: понятійно-термінологічний словник / укл.: В.І. Андрієнко, В.І. Бондар, ..., В.М. Синьов [та ін.]; за ред. В.І. Бондаря. Луганськ: Альма матер, 2003. 436 с.
28. Соціальна робота з неповнолітніми, які перебувають у місцях позбавлення волі : методичні матеріали / авт. кол.: О.В. Беца, О.В. Вакулєнко, ..., В.М. Синьов [та ін.]; за ред. В.М. Синьова; ДУССМ, ДДУ з питань викон. покарань. Київ, 2003. 222 с.
29. Медведєв В.С., Синьов В.М., Скоков С.І. Професійне спілкування пенітенціарного персоналу. Київ, 2003. 51 с.
30. Основи пенітенціарної педагогіки та психології: посібник / за заг. ред. В.М. Синьова. Біла Церква, 2003. 101 с.
31. Соціальні послуги на рівні громади для осіб з інтелектуальною недостатністю / відп. ред. В.М. Синьов. Київ, 2004. 312 с.
32. Синьов В.М. Основи корекційної педагогіки для педагогічних спеціальностей вищих закладів освіти: напрям підготовки 0101 Педагогічна освіта: навчальна програма для вищих закладів освіти / МОН України. Ін-т інноваційних технологій змісту освіти, НПУ імені М.П. Драгоманова. Київ: НПУ, 2006. 16 с.
33. Кривуша В.І., Синьов В.М. Кадрова та виховна робота в ОВС: навчально-методичний посібник. Київ: КЮІ КНУВС, 2006. 131 с.
34. Андрусишин Б.І., Синьов В.М. Соціально-правовий захист дітей з вадами розумового розвитку: навчальний посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 176 с.
35. Синьов В.М. Розумова відсталість як педагогічна проблема: навчальний посібник. Київ: ДІА, 2007. 120 с.
36. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник для вищих закладів освіти. Київ: Видво НПУ, 2007. Ч. 1. 238 с.

37. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник для вищих закладів освіти. Київ: Вид-во НПУ, 2007. Ч. 2. 160 с.
38. Синьов В.М., Кривуша В.І. Соціально-педагогічна діяльність в ОВС: кадрова та виховна робота: підручник. Київ: МП «Леся», 2008. 144 с.
39. Синьов В.М., Матвеева М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталої дитини: підручник. Київ: Знання, 2008. 359 с.
40. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. 2009. Ч. 2: Навчання і виховання дітей. 224 с.
41. Військова педагогіка, виховна та соціальна робота в підрозділах ВВ МВС / за заг. ред. В.М. Синьова. Київ: МП «Леся», 2009. 384 с.
42. Психолого-педагогічні проблеми дефектології та пенітенціарії: вибрані наукові праці [Кремень В.Г., Андрущенко В.П. Видатний вчений та організатор освіти (до 70-річчя академіка В.М. Синьова)]. Київ: МП «Леся», 2010. 779 с.
43. Синьов В.М., Боднар В.І. Освітня інтеграція учнів з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник. Київ: Вид-во НПУ імені Н.П. Драгоманова, 2015. 398 с.

ЧЛЕНИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ – ДОКТОРИ НАУК

БОНДАРЕНКО ЮЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

**Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка**

Коло наукових інтересів: спеціальна освіта, корекційно-реабілітаційний супровід дітей та молоді з особливими освітніми потребами; формування професійної компетентності фахівців до роботи з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами.

Коротка біографія

Бондаренко Юлія Анатоліївна, 13.02.1973 року народження.

У 1994 році закінчила Глухівський державний педагогічний інститут імені С.М. Сергєєва-Ценського за спеціальністю «Педагогіка та методика початкового навчання», присвоєна кваліфікація вчителя початкових класів.

У 2000 році закінчила Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова за спеціальністю «Дефектологія. Тифлопедагогіка» та здобула кваліфікацію: вчитель початкових класів шкіл сліпих та слабозорих; тифлопедагог дошкільних закладів.

У 2018 році закінчила Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка (далі СумДПУ) за спеціальністю: Середня освіта, спеціалізація: Мова і література, присвоєна кваліфікація: викладач англійської мови і літератури. Учитель англійської мови і літератури (диплом М18 № 155248 від 31.12.2018).

Кандидат педагогічних наук з 2006 року. Дисертацію захищено 26 грудня 2006 року у спеціалізованій вченій раді Д 26.450.01 Інституту спеціальної педагогіки АПН України. Доктор педагогічних наук з 2017 року. Дисертацію захищено 28 грудня 2017 року у спеціалізованій вченій раді Д 26.053.23 в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова МОН України.

Вчене звання доцента кафедри корекційної педагогіки і спеціальної психології присвоєно у 2010 році, професора – у 2019 році.

Основні етапи науково-педагогічної діяльності у ЗВО: 2002-2008 – викладач, старший викладач, доцент кафедри фізичної реабілітації СумДПУ; 2008-2014 – завідувач, доцент кафедри корекційної педагогіки і спеціальної психології СумДПУ; 2014-2018 – доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти СумДПУ; 2018 – по теперішній час – професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти СумДПУ.

Досвід практичної роботи: 1993-1997 – вчитель початкових класів Сумської загальноосвітньої школи №11; 1997-2001 – вихователь, вчитель-дефектолог (тифлопедагог), 2001-2003 – вчитель початкових класів, вчитель-дефектолог (тифлопедагог), 2003-2005 – вчитель-дефектолог (тифлопедагог) Сумського спеціального навчально-виховного комплексу «Початкова школа-дошкільний заклад» №37 «Зірочка» для дітей з вадами зору; 2005-2006 – вчитель-дефектолог (олігофренопедагог) КУ Сумського спеціального реабілітаційного НВК «Загальноосвітня школа I ступеня-дошкільний навчальний заклад №34» СМР; 2015-2017 – консультант психолого-медико-педагогічної консультації Управління освіти і науки СМР; 2018-2020 –

вчитель-дефектолог (олігофренопедагог) КУ Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів №18 СМР.

Науковий профіль: Член підкомісії 016 Спеціальна освіта в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України. Експерт з акредитації освітніх програм. Член спеціалізованої вченої ради К 55.053.03 в СумДПУ МОН України із захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Член спеціалізованої вченої ради Д 26.053.23 в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова МОН України із захисту кандидатських і докторських дисертацій за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка. Член творчої групи лабораторії тифлопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України з розробки програмно-методичного забезпечення для дошкільників із порушеннями зору. Керівник науково-дослідної лабораторії проблем інклюзивної освіти СумДПУ. Гарант ОНП доктора філософії за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Голова науково-методичної комісії ННПП СумДПУ імені А.С. Макаренка. Член вченої ради ННПП, координаційної, наукової, науково-методичної рад СумДПУ. Член редакційної колегії 4 фахових видань України, 2 колективних монографій, 3 нефархових видань/матеріалів конференцій. Член Всеукраїнської громадської організації «Асоціація тифлопедагогів України». Науковий керівник дисертаційних робіт здобувачів освіти на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Наукові публікації: всього – 135, з них: 7 монографій (1 одноосібна); 3 навчально-методичні посібники (з грифом МОН України – 1), 6 методичних рекомендацій (1 – з Грифом МОН України); 16 програми (3 – з грифом МОН України), 71 наукова стаття; 29 тез.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «Теоретико-методичні засади корекційного спрямування музичної діяльності дошкільників зі зниженим зором» (28 грудня 2017 року).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Віктор Миколайович – Людина-епоха, вчений-новатор, геніальна особистість, яка надихає своїм життям, справою та власною поезією. Віктор Миколайович взірець відданого науковця, високої організованості та цілеспрямованості, мудрий і виважений, усе своє життя присвятив розбудові якісної української освіти і науки, підтримці міжнародного авторитету вітчизняної корекційної педагогіки, спеціальної та юридичної психології.

Уклінна вдячність великому Учителю за приділений час і увагу, цінні знання, корисні поради, натхнення, можливість спілкуватися і переймати його досвід!

Список основних публікацій

Монографії

1. **Бондаренко Ю.А.** Корекційна спрямованість музичної діяльності дітей дошкільного віку зі зниженим зором: теорія та методика: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. 581 с.

Розділ у колективній монографії

1. **Bondarenko Yu.A.**, Huz I.B. Artistic and productive activity older preschoolers with low vision: theoretical aspect. Correction and rehabilitation innovations: implementation of European experience: scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. P. 15-27.
2. Pozniak Olena, **Bondarenko Yuliia.** Organizational Features of Creating an Inclusive Educational Environment in General Secondary Education Institutions. Continuous education: current discourses: monograph. Katowice: Publishing House of University of Technology, 2022. P. 172-181.
3. **Бондаренко Ю.А.**, Куренкова А.В. Формування соціальної компетентності в дітей старшого дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку засобами сюжетно-рольової гри. Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. 257 с.
4. Kurienkova A., **Bondarenko Y.** Theoretical and practical aspects of the formation of social competence in senior preschool children with intellectual disabilities. Development of modern science: the experience of European countries and

prospects for Ukraine: monograph / edited by authors. 2st ed. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2019. 344 p. P. 95-110.

5. **Бондаренко Ю.А.** Features of the application of methods and techniques for musical and personal development of preschoolers with low vision. Problems of modern didactics in higher and secondary schools: monograph. Saarbrücken, Deutschland: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2017. P. 204-218.
6. **Бондаренко Ю.А.** Теоретичні аспекти музичної діяльності дітей дошкільного віку зі зниженим зором. Теоретичні та методичні аспекти корекційно-реабілітаційної діяльності: монографія. Суми: ВВП «Мрія», 2015. С. 117-132.

Стандарти вищої освіти

1. Стандарт вищої освіти України: третій (освітньо-науковий) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 016 Спеціальна освіта. *Автори:* Федоренко С.В., Дмитрієва І.В., Мартинчук О.В., **Бондаренко Ю.А.**, Коваленко С.О. *(Рекомендовано ГЕР НАЗЯВО, протокол №1 від 15.09.2023 р.)*
2. Стандарт вищої освіти України за другим (магістерським) рівнем, ступенем магістра, з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта. *Автори:* Федоренко С.В., Дмитрієва І.В., Мартинчук О.В., **Бондаренко Ю.А.**, Коваленко С.О. *(Затверджено МОН України, наказ № 28 від 05.01.2021)*
3. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – ступеня бакалавра – з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта. *Автори:* Федоренко С.В., Дмитрієва І.В., Мартинчук О.В., **Бондаренко Ю.А.**, Коваленко С.О. *(Затверджено МОН України, наказ № 799 від 16.06.2020 р.)*

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Бондаренко Ю.А.**, Косарева Н.О. Дитина із порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти: методичний посібник. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2020. 80 с.
2. Картава Ю.А. Теоретико-методичні засади музично-ритмічного виховання дошкільників із порушеннями зору: навчально-методичний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2014. 220 с. *(Рекомендовано МОН України, наказ МОН №1/11-5829 від 22.03.13)*.
3. Картава Ю.А. Корекційна спрямованість занять з фізичного виховання в дошкільних закладах для дітей з вадами зору:

методичний посібник для вчителів-дефектологів, інструкторів з фізвиховання, реабілітологів. Суми, 2003. 140 с.

Програми, програмно-методичні комплекси

1. **Бондаренко Ю.А.** Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх закладів для сліпих дітей і дітей зі зниженим зором: Ритміка. Суми, 2016. 31 с. *(Рекомендовано МОН України, наказ №1148 від 26.09.2016 р.)*.
2. **Бондаренко Ю.А.**, Кардаш Л.Я. Програмно-методичний комплекс корекційного блоку занять з музичного виховання для дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу для дітей з порушеннями зору. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 200 с. *(Рекомендовано МОН України, наказ МОН № 332 від 06.04.2018 р.)*
3. Картава Ю.А. Програма з ритміки для дітей з особливими потребами дошкільного віку. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2012. 140 с.
4. Картава Ю.А. Програма з ритміки для дітей дошкільного віку з порушеннями зору. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2006. 58 с. *(Рекомендовано МОН України, наказ №1/11-136 від 16.01.2006 р.)*.
5. Ващенко Т.В., Виходцева Л.М., Дегтяренко Т.М., Картава Ю.А., Косарева Н.О., Споріш С.О., Юр'єва Л.В. Навчально-виховна програма та методичні рекомендації для спеціальних дошкільних закладів для дітей з порушеннями зору сьомого року життя. Суми, 2005. 155 с. *(Рекомендована НМК МОН України, протокол №3 від 26.10.2005 р.)*

*Статті у вітчизняних фахових виданнях
за останні 5 років*

1. **Бондаренко Ю.**, Наумець Д.І. Аналіз змісту духовно-морального виховання у практиці дошкільної освіти. *Inclusion and Diversity*. 2023. №1. С. 10-14
2. **Бондаренко Ю.А.**, Позняк О.С. Підвищення професійного рівня педагогічних працівників закладу загальної середньої освіти в сфері інклюзивної освіти / з досвіду роботи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2022. Вип. 86. С. 33-37.
3. Гусева Т., **Бондаренко Ю.** Працетерапія осіб з інвалідністю в умовах реабілітаційної установи. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Vol. 6. С. 136-141.

4. **Бондаренко Ю.А.**, Воротинцева О.О. Мережева форма здобуття освіти як модель реалізації індивідуальної освітньої траєкторії для дитини з порушеннями інтелектуального розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. № 7 (101). С. 286-297.
5. Куренкова А.В., **Бондаренко Ю.А.** Аналіз практики формування соціальної компетентності у дітей з інтелектуальними порушеннями у закладі дошкільної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 66. С. 121-124.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. Mykyteichuk K., Perepeliuk I., Perkhun L., **Bondarenko Y.**, Yakovleva S., Sydoruk I. Future Teacher Training for Work in the Inclusive Education Framework. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2022. Vol. 14 (2). P. 244-256. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/578>.
2. Stebljuk S., **Bondarenko Y.**, Torop K., Yarmola N., Kuzava I., Shulzhenko D. Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12 (4). P. 329-345. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/253>
3. Cherpurna L., **Bondarenko Y.**, Lisovets O., Kuzava I., Odyuchenko L., Dehtiarenko T. Prerequisites for Creating Textbooks for Auxiliary Schools: Correctional Psychopedagogy for Children with Intellectual Disabilities. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12 (2). P. 78-97. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.2/193>; <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/brain/article/view/4079>
4. Bazyma N., Koropatova O., **Bondarenko Y.**, Forostian O., Sokolova H., Kovylyna V. Characteristics of Language Behavior and Speech Activity in Children with Autistic Disorders: Theoretical Aspect. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12 (1). P. 1-18. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.1/167>; <https://publons.com/dashboard/summary/>

5. Iryna S., Oleksandr K.V., Tetiana H., Olena P., Yuliia B. Current trends in inclusive primary school. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*. 2020. Vol. 13 (32). P. 1-20. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://doi.org/10.20952/revtee.v13i32.1461>; <https://seer.ufs.br/index.php/revtee/article/view/14961>
6. Udovychenko O.M., Ostroha M.M., Chernysh A.E., Kudrina O., **Bondarenko Yu.A.**, Kurienkova A.V. The Use of Electronic Textbooks in the Learning Process: a Statistical Analysis. *MIPRO-2020, 43rd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)*. Opatija, Croatia, 2020. P. 693-696. *Наукометрична база Scopus*. URL: https://www.researchgate.net/publication/346744648_Effective_Decision_Making_the_Added_Value_of_Including_Humanities_in_STEM_Studies.
7. Semenikhina O.V., Drushlyak M.G., **Bondarenko Yu.A.**, Kondratiuk S.M., Ionova I.M. Open Educational Resources as a Trend of Modern Education 2019. *42nd International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO)*. Opatija, Croatia, 2019. P. 779-782. *Наукометрична база Scopus*. URL: http://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/7398/1/65_ce_5480.pdf
8. Semenikhina E., Drushlyak M., **Bondarenko Y.**, Kondratiuk S., Dehtiarova N. Cloud-based Service GeoGebra and Its Use in the Educational Process: the BYOD-approach. *TEM Journal*. 2019. Vol. 8. Is. 1. P. 65-72. *Наукометрична база Scopus*. URL: https://www.temjournal.com/content/81-TEMJournalFebruary2019_65_72.pdf
9. Leonenko A., Tomenko O., **Bondarenko Y.**, Brizhatyi O., Loza T. Effect of recreation-oriented tourism program on physical health of middle school-aged children. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019. Vol. 19. Is. 1. P. 121-125. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/7171/1/%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D1%83%D1%81.pdf>

ВИХЛЯЄВ ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри біобезпеки та здоров'я людини Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського

Основний науковий напрямок в дослідженнях – інноваційні технології у фізичному вихованні студентів та осіб з обмеженими можливостями здоров'я, рекреаційні технології, оздоровча рухова діяльність, фізична терапія, ерготерапія та технічні засоби для їх здійснення.

Коротка біографія

Закінчив Київський державний інститут фізичної культури і спорту у 1968 році за спеціальність «Фізична культура і спорт». Після закінчення аспірантури у 1979 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за темою: «Комплексна оцінка економічності роботи и аеробних можливостей кваліфікованих плавців» (13.00.04 – теорія і методика фізичного виховання та спортивного тренування).

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА у 2011 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за темою: «**Теоретико-методичні основи використання технічних засобів корекції функціонального стану молоді з обмеженими можливостями здоров'я**» (13.00.03 – корекційна педагогіка). У 2013 році рішенням ВАК України одержав звання професора. З січня 1979 року працював відповідно на посаді викладача, старшого викладача, доцента, професора у провідних університетах України. Маю двох учнів, що захистили дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Наукові публікації: понад 200 наукових та науково-методичних праць, з яких три наукових монографії, п'ять навчальних посібників, біля 50 авторських свідоцтв і патентів на винаходи та корисні моделі.

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: на останньому етапі мого становлення як науковця, вирішальну роль зіграв Віктор Миколайович Синьов, який надихнув мене на проведення досліджень і підготовку дисертаційної роботи до захисту. Справа навіть не в якихось деталях роботи, а в доброму, майже батьківському відношенні до учнів, що дуже рідко зустрічається в нашому жорстокому науковому світі. Без перебільшення я можу назвати Віктора Миколайовича останнім патріархом корекційної педагогіки, тому що за масштабом своєї педагогічної наукової діяльності, своєї людяності, доброти, не бачу постаті, що можна було б співставити з Віктором Миколайовичем. І справа навіть не в регаліях і наукових званнях, яких у нього теж достатньо, а в тому відношенні, вдячності і любові його учнів, яких дуже багато, до свого вчителя з великої літери і наукового керівника. Про таке наукове життя можна тільки мріяти!

Список основних публікацій за останні 5 років:

Монографії та навчальні посібники

1. Вихляев Ю.М. Технології рухової активності сліпих: монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 360 с.
2. Інноваційні технології фізичного виховання студентів: навчальний посібник / за заг. редакцією Ю.М. Вихляева. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 605 с.

3. Вихляев Ю.М. Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 648 с.
4. Вихляев Ю.М. Психофізіологія рухової діяльності: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2022. 340 с.
5. Вихляев Ю.М. Рекреаційні технології: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. 451 с.

*Статті у вітчизняних фахових виданнях
за останні 5 років*

1. **Вихляев Ю.М.**, Пеценко Н.І., Маріц Н.О. Реабілітація розладів гомілковостопного суглобу – варусної та вальгусної установки п'яти. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (Фізична культура і спорт)*. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 5 (113). С. 16-20.
2. Ашрафутдінова В.А., **Вихляев Ю.М.** Відновлення рухливості суглобів у спортсменів після травм ОРА засобами фітнесу і фізичної терапії. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / за ред. О.В. Тимошенка*. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 5-12.
3. **Вихляев Ю.М.** Взаємозв'язок форми і змісту у фізичному вихованні та реабілітаційних процесах. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 15*. Київ, 2019. Вип. 3К (110) 19. С. 113-117.
4. **Вихляев Ю.М.**, Кондаурова О.В. Розробка засобів реабілітації хворих на ДЦП з розладами прямоходіння та вертикального утримання голови. *Актуальні проблеми фізичного виховання та методики спортивного тренування*. Вінниця; Житомир, 2020. №2. С. 53-58.
5. **Вихляев Ю.М.** Фізична терапія дітей зі спастичним парезом верхньої кінцівки. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / за ред. О.В. Тимошенка*. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. Вип. 3 К (123). С. 91-95.
6. **Вихляев Ю.М.** Технічні засоби тракції хребта. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 15 / за ред. О.В. Тимошенка*. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. Вип. 3 К (131) 21. С. 77-81.

7. **Вихляєв Ю.М.**, Дудорова Л.Ю. Рекреаційні технології, їх роль і місце в системі фізичної культури. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №15* / за ред. О.В. Тимошенка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. Вип. 1 (145). С. 27-31.
8. **Вихляєв Ю.М.** Активоване аутогенне тренування як засіб психофізіологічної підготовки спортсменів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №15* / за ред. О.В. Тимошенка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Вип. 3К (147). С. 81-86.
9. **Вихляєв Ю.**, Паришкура Ю., Томіч Л. Потреби і мотивації до рухової діяльності як психофізіологічні чинники фітнесу та рекреації. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2022. Вип. 5 (150). С. 21-24.
10. Паришкура Ю., **Вихляєв Ю.**, Томіч Л., Супрунюк М.В. Основи психологічної готовності до професії для фахівців фітнесу та рекреації: психолого-педагогічна проблема. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2022. Вип. 5 (150). С. 78-82.
11. **Вихляєв Ю.** Багатофакторні компоненти інтересів особистості як психофізіологічна складова фітнесу і рекреації. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2022. Вип. 1 (7). С. 18-27.

*Статті в наукометричних базах
Scopus, Web of Science за останні 5 років*

1. **Vykhliayev Yurii**, Bannikova Kateryna, Bazyl Olena, Voichenko Olga, Trinko Olga On the Formation of «Soft Skills» as the Equivalent of Professional Competencies: A Forecast of Educational Trends. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 2022. Vol. 22 (18). P. 28-34.
2. Tymoshenko O., Domina Z., Malechko T, Lukiianchuk V., **Vykhliayev Y.**, Lyakhova N., Kobylchenko V. Correction of body posture disorders in young children of school age in the process of physical education classes. *Acta Balneologica*. 2022. №5. P. 426-433.
3. **Vykhliayev Yu.**, Dudorova L., Kozेरuk Yu., Tymoshenko O., Domina Zh., Markus I., Merzlikina O. Restoration of postural disorders in adolescents using swimming exercises. *Acta Balneologica*. 2023. Vol. 3 (175). P. 153-158. DOI: 10.36740/ABAL202303104.

ГЛОБА ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

**Доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри логопедії та спеціальних методик
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка**

Коло наукових досліджень: інноваційні методи діагностики і корекції психофізичного стану дітей і дорослих; інформаційна медицина та комплементарна реабілітологія, фізична та ерготерапія, комплексна реабілітація; розробка і впровадження в корекційно-реабілітаційний процес інноваційних квантових технологій раннього виявлення та корекції порушень психофізичного розвитку у дітей і дорослих; розробка апаратно-програмних комплексів для профілактики, реабілітації та захисту від бактеріальних і вірусних форм.

Коротка біографія

Глоба Олександр Петрович народився у 29.04.1961 в Україні у місті Костянтинівка Донецької області, де успішно закінчив середню школу №17, а також музичну школу по класу «баян» і спортивну школу з першим спортивним розрядом з гандболу.

У 1983 році закінчив факультет фізичного виховання Ворошиловградського (нині Луганського) державного педагогічного інституту імені Тараса Шевченка і отримав спеціальність і звання «учитель фізичної культури середньої школи».

Працював на посадах інструктора фізичної культури, завуча ДЮСШ, старшого лаборанта, викладача, доцента, професора, завідувача кафедрами, проректора в провідних українських університетах. Загальний педагогічний стаж більше 30 років.

Має досвід (10 років) і відповідний ранг державного службовця: працював в різні роки начальником управління у справах молоді та спорту Слов'янського міськвиконкому Донецької області та Луганської обласної державної адміністрації.

З 1987 по 1990 роки був організатором перших спортивних ігор осіб з інвалідністю («Слов'янські ігри інвалідів») на базі санаторію «Слов'янський» Донецької області.

У 1990 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Система корекційного фізичного виховання інвалідів з частковим ураженням спинного мозку в поперековому відділі».

У 2013 р. захистив докторську дисертацію на тему: «Теорія і практика соціалізації осіб з порушеннями опорно-рухового апарату в умовах регіонального реабілітаційного середовища».

Під керівництвом Олександра Глоби захищено дві кандидатські дисертації зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка.

Глоба Олександр Петрович – почесний працівник фізичної культури і спорту, майстер спорту з гандболу.

Член ГО «Українська асоціація корекційних педагогів», Президент ГО «Життя Без Ліків», Засновник ОУ «Український ресурсний центр освітніх інновацій», Керівник і засновник центру інформаційної медицини та комплементарної реабілітології «Life without medicines».

Наукові публікації: всього – 139, з них: монографій – 3; навчальних та навчально-методичних посібників – 19; наукових статей – 69; тез – 48.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконував дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогіч-

них наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Теорія і практика соціалізації осіб з порушеннями опорно-рухового апарату в умовах регіонального реабілітаційного середовища**» (2013).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича. Для мене ім'я доктора педагогічних наук, академіка НАПН України, професора Віктора Миколайовича Синьова посідає перше місце серед видатних вітчизняних та зарубіжних науковців в сфері корекційної педагогіки та психології.

З самого початку нашого знайомства я зрозумів, що Віктор Миколайович є для мене своєрідним еталонем Академізму, взірцем Науковця, досвідченим Майстром та організатором вищої педагогічної освіти, неперевершеним талановитим Фахівцем у всіх сферах наукової, психолого-педагогічної, юридичної, культурної, спортивної діяльності.

Моє серце, серце учня великого УЧИТЕЛЯ і НАСТАВНИКА, заповнили такі його якості, як демократизм, прямота, чесність, відданість справі, толерантність, доброзичливість і добропорядність, лекторська майстерність, життєва інтелігентність, витончене почуття гумору.

Я захоплююся ідеями свого Учителя і намагаюся продовжувати його новаторську справу у сфері підготовки майбутніх спеціалістів і науковців для роботи з дітьми і дорослими, які потребують спеціальної психолого-педагогічної допомоги.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Глоба О.П.** Регіональне реабілітаційне середовище як фактор соціалізації дітей і молоді з обмеженими психофізичними можливостями: монографія. Краматорськ: ДДМА, 2011. 348 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник: навчально-методичний посібник / колектив авторів; за редакцією В.І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с. **Глоба О.П. – в колективі авторів.**
2. **Глоба О.П.** Програма підготовки дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату до навчання в за-

гальноосвітній школі: навчально-методичний посібник. Луганськ: Альма матер, 2007. 112 с.

3. **Глоба О.П.** Основи корекційної фізичної культури. Прикладна корекційна психопедагогіка: навчально-методичний посібник / колектив авторів; за ред. О.В. Гаврилова, В.О. Липи. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. С. 507 – 578.
4. **Глоба О.П.** Програма корекційно спрямованого фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку. *Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення*: навчально-методичний посібник / колектив авторів; за заг. ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. С. 83-93.
5. Бондар В.І., Золотоверх В.В., **Глоба О.П.** Борис Васильович Сермеєв. *Українська спеціальна педагогіка в персоналіях*: навчально-методичний посібник / колектив авторів; за заг. ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова. Запоріжжя: Видавництво Хортицької національної академії, 2021. С. 412-426.

*Статті у вітчизняних фахових виданнях
за останні 5 років*

1. **Глоба О.П.**, Вихованець Б.О. Охоронно-педагогічний режим в інклюзивному навчанні дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*: зб. наук. праць. 2020. Вип. №16. Т. 1. С. 67-80.

*Статті в наукометричних базах
Scopus / Web of Science за останні 5 років*

1. Hladush Viktor, **Hloba Oleksandr**, Šilonová Viera, Vladimír Klein, Bench Olga. Preparation of pedagogical trainers to inclusive diagnostics. *Journal of Critical Reviews*. Vol. 7 (11). P. 4132-4141. doi: 10.31838/jcr.07.11.561. *Наукометрична база Scopus*. URL: <http://www.jcreview.com/?mno=122618>
2. **Hloba O.**, Rybalko S., Garnyk T., Medkov I., Zalevsky O., Humankova O., Mykhailova O. Influence of small doses of electromagnetic oscillations on the features of Coronavirus reproduction. *Acta Balneologica*. Vol. 3 (164). P. 210-215. doi: 10.36740/ABAL202103115. *Наукометрична база Web of Science*. URL: <https://actabalneologica.eu/wp-content/uploads/library/ActaBalneol2021i3.pdf>

3. Hladush Viktor, Krška Peter, **Hloba Aleksandr**. Pedagogical conditions for the development of diagnostic competence of future special education teacher. *AIP Conference Proceedings*. 2022. 2647, 040056. *Наукометрична база Scopus*. URL: <https://doi.org/10.1063/5.0104567> Published Online: 01 November 2022.
4. **Hloba Oleksandr**, Antonova-Rafi Yuliia, Zukow Walery, Harnyk Tetiana, **Sinyov Viktor**. Impact of using the principle of spectral-dynamic analysis of the intensity of the electret field of the «Vim Vitae» electronic complex on a living organism. *Physical Rehabilitation and Recreational Health Technologies*. 2023. Vol. 8 (2). P. 105-116. *Наукометрична база Scopus*. URL: [https://doi.org/10.15391/prrht.2023-8\(2\).04](https://doi.org/10.15391/prrht.2023-8(2).04)

ДМИТРИЄВА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

**Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри технологій спеціальної
та інклюзивної освіти**

**Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Коло наукових досліджень: психокорекційна педагогіка; теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців спеціальної та інклюзивної освіти.

Коротка біографія

У 1988 році закінчила з відзнакою Слов'янський державний педагогічний інститут за спеціальністю «олігофренопедагогіка і логопедія». З 1988 р. – асистент кафедри дефектології Слов'янського державного педагогічного інституту. З 1988 по 1993 рр. за сумісництвом працювала вихователем початкових класів для дітей з комплексними порушеннями (порушення інтелекту та зору) та керівником гуртку образотворчого мистецтва у Слов'янській школі-інтернаті для сліпих та слабозорих дітей.

З 1999 по 2002 рр. – цільова аспірантка Інституту дефектології АПН України. У 2002 р. достроково захистила дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка. У цьому ж році повернулася на кафедру методик корекційного навчання Слов'янського державного педагогічного університету на посаді ст. викладача, а з 2003 р. працювала доцентом цієї кафедри. З 2003 по 2008 рр. за сумісництвом працювала ст. наук. співробітником лабораторії олігофренопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

З 2005 по 2008 рр. – цільова докторантка Інституту корекційної педагогіки і психології НПУ імені М.П. Драгоманова очної форми навчання. У вересні 2009 р. захистила дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка.

З 2009 р. – завідувач кафедри методик корекційного навчання Слов'янського державного педагогічного університету, з 2017 р. – завідувач кафедри технологій спеціальної та інклюзивної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

У 2010 р. переможець відкритого конкурсу «Жінка Донбасу-2010» у номінації «Жінка – науковець року». У 2011 р. – лауреат обласного конкурсу «Кращий працівник року» в галузі освіти» у номінації «Кращий завідувач випускаючої кафедри вищого навчального закладу». Член журі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузі знань «Спеціальна освіта» (2018-2021), Всеукраїнської студентської олімпіади (з міжнародною участю) зі спеціальності 016 Спеціальна освіта (2016-2021), Всеукраїнського конкурсу методичних робіт Української асоціації корекційних педагогів з галузі знань 016 Спеціальна освіта (2015-2023); Регіонального та Всеукраїнського конкурсів «Учитель року-2019» у номінації «Вчитель інклюзивного класу».

Загальний редактор науково-методичного збірника «Теоретичне та методичне забезпечення навчання й виховання дітей з особливими освітніми потребами» (Слов'янськ: ДВНЗ ДДПУ); член редакційних колегій у збірниках наукових праць «Гуманізація навчально-виховного процесу» (Слов'янськ: ДВНЗ ДДПУ), «Становлення особистості

дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти (Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка).

Голова Донбаського осередку Української Асоціації корекційних педагогів. Заступник голови підкомісії зі спеціальності 016 Спеціальна освіта Науково-методичної комісії із загальної, професійної освіти та спорту МОН України, яка займається розробкою Стандартів вищої освіти України з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Експерт Національного Агентства забезпечення якості вищої освіти; експерт з проведення інституційного аудиту в закладах загальної середньої освіти Донецької області. Науковий консультант з питань організаційно-педагогічних умов інтеграції дітей з ООП у загальноосвітній простір базових шкіл Донецької області та Міжнародного благодійного фонду «Дивоцвіт (Студія розвитку дитини)». Керівник науково-дослідної лабораторії ДВНЗ ДДПУ «Розвиток прикладного аналізу поведінки як науки в Україні». Науковий керівник аспірантів та магістрантів, неодноразово виступала рецензентом та офіційним опонентом дисертаційних досліджень на засіданнях спеціалізованої вченої ради Д 26.450.01 в Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та спеціалізованої вченої ради Д 26.053.14 у НПУ імені М.П. Драгоманова (нині – Український державний університет імені Михайла Драгоманова), членом яких вона була з 2011 по 2021 рр.

Залучена до участі у міжнародних проєктах «Розлади розвитку, аутизм та поведінкові розлади для підготовки та поведінковий освітній пакет для підготовки і підвищення кваліфікації фахівців у вищих навчальних закладах» за програмою Еразмус+ (Чехія, Україна.) та «Тренінг з управління поведінкою через віртуальну реальність для підготовки студентів вищих навчальних закладів до підтримки осіб з аутизмом» за програмою «Еразмус+» (Кіпр, Данія, Чехія, Україна).

Науково-педагогічна діяльність Ірини Дмитрієвої відзначена низкою нагород, зокрема, за останні роки: дипломи і грамоти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Міністерства освіти і науки України, Національної Академії педагогічних наук України та ін.

Науковий проект з інклюзивного навчання дітей з ООП під кер. І.В. Дмитрієвої відзначений Золотою медаллю на міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» (2016 р.).

Наукові публікації: опубліковано понад 200 науково-методичних праць, більшість з яких присвячена питанням освіти учнів з порушеннями інтелектуального розвитку.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала:

1. Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Корекція художнього сприймання розумово відсталих підлітків засобами образотворчого мистецтва**» (дата захисту – 11.06.2002 р.).
2. Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Корекційні функції естетичного виховання та механізм їх реалізації в старших класах допоміжної школи**» (23.09.2009 р.).

Роль СИНЬОВА Віктора Миколайовича у моєму житті: Ім'я «Віктор» походить від лат. Victor і означає «переможець». І справді, Віктор Миколайович щоразу вражає багатогранними, мовби отриманими з неземних ланів, видатними особистими якостями, життєвим захопленням і аристократичною шляхетністю.

Цілісність особистості, професійність, доброчесність, системність та наявність чітко визначеної власної позиції – це ті якості, які притаманні Віктору Миколайовичу і які він постійно прищеплює своїм вихованцям. Результати досліджень В.М. Синьова мають фундаментальне значення за змістом і продуктивністю впливу на розвиток спеціальної освіти в Україні, а наукова школа академіка В.М. Синьова – це унікальне явище, зумовлене особистістю Лідера, який усвідомлює сучасні потреби в розвитку і реформуванні освіти осіб з особливими освітніми потребами, здатний генерувати ідеї, концептуально мислити, спрямовувати наукові пошуки однодумців на розв'язання проблем спеціальної та інклюзивної освіти і опрацювання методологічних проблем, що випереджають сучасний стан дефектологічної науки.

Глибина і гострота думки, виваженість і шарм кожного слова, кожної фрази наукового тексту, кожної рими

поетичного твору, яскравість творчих можливостей і здібностей Віктора Миколайовича завжди є орієнтиром для особистісного зростання й постійного професійного удосконалення кожного науковця, який має або мав честь працювати разом чи поруч з ним. Його праці – взірці вимогливості до наукових робіт і виконання наукових досліджень, зразок наукового стилю мовлення, який поєднує науковість і доступність, логічність і узагальненість, необхідність і достатність.

Для мене особисто, Віктор Миколайович – це Людина, яка робить щасливим кожного, хто опинився поряд, це Вчитель, який поруч назавжди, бо це той абсолютно безсумнівний авторитет, якому ввіряєш, усвідомлюючи, що сказане ним – це результат незмірного досвіду, якими Учитель здатний поділитися щиросердно та безумовно. Надзвичайно високий фаховий рівень, простота пояснень своєї наукової позиції та відкритість у спілкуванні із оточуючими, завжди для мене будуть взірцем гуманності і найкращих варіантів прояву людяності. А ще – неймовірно широке коло інтересів, прекрасне почуття гумору, іскрометна життєрадісність, неперевершено яскраві прилюдні виступи і, звичай, завжди естетична вишуканість та елегантність зовнішнього вигляду і стилю. Кожна година спілкування з Віктором Миколайовичем є яскравим свідченням гармонії, ґрунтовності, наукової культури і тонкого почуття міри геніального Вченого і видатного українського Педагога.

Сьогодні я впевнено можу сказати, що не була би тим, ким я є у професійному аспекті, якби не зустріч з Віктором Миколайовичем. Я дякую долі за те, що Віктор Миколайович є в моєму житті та завжди з теплом і вдячністю зберігаю у серці кожен мить нашого спілкування.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Дмитрієва І.** Корекційна спрямованість естетичного виховання в старших класах допоміжної школи: Монографія / Інститут корекційної педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Слов'янськ, 2008. 373 с.
2. **Дмитрієва І.,** Одинченко Л. Peculiarities of speech training for special school pupils Innovates and information

technologies in education: monograph / scientific editors Aleksander Ostenda, Tamara Makarenko. Katowice, 2018. P. 246-255.

3. **Дмитрієва І.**, Іваненко А. Теоретико-методичні основи системи корекційної роботи з підготовки учнів з інтелектуальними порушеннями до майбутнього сімейного життя. Корекційно-реабілітаційна діяльність у сучасному освітньому просторі: монографія / ред. О.В. Боряк, Т.М. Дегтяренко. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. С. 220-239.

Підручники

1. **Дмитрієва І.** Методика навчання грамоти учнів з інтелектуальними порушеннями: підручник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2018. 104 с.
2. **Дмитрієва І.** Методика навчання читання учнів із порушеннями інтелектуального розвитку: підручник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2022. 99 с.

Навчальні, навчально-методичні посібники

1. **Дмитрієва І.** Образотворче мистецтво. Мистецька галузь / Типова освітня програма для учнів 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/632/9c6/379/6329c6379ad05339839275.pdf>
2. **Дмитрієва І.** Мистецтво. Мистецька галузь / Типова освітня програма для учнів 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/632/9c6/379/6329c6379ad05339839275.pdf>
3. **Дмитрієва І.** Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку «Світ мистецтва» (6-9 класи). 2016. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B0kHwvQLtSb5SzMbWpHUnJnWXM/view?usp=sharing&resourcekey=0-u-FXpKIYoHOci9WhWEa0AA>
4. Чеботарьова О.В., Трикоз С.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Бобренко І.В., **Дмитрієва І.В.**, Королько Н.І. та ін. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку: нав-

- чально-методичний посібник. Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 90 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1BMf3o-ZWFeSNOmnlBIXKlfn3jY3_5-04/view?usp=sharing
5. **Дмитрієва І.**, Тат'янчикова І., Одинченко Л. та ін. Урок як основна форма організації навчання в спеціальній школі: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2016. 104 с.
 6. **Дмитрієва І.**, Одинченко Л., Іваненко А. Технології навчання дітей з розладами аутистичного спектра та синдромом Дауна. Курс лекцій: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2021. 81 с.
 7. **Дмитрієва І.**, Одинченко Л., Іваненко А. Учні з комплексними порушеннями. Курс лекцій: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2021. 100 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Dmytriieva I.**, Ivanenko A. Sex-role parenting mentally retarded teenagers. *Теорія і практика сучасної психології*. Запоріжжя, 2019. Вип. 1. Т. 2. С. 164-167.
2. Одинченко Л., **Дмитрієва І.** Теоретико-практичні аспекти використання технології гри в навчанні географії учнів із особливими освітніми потребами. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. Вип. 10 (94). С. 365-375.
3. Кучеренко Є., **Дмитрієва І.** Критерії оцінки навичок читання молодших школярів із розладами аутистичного спектра. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 51 (1). С. 104-109.
4. Кучеренко Є., **Дмитрієва І.** Особливості розвитку читальських навичок гіперлексичного профілю у дітей з розладами аутистичного спектра. *Академічні візії*. 2022. Вип. 14. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/144/>
5. **Дмитрієва І.**, Іваненко А., Одинченко Л. Артпедагогіка як сучасний педагогічний напрям у спеціальній освіті. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2023. № 1(103). С. 241-250. URL: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(103\)2023.284566](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(103)2023.284566)
6. Odynchenko L., **Dmytriieva I.**, Ivanenko A. Educational and corrective potential of multimedia technologies in the process of teaching students with special educational needs. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. №1 (125). С. 234-248.

*Статті в наукометричних базах
Scopus / Web of Science за останні 5 років*

1. Zhuravlova L., Sheremet M., **Dmytriieva I.**, Suprun D. State of formation of motivation as one of the structural-functional components of speech development of primary schoolchildren with dysgraphia. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. 2020. Vol. 24, Issue 8. P. 8985-8999. URL: <https://doi.org/10.37200/IJPR/V24I8/PR280893>
2. Aleksandrov D., Okhrimenko I., Olefir O., **Dmytriieva I.**, Ivanenko A. Psychological Factors of Formation of Communicative Components of Adolescent Addicts. *Applied Linguistics Research Journal*. 2021. Vol 5 (4). P. 134-144.
3. Mamicheva O., Omelchenko M., **Dmytriieva I.**, Silchenko V., Bobrova H. Say D. Socio-Pedagogical and Psychological Aspects of Accompanying Students with Special Needs in the Context of the Development of Inclusive Education. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. №9. P. 527-534.
4. Mudryk O., Ivakhnenko A., Odynchenko L., **Dmytriieva I.**, Ivanenko A., Shelever O. Mental and Pedagogical Techniques in Teaching Children with Special Educational Needs: Neuropedagogical Aspect. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. Vol. 13. №4. P. 292-305.

ЄФИМЕНКО МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

**Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри прикладної психології
та логопедії Бердянського державного
педагогічного університету**

Коло наукових інтересів: корекційно спрямоване та інклюзивне фізичне виховання і рухова реабілітація дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами (зокрема, порушеннями опорно-рухового апарату); використання можливостей моторної сфери в поліпшенні та корекції психофізичного становлення дітей з ООП, зокрема їхнього психомовленнєвого розвитку.

Коротка біографія

Єфименко Микола Миколайович народився 12 червня 1958 року в м. Севастополь, республіка Крим.

З 1975 по 1979 роки навчався на денному відділенні спортивного факультету Київського державного інституту фізичної культури, який успішно закінчив і почав працю-

вати викладачем на кафедрі спорту Одеського державного педагогічного інституту імені К.Д. Ушинського.

З 1983 по 1986 роки навчався в очній аспірантурі на кафедрі біологічних основ фізичного виховання ОДПІ під керівництвом професора Сермеєва Б.В. (ОДПІ) та Іпполітової М.В. (НДІ дефектології АПН СРСР).

У 1987 р. успішно захистив в НДІ дефектології АПН СРСР кандидатську дисертацію за темою «Особливості рухових порушень у дошкільників з церебральним паралічем та шляхи їх корекції засобами фізичного виховання».

У 1989 р. отримав вчене звання доцента кафедри спорту, після чого до 1993 року послідовно займав посади спочатку старшого наукового співробітника, а потім і провідного наукового співробітника.

У 1990 році організував в Одесі Центр реабілітації рухом, в якому разом зі студентами спеціального відділення факультету фізичного виховання ОДПІ на базі комбінованого ЗДО №258 м. Одеса «Золота рибка» проводив науково-практичні дослідження і втілював передовий досвід в фізичну реабілітацію дошкільників з порушеннями інтелекту та ДЦП.

У 1991 році був нагороджений золотою медаллю ВДНГ СРСР за науково-методичні розробки (авторський досвід) в реабілітаційній роботі з дітьми, що старждають на церебральний параліч. Двоє студентів-співавторів отримали срібні медалі (Мога М.Д. і Абуков О.Ф.).

У 1994 р. отримав в Києві другий грант від Фонда Сороса за інноваційні розробки в теорії та методиці фізичного виховання дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком та порушеннями.

У 2012 році став здобувачем кафедри ортопедагогіки та реабілітології Інституту корекційної педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова і почав працювати над докторською дисертацією «Основи корекційно спрямованого фізичного виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату», яку успішно захистив у листопаді 2014 року.

З 2015 по 2016 працював на посаді професора кафедри ортопедагогіки та реабілітології факультету корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова.

З 2017 р. працює професором кафедри прикладної психології та логопедії Бердянського державного педагогічного університету. У листопаді 2021 р. отримав вчене звання професора цієї кафедри.

Підготував одного доктора педагогічних наук – М.Д. Могу (2020).

З 1990 по 2023 керував авторським педагогічним Центром – Центром реабілітації рухом (АПЦ-ЦРР) в Одесі, де разом із випускниками Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського досліджував проблематику психофізичного розвитку та рухової реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, зокрема порушеннями опорно-рухового апарату.

Наукові публікації: всього – 120, з них: монографій – 1; навчальних та навчально-методичних посібників – 33; наукових статей – 83; тез – 3.

Під керівництвом В.М.СИНЬОВА виконував дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Основи корекційно спрямованого фізичного виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату**» (дата захисту – 26 листопада 2014 р.).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: зустріч з Віктором Миколайовичем Синьовим навесні 2011 року корінним чином змінила моє життя на найкраще – академік погодився стати моїм науковим консультантом і це зразу гарантувало мені внутрішній спокій і впевненість в успіху. Віктор Миколайович – дуже мудра, авторитетна, потужна в енергетичному плані особистість, тільки знаходження рядом з якою надихало мене на кропітку роботу. Кожна зустріч з цією унікальною людиною давала дуже багато корисного для мого подальшого наукового і особистісного становлення. Величезний досвід і мудрість наставника надихали писати роботу швидко і результативно, що логічно завершилось успішним захистом дисертації в 2014 році – я став 21 доктором наук у нашого Учителя! Це свідчить про те, що Віктор Миколайович протягом свого життя сформував

дуже потужну українську наукову школу корекційних педагогів і психологів, що зараз є гордістю України і гарантом того, що наша улюблена справа буде і надалі розвиватися і удосконалюватися вже його учнями та послідовниками! Низький Вам уклін за Вашу титанічну працю, вельмишановний Учителю!

Список основних публікацій

Монографії

1. **Єфименко М.М.** Сучасні підходи до корекційно спрямованого фізичного виховання дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату: монографія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2013. 356 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Єфименко М.М.,** Бочков П.М. Планування занять з фізичної культури для дітей раннього та дошкільного віку. Випуск І. Осінній цикл: вересень – жовтень – листопад: методичний посібник. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 108 с.
2. **Єфименко М.М.,** Бочков П.М. Планування занять з фізичної культури для дітей раннього та дошкільного віку. Випуск ІІ. Зимовий цикл: грудень – січень – лютий. Весняний цикл: березень – квітень – травень. Літній цикл: червень – липень – серпень: методичний посібник. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 250 с.
3. **Єфименко Н.Н.** Театралізація фізического виховання дошкільників (драматизація как розширення игрового метода фізического розвитку дітей): методическое пособие. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 168 с.
4. **Єфименко Н.Н.** Коррекционный театр фізического розвитку дошкільників с нарушениями опорно-двигательного апарату: методическое пособие. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 340 с.
5. **Єфименко Н.Н.,** Беседа В.В. Малий театр фізического розвитку младенцев и детей раннего возраста: методическое пособие. 4-е изд., доп. и перераб. Вінниця: Твори, 2018. 252 с.
6. **Єфименко Н.Н.** Песочная терапия в фізическом развитии дошкільників (включая коррекцию): методическое пособие. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2018. 98 с.

7. **Ефименко Н.Н.** Гендерное воспитание в физическом развитии дошкольников: методическое пособие. Винница: Твори, 2019. 148 с.
8. **Ефименко М.М.** Програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку «Казкова фізкультура». 2-е вид., доп. і пер. Навчальна програма. Вінниця: Твори, 2019. 52 с.
9. **Ефименко М.М.**, Єфименко Ю.В. Парціальна програма з фізкультурно-корекційної роботи в закладах дошкільної освіти за авторською естетико-оздоровчою системою «Горизонтальний пластичний балет (пластик-шоу)». Навчальна програма. Вінниця: Твори, 2020. 56 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Ефименко М.М.**, Беседа В.В. Принципи корекції порушень постави в дітей раннього віку із затримкою психомоторного розвитку. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки.* Бердянськ: БДПУ, 2020. Вип. 2. С. 159-172.
2. **Ефименко М.М.**, Литв'яков М.В. Антигравитационные свойства водной среды и их использование для гидрокорекции двигательных нарушений у детей. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки.* Бердянськ: БДПУ, 2020. Вип. 2. С. 149-158.
3. **Ефименко М.М.** Проблема мотивації в фізичній реабілітації дітей з порушеннями розвитку та шляхи її подолання методом театралізації корекційного процесу. *Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання: збірник наукових праць VII Міжнародної науково-практичної конференції (17-18 лютого 2021 року, м. Краматорськ).* С. 349-356.
4. **Ефименко М.М.**, Бочков П.М. Значення функції рівноваги для психомовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр.* 2023. Вип. 2. С. 168-176.

*Статті в наукометричних базах
Scopus / Web of Science за останні 5 років*

1. **Efimenko N.N.**, Moga N.D. The Duality Principle in the Physical Rehabilitation of Children with Musculoskeletal System. *Disorders International Journal of Applied Exercise Physiology.* 2019. № 8 (3). P. 1-7. URL:

<http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/478>

Web of Science.

2. **Efimenko N.N.**, Moga N.D. 3d Corrective Space in the Physical Rehabilitation of Children with Musculoskeletal System Disorders. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2021. №10 (1). P. 81-89. URL: <http://ijaep.com/Journal/vol.10.1.pdf> **Web of Science.**
3. **Efimenko N.N.**, Biesieda V.V., Litvyakov M.V. The Exercise Vibration Wave Principle in Physical Rehabilitation of Children with Musculoskeletal System Disorders. *Propositos y Representaciones*. 2021, Vol. 9, SPE(3), May. e1167. URL: <http://dx.doi.org/10.20511/pyr2021.v9nSPE3.1167>. **Web of Science.**

КОВАЛЕНКО ВІКТОРІЯ ЄВГЕНІВНА

**Доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри спеціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди**

Коло наукових інтересів: психолого-педагогічне керівництво процесами соціалізації та розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах позашкільної освіти; корекція емоційно-особистісного розвитку дітей із загальним психічним недорозвиненням; психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивного навчання.

Коротка біографія

Народилась 8 липня 1986 р. в м. Луганську. У 2003 р. закінчила з відзнакою ЗСШ I-III ст. № 25 м. Луганська.

З 2003 по 2008 р. навчалася в Луганському національному педагогічному університеті імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Дефектологія. Практична психологія». У 2007 р. отримала диплом із відзнакою, здобувши кваліфікацію бакалавра педагогічної освіти, вчителя спеціальної

школи; в 2008 р. – диплом із відзнакою спеціаліста, кваліфікацію корекційного педагога спеціальних дошкільних закладів, практичного психолога; в 2008 р. – диплом із відзнакою магістра, кваліфікацію викладача корекційної педагогіки та спеціальної психології. У процесі навчання активно займалась науковою діяльністю, посіла I місце у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт із дефектології (2008 р., м. Ялта), II місце у Всеукраїнській олімпіаді з дефектології (2008 р., м. Київ).

З 2012 по 2014 рр. навчалась в аспірантурі Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія. У 2019 році отримала вчене звання доцента кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології.

З 2020 по 2022 рр. навчалась у докторантурі Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за спеціальністю 016 – спеціальна освіта.

З 2007 по 2010 рр. працювала на посаді консультанта-вчителя дефектолога та консультанта-практичного психолога ПМПК м. Луганська.

З 2008 по 2015 рр. працювала в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка на посаді асистента, а потім доцента кафедри дефектології та психологічної корекції.

З 2016 по 2018 рр. працювала доцентом кафедри корекційної освіти та спеціальної психології КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія ХОР».

З 2018 рр. до теперішнього часу працює в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди на посаді доцента, з 2022 р. – завідувача кафедри спеціальної педагогіки.

Кількість наукових публікацій: всього – 143, з них: навчальних та навчально-методичних посібників – 20; наукових статей – 86; тез – 37.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія на тему: «**Освітнє середовище як чинник емоційного розвитку розумово відсталих молодших школярів**» (дата захисту – 30.12.2014 р.) та отримала на-

уковий ступінь кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 «Спеціальна психологія» та дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Позашкільна освіта як фактор розвитку та соціалізації школярів з інтелектуальними порушеннями**» (дата захисту – 25.10.2023 р.).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича. Людина-епоха, натхнення, легенда, митець і творець – це все можна сказати про академіка Віктора Миколайовича Синьова. Мене завжди особливо дивували дві якості Віктора Миколайовича: по-перше, унікальна здатність поглянути на будь-яку наукову та життєву проблему креативно, «під іншим кутом»; по-друге, безмежна віра у своїх учнів. Саме ці якості шановного Вчителя завжди мене окриляли, давали силу, натхнення і впевненість. Дякую, шановний Учителю, що Ви Є!

Список основних публікацій

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. Бистрова Ю.О., Петруня А.М., **Коваленко В.Є.** Комплексний супровід дітей з порушеннями зору в умовах навчального закладу: навчально-методичний посібник. Луганськ: Вид-во «Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», 2012. 288 с.
2. Коваленко В.Є. Організація індивідуального навчання учнів з порушеннями психофізичного розвитку: навчально-методичний посібник. Луганськ: Вид-во «Елтон», 2013. 34 с.
3. Бистрова Ю.О., **Коваленко В.Є.** Основи корекційної педагогіки: методичні рекомендації для організації практичних занять зі студентами спеціальності «Дошкільна освіта», «Початкова освіта». Луганськ: Вид-во «Елтон», 92 с.
4. Бистрова Ю.О., **Коваленко В.Є.** Спеціальна психолого-педагогічна діагностика: навчально-методичний посібник. Луганськ: Вид-во «Янтарь», 2013. 80 с.
5. Бистрова Ю.О., Петруня А.М., **Коваленко В.Є.** Соціалізація слабозорих дітей (комплексне забезпечення): навчально-методичний посібник. Луганськ: Вид-во «Елтон-2», 2014. 340 с. (з грифом МОН)
6. Проскурняк О.І., **Коваленко В.Є.** Діагностика інтелектуальних порушень: навчально-методичний посібник. Харків: Вид-во «Індустрія», 2017. 196 с.

7. Проскурняк О.І., **Коваленко В.Є.** Спеціальні методики викладання дисциплін природничо-географічного та історичного циклу): навчально-методичний посібник. Харків: Стиль-Издат, 2017. 216 с.
8. Проскурняк О.І., Петриченко Л.О., **Коваленко В.Є.** та ін. Психолого-педагогічна діагностика якості освіти у педагогічному ВНЗ: Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Г.Ф. Пономарьової. Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Ч. 3: Діагностика інтелектуальних і мовленнєвих порушень у дітей різних вікових категорій. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2017. 381 с.
9. Проскурняк О.І., **Коваленко В.Є.** Формування комунікативної діяльності осіб з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник. Харків: Майдан, 2017. 294 с.
10. Бойчук Ю.Д., Васильєва К.І., **Коваленко В.Є.** Основи спеціальної та інклюзивної педагогіки: навчально-методичний посібник / за заг. ред. проф. Ю.Д. Бойчука. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2018. 338 с.
11. Бойчук Ю.Д., **Коваленко В.Є.**, Туренко Н.М. Спеціальна та інклюзивна освіта: словник-довідник. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. 214 с.
12. Бойчук Ю.Д., **Коваленко В.Є.**, Козачек Н.О. Робочий зошит для самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «Основи спеціальної педагогіки та психології». Харків: Стиль-Издат, 2021. 44 с.
13. **Коваленко В.Є.** Методичні рекомендації до психолого-педагогічного обстеження розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями в умовах позашкільної освіти. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 100 с.
14. **Коваленко В.Є.** Модифіковані програми художньо-естетичного, туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів позашкільної освіти (для школярів з інтелектуальними порушеннями). Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. 182 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Коваленко В.Є.** Взаємодія закладів позашкільної та загальної середньої освіти у процесі соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями. *Педагогіка та психологія*. 2019. Вип. 61. С. 81-90.

2. **Коваленко В.Є.** Психолого-педагогічні засади залучення школярів з інтелектуальними порушеннями до туристсько-красознавчого напрямку позашкільної освіти. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. Вип. 55. С. 18-33.
3. **Коваленко В.Є.** Соціалізація особистості як предмет психолого-педагогічних та соціологічних досліджень. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: педагогічні науки*. 2020. Вип. 7 (338). С. 5-15.
4. **Коваленко В.Є.** Вікові особливості соціального становлення дітей з інтелектуальними порушеннями в спеціальних психолого-педагогічних дослідженнях. *Науковий вісник Мукачівського Державного Університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2020. Вип. 2. Т. 6. С. 173-184.
5. **Коваленко В.Є.,** Туренко Н.М. Гурткова робота як засіб соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. Вип. 9 (103). С. 65-77.
6. **Коваленко В.Є.** Стан емоційно-регулятивного компонента соціалізованості молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. Вип. 66. С. 100-105.
7. **Коваленко В.Є.** Змістовна спрямованість інтересів школярів з інтелектуальними порушеннями як фактор їх залучення до гурткової роботи. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2021. Вип. 17. С. 142-152.
8. **Коваленко В.Є.** Дефініція понять «соціалізація» та «розвиток» у спеціальних психолого-педагогічних дослідженнях. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2021. Вип. 40. С. 59-65.
9. **Коваленко В.Є.** Теоретичні засади практики позашкільної освіти дітей з інтелектуальними порушеннями в Україні. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: педагогічні науки*. 2021. Вип. 40. 1 (339). Ч. 2. С. 200-207.
10. **Коваленко В.Є.** Модель соціалізації та розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями в творчих об'єднаннях позашкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вче-*

- них Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 40. Т. 2. С. 165-171.
11. **Коваленко В.Є.** Опис компонентів та рівнів соціалізованості школярів в умовах нормотипового розвитку та розумового дизонтогенезу. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: педагогічні науки.* 2021. Вип. № 6 (344). Ч.1. С. 224-239.
 12. **Коваленко В.Є.** Особливості емоційно-регулятивного компонента соціалізованості дітей середнього та старшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2021. Вип. 41. С. 64-70.
 13. **Коваленко В.Є.** Опис мотиваційно-ціннісного компонента соціалізованості молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2021. Вип. 18. С. 59-71.*
 14. **Коваленко В.Є.** Особливості діяльнісно-поведінкового компонента соціалізованості молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. *Особлива дитина: навчання і виховання.* 2022. Вип. 1 (105). С. 30-42.
 15. **Коваленко В.Є.** Специфіка діялісно-поведінкового компонента соціалізованості дітей середнього шкільного віку з інтелектуальними порушеннями. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* 2022. Вип. 47. Т. 2. С. 274-282.
 16. **Коваленко В.Є.,** Синьов В.М. Біля витоків Харківської олігофренопедагогіки: «Школа біля воріт лікарні» П. Бутковського. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: педагогічні науки.* 2022. №1 (349). Ч. 2. С. 239-248.
 17. **Коваленко В.Є.** Особливості соціальної компетентності старших школярів з інтелектуальними порушеннями. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2022. Вип. 42. С. 28-39.
 18. **Коваленко В.Є.** Структура та зміст спеціальної освітньої програми підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2022. Вип. 19. С. 111-121.*

19. **Коваленко В.Є.** Актуальність ідей Г. Сковороди щодо позашкільної еколого-натуралістичної освіти школярів з інтелектуальними порушеннями. *Новий колегіум*. 2022. Вип. 4 (109). С. 55-59.
20. **Коваленко В.Є.** Модифікація програми «Юні туристико-краєзнавці» як засіб задоволення освітніх потреб школярів з інтелектуальними порушеннями. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2022. Вип. 50. Т. 1. С. 105-112.
21. **Коваленко В.Є.** Особливості розвитку фізичних якостей школярів з інтелектуальними порушеннями. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 50. Т. 1. С. 109-114.
22. **Коваленко В.Є.** Психолого-педагогічні умови залучення школярів з інтелектуальними порушеннями до освітнього середовища позашкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 51. Т. 1. С. 99-103.
23. **Коваленко В.Є.** Результати впровадження структурно-функціональної моделі соціалізації та розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями у творчих об'єднаннях позашкільної освіти. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2022. Вип. 43. С. 16-26.
24. **Коваленко В.Є.** Особливості поведінки дітей з інтелектуальними порушеннями старшого шкільного віку. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Вип. 6. С. 85-91.
25. **Коваленко В.Є.** Модифікація програми «Народна творчість» як засіб задоволення освітніх потреб школярів з інтелектуальними порушеннями. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2023. Вип. 1. С. 121-128.
26. **Коваленко В.Є.,** Міщенко О.А. Процедура визнання результатів неформальної та інформальної освіти в підготовці бакалаврів та магістрів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» (на основі аналізу досвіду країн ЄС). *Новий колегіум*. 2023. Вип. 1-2 (110). С. 79-85.
27. Синьов В.М., **Коваленко В.Є.,** Александрович М. Модифікація програм еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти як чинник формування життєвої компетентності осіб з інтелектуальними порушеннями. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2023. Вип. 44. С. 91-98.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **Kovalenko V.**, Syniov V., Peretiaha L., Halii A. The current state of involvement of children with special educational needs in out-of-school education in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2021. Vol. 10 (42). P. 31-42. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1653>
2. **Kovalenko V.**, Bystrova Y., Kazachiner O. Social and pedagogical support of children with disabilities in conditions of general secondary educational establishments. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2021. Vol. 12 (3). P. 101-114. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://jett.labosfor.com/index.php/jett/article/view/575>
3. Bystrova Y., **Kovalenko V.**, Zan O. Psychological and pedagogical conditions for the predictive competence development of elementary school pupils with intellectual disabilities by means of fine arts. *Nuances: estudos sobre Educação. Presidente Prudente*. 2022. Vol. 33, n. 00, e022012, Jan./Dec. 2022. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/-WOS:000896291200011>

КУЗАВА ІРИНА БОРИСІВНА

**Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти Волинського національного
університету імені Лесі Українки**

Коло наукових досліджень: спеціальна та інклюзивна освіта дітей із особливостями психофізичного розвитку; корекційна педагогіка; інклюзивне мистецтво дітей із особливостями психофізичного розвитку.

Коротка біографія

Ірина Борисівна Кузава у 1996 році закінчила педагогічний факультет Волинського державного університету імені Лесі Українки та отримала диплом за спеціальністю «Початкове навчання та музика».

У 1996-2004 рр. працювала на посаді вчителя музики Рожищенської спеціальної школи-інтернату та Топільненської загальноосвітньої школи I-III ст. Волинської області.

У 1998 році зарахована до аспірантури Волинського державного університету імені Лесі Українки за спеціальністю 13.00.01 – теорія та історія педагогіки. Кандидатська дисертація на тему «Формування художньо-естетичних інтересів у дітей із затримкою психічного розвитку», за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка, захищена 2004 року у спеціалізованій вченій раді в Інституті спеціальної педагогіки НАПН України.

З 2007-2014 рр. – доцент кафедри дошкільної педагогіки Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Рішенням Атестаційної колегії у 2011 році Ірині Борисівні присвоєно вчене звання доцента кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

З 2011 по 2014 рр. була докторантом Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка. У 2015 році захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук на тему «Теоретичні та методичні засади інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку» за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка.

У 2015-2017 рр. – професор кафедри педагогіки Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

2017-2019рр. – професор, завідувачка кафедри філології та методики початкової освіти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. З 2019 р. призначена на посаду професора, завідувачки кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

У 2020 р. була учасником проекту «Створення інклюзивного Хабу» Українського культурного фонду в рамках програми «Інклюзивне мистецтво».

З 2015 р. і донині Ірина Борисівна Кузава є головою Волинського осередку УАКП (Української асоціації корекційних педагогів).

З 2021р. – член редколегій наукових фахових видань «**Acta Paedagogika Volynienses**», «Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії. Серія: Педагогіка», відповідальний секретар наукового журналу «Педагогічний часопис Волині» (2015 р. – по 2020 р.), член редколегії Наукового вісника СНУ імені Лесі Українки: серія Педагогічні науки» (2015-2019 рр.).

Член науково-методичної комісії (підкомісія 016 Спеціальна освіта) з вищої освіти МОН (з 2017 р. – по 2019 р.). Член експертної ради Міністерства освіти і науки України з питань атестації наукових кадрів з педагогічних наук, фізичного виховання та спорту (з 2023 р.).

Нагороджена: медаллю «М.П. Драгоманов» (2015 р.) Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова; грамотою управління освіти, науки та молоді Волинської обласної державної адміністрації (2017 р.); почесною грамотою Волинської обласної ради (2019 р.).

Наукові публікації: всього – 125 наукових та навчально-методичних праць, з яких: 55 публікації у наукових фахових журналах та виданнях, що включено до міжнародних наукометричних баз, з них 3 праці, які опубліковані у періодичних виданнях, включених до наукометричних баз Scopus або Web of Science, 62 публікацій у вигляді тез (40) та статей (22) за результатами вітчизняних та зарубіжних міжнародних науково-практичних конференцій; автор 2 одноосібних монографій, співавтор 4 колективних монографій. Має 14 навчально-методичних публікацій, 1 з яких надано Гриф МОН України.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: **«Теоретичні та методичні засади інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку»** (дата захисту – 25 лютого 2015 р.).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: У становленні як науковця мені багато допоміг мій науковий консультант – академік Синьов Віктор Миколайович. Саме він навчив мене правильно робити дослідження, планувати експерименти. Я його дуже поважаю і ціную. Адже, якщо керівник сам буде зацікавлений і горіти, то й учні його будуть горіти. Віктор Миколайович – реально горить цим, і він насправді усіх і запалив. Ми навчилися у нього багато працювати. Я навіть не уявляю, що я могла би чимось іншим займатися у житті.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Кузава І.,** Гац Г. Професійна готовність майбутніх спеціальних педагогів до впровадження інклюзивної освіти : монографія. *European and global vectors for education development in Ukraine: Scientific monograph.* Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. С. 344-372. DOI 10.30525/978-9934-26-234-0-12.

2. **Кузава І.Б.** Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.
3. **Кузава І.Б.** Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія / [кол. авт.: Н.А. Савчук, Ю.П. Симончук, Л.П. Стасюк, І.Б. Кузава, В.В. Терпелюк, Ю.Й. Тулашвілі]; за заг. ред. Ю.Й. Тулашвілі. Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2019. 344 с.
4. **Кузава І.Б.** Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі: монографія / Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк) АПН України; за ред. Ю.Й. Тулашвілі. Луцьк: ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.

Методичні рекомендації

1. **Кузава І.Б.** Формування художньо-естетичних інтересів на уроках музики: методичні рекомендації. Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2020. 22 с.
2. **Кузава І.** Наскрізна програма практичної підготовки: методичні рекомендації для підготовки студентів 2-4 курсів галузі знань 01 Освіта/педагогіка, за ОС Бакалавр спеціальності 016 Спеціальна освіта. Луцьк: ФОП Іванюк В.П., 2022. 20 с.
3. **Кузава І.** Наскрізна програма навчальних і педагогічних практик: методичні рекомендації для підготовки студентів 2-4 курсів галузі знань 01 Освіта/педагогіка, за ОС Бакалавр спеціальності 016 Спеціальна освіта. Луцьк: ФОП Іванюк В.П., 2022. 32 с.
4. Спеціальна освіта: навчально-методичне забезпечення ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта освітнього ступеня магістра [Електронний ресурс] / [кол. авторів; за заг. ред. І. Сидорук, З. Мацюк]. Луцьк: Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2023. С.23-47. **Кузава І.** – в колективі авторів.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Кузава І.** Розвиток музично-творчих здібностей дошкільників із затримкою психічного розвитку в ігровій діяльності. *Актуальні проблеми гуманітарних наук: міжвузів-*

ський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. №32. С. 162-170.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **KUZAVA Iryna**, STEBLJUK Svitlana, BONDARENKO Yuliia, TOROP Kristina, YARMOLA Nataliia, SHULZHENKO Dina. Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12 (4). P. 329-345.

МИРОНОВА СВІТЛАНА ПЕТРІВНА

**Доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка**

Коло наукових інтересів: проблеми навчання і корекційно-розвиткової роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями; змістові, організаційні та методичні засади підготовки фахівців для спеціальної освіти та психолого-педагогічного супроводу учнів з ООП в умовах інклюзивного навчання.

Коротка біографія

У 1988 р. закінчила дефектологічний факультет Київського державного педагогічного інституту ім. М. Горького, одержавши спеціальність «Вчитель і логопед допоміжної школи, олігофренопедагог дошкільних закладів».

З серпня 1988 року працює в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка і за цей час пройшла шлях від асистента до вченого, науково-педагогічного працівника, завідувача кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти, проректора з наукової роботи (з 2021 р.).

У 1994 р. захистила кандидатську дисертацію, у 2007 р. – докторську дисертацію. У 2008 р. одержала вчене звання професора.

Керівник наукової школи «Психолого-педагогічне забезпечення навчально-корекційної і корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» (з 2003 р.). Під її керівництвом захищено 10 кандидатських дисертацій зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка, 1 дисертація доктора філософії за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

С. Миронова викладацьку й наукову роботу поєднує з практикою, зокрема понад 20 років вона працювала консультантом-дефектологом у міській ПМПК; була членом експертної групи з запровадження інклюзивного навчання у заклади дошкільної та загальної середньої освіти м. Кам'янця-Подільського

Член спеціалізованої Вченої Ради Д.26.053.14 в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова по захисту докторських дисертацій.

Науково-педагогічна діяльність та наукова робота С. Миронової відзначена низкою нагород, зокрема, за останні роки: Дипломи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за визначні наукові досягнення (2010-2018); Нагрудний знак Міністерства освіти і науки України «Василь Сухомлинський» (2015); Відзнака «За заслуги перед Хмельниччиною» (2016); Грамота Верховної Ради України «За заслуги перед українським народом» (2017); відзнака НАН України «За підготовку наукової зміни» (2019); нагрудний знак «За державницьку позицію» (2023).

Науково-методичні матеріали з інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами С. Миронової відзначені Золотими медалями у Національних виставках-презентаціях «Інноватика в сучасній освіті» (2011, 2012 рр.); Х міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» (2019 р.).

Кількість наукових публікацій: всього – понад 300 наукових праць, з них: 10 монографій (9 у співавторстві); 5 підручники (3 у співавторстві); 23 навчальних і навчально-методичних посібників (18 у співавторстві); статті у міжнародних та українських журналах і збірниках наукових праць.

Під керівництвом В.М.СИНЬОВА захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: **«Формування професійної готовності педагога-дефектолога до корекційно-виховної роботи з розумово відсталими дошкільниками»** (7 червня 1994р.); дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: **«Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів до корекційної роботи в освітніх закладах для дітей з вадами інтелекту»** (23 жовтня 2007 р.).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Віктор Миколайович для мене – Вчитель вчителів. Це Людина, поцілована Богом. Поєднання таланту, потенціалу з працелюбністю, високорозвиненим інтелектом, неймовірним почуттям гумору і любов'ю до учнів. Кожному учневі Віктор Миколайович каже, що він « його улюблений », даючи тим крила й віру в себе. Тому своїх учнів Віктор Миколайович вчить літати в науці, одержувати задоволення від наукових досягнень. Важливо, що Вчитель не нав'язує свій погляд, а вчить міркувати, вибудовувати гіпотези. Віктор Миколайович має безліч цікавих ідей і щиро ними ділиться. Колись цю його здатність я порівняла з казкою Братів Грімм «Горщик каші»: чим більше каші брали, тим більше горщик варив. Так і Віктор Миколайович – дарує теми, ідеї, але вони в нього не закінчуються. Люблю брати участь в конференціях, які модерує Синьов – завжди неформально, цікаво й жваво. І кандидатську, і докторську дисертації я виконувала під мудрим керівництвом Віктора Миколайовича. Тому моя позиція в психокорекційній педагогіці, науковому спілкуванні, ставленні до професії багато в чому обумовлена особистістю Віктора Миколайовича. Завжди з гордістю говорю про те, що я учениця СИНЬОВА! Многая літа Вам, Вчителю!

Список основних публікацій

Монографії

1. **Миронова С.П.** Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. 304 с.
2. **Миронова С.П.** Внесок учених Хмельниччини у розвиток корекційної педагогіки та спеціальної психології. *Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку*. Хмельницька обл.: монографія / ред. рада вид.: В.Г. Кремень (гол.) [та ін.]; редкол. тому: О.М. Завальнюк (гол.) [та ін.]. Київ: Знання України, 2010. С. 196-202.
3. **Миронова С.П.** Становлення і розвиток професійної підготовки вчителів спеціальних шкіл на Хмельниччині. *Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку*. Хмельницька обл.: монографія / ред. рада вид.: В.Г. Кремень (гол.) [та ін.]; редкол. тому: О.М. Завальнюк (гол.) [та ін.]. Київ.
4. **Миронова С.П.,** Форнальчук О.С. Формування самообслуговуючої діяльності у дітей-сиріт з вадами інтелекту: монографія. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. 156 с.
5. Інклюзивне навчання осіб з інвалідністю у системі вищої освіти України: монографія / колектив авторів; відп. ред. Г.В. Давиденко. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 140 с.
Миронова С.П. – співавтор.
6. **Миронова С.П.** Особливості організації та методики навчання учнів з порушеннями інтелекту в інклюзивній школі. *Інклюзивна освіта: досвід і перспективи*: монографія / колектив авторів; відп. ред. Г.В. Давиденко. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. С. 211-217.
7. **Миронова С.П.** Підготовка фахівців спеціальності 016 Спеціальна освіта у сучасній вищій школі. *Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівців*: монографія / колектив авторів; [за заг. ред. Н.Г. Пахомової, В.А. Погребняка]. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2017. С. С. 28-38.
8. **Миронова С.П.** Партнерство як провідний принцип забезпечення якості інклюзивного навчання. *Актуальні питання теорії і практики інклюзивного навчання у закладах освіти*: монографія / [кол. авт.: Н.С. Гаврилова,

- С.П. Миронова, Л.Б. Платаш, С.З. Романюк та ін.]; за заг. ред. Л.Б. Платаш. Регіон Емілія-Романья. Чернівці: Техно-друк, 2020. С. 376-390.
9. **Миронова С.П.** Роль закладів вищої освіти в розвитку інклюзивних процесів у суспільстві. *Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика*: монографія / колектив авторів; за наук. ред. А.А. Колупаєвої, І.М. Дичківської. Рівне: Волинські обереги, 2020. С. 48-58.
 10. **Миронова С.П.,** Буйняк М.Г. Особливості управлінської діяльності в закладі інклюзивної освіти. *Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність та перспективи розвитку. Частина 1. Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні*: монографія / колектив авторів; за заг. ред. С.П. Миронової, Л.Б. Платаш. Чернівці: Технодрук, 2021. С. 19-31.

Підручники

1. **Миронова С.П.** Принципи навчання дітей, які потребують корекції розумового розвитку. *Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка*: підручник. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. Ч. 2. Навчання і виховання дітей, розділ 7. С. 39-70.
2. **Миронова С.П.** Форми організації навчання в спеціальній корекційній школі. *Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка*: підручник. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. Ч. 2. Навчання і виховання дітей, розділ 9. С. 118-148.
3. **Миронова С.П.** Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 260 с.
4. **Миронова С.П.** Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.
5. **Миронова С.П.,** Чопік О.В. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. 2-е вид., пер. та доп. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 332 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Миронова С.П.,** Матвеева М.П. Спеціальна психологія. Тексти. Частина I: навчальний посібник. Кам'янець-

- Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 1999. 158 с.
2. **Миронова С.П.**, Матвєєва М.П. Спеціальна психологія. Тексти. Частина II: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2001. 140 с.
 3. Гуцал Л.А., **Миронова С.П.** Теоретичні аспекти та методика подолання заїкання у молодших школярів: навчально-методичний посібник. Хмельницький: Поділля, 2001. 92 с.
 4. **Миронова С.П.** Самостійна робота студентів з дисципліни «Корекційна педагогіка (Олігофренопедагогіка)»: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2003. 104 с.
 5. **Миронова С.П.** Психолого-педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі. Хрестоматія: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. 220 с.
 6. **Миронова С.П.**, Матвєєва М.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. 164 с.
 7. **Миронова С.П.** Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет: редакційно-видавничий відділ, 2008. 204 с.
 8. Гуцал Л.А., **Миронова С.П.** Корекція заїкання у молодших школярів: навчально-методичний посібник. Київ: Шкільний світ, 2010. 120 с.
 9. **Миронова С.П.**, Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
 10. Методика навчання учнів 1-4-х класів спеціальної школи: Навчальний посібник / колектив авторів. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 312 с. **Миронова С.П.** – в колективі авторів.
 11. Інклюзивна освіта: теорія та практика: навчально-методичний посібник / колектив авторів; **за заг. ред. С.П. Миронової.** Кам'янець-Подільський: Кам'янець-

- Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. 192 с.
12. Інклюзивна освіта: теорія та практика. Частина II: навчально-методичний посібник / колектив авторів; **за заг. ред. С.П. Миронової**. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 184 с.
 13. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / колектив авторів; **за заг. ред. С.П. Миронової**. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.
 14. Організація та методика проведення наукових досліджень студентами спеціальності «Спеціальна освіта»: навчально-методичний посібник / колектив авторів; **за заг. ред. С.П. Миронової**. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 136 с.
 15. **Миронова С.П.** Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.
 16. Самостійна робота студентів з дисциплін професійної підготовки за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта»: навчально-методичний посібник. / колектив авторів; **за заг. ред. С.П. Миронової**. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. 144 с.
 17. Самостійна робота студентів з дисциплін професійної підготовки за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта». Частина II: навчально-методичний посібник. / Колектив авторів; **за заг. ред. С.П. Миронової**. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 224 с.
 18. **Миронова С.П.**, Докучина Т.О. Самостійна робота студентів з підготовки до підсумкової атестації за спеціальністю 016 Спеціальна освіта: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 132 с.
 19. **Миронова С.П.**, Буйняк М.Г. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 136 с.

20. **Миронова С.П.** Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
21. **Миронова С.П.**, Буйняк М.Г., Гаяш О.В. Методика проведення корекційно-розвиткових занять з дітьми з порушеннями пізнавальної діяльності: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 172 с.
22. Виконання та захист курсових і дипломних робіт студентами спеціальності 016 Спеціальна освіта: навчально-методичний посібник / [кол. авторів; за заг. ред. С.А. Михальської]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 120 с. **Миронова С.П.** – в колективі авторів.
23. Методичні рекомендації до проведення практики для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.02 Олігофренопедагогіка галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник. [Електронний ресурс] / [кол. авторів; за заг. ред. О.В. Чопік]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 212 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6234> **Миронова С.П.** – в колективі авторів.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Миронова С.П.**, Матвеева М.П. Особистість підлітка з інтелектуальним порушенням як суб'єкта соціально-психологічного супроводу інклюзивного навчання. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна* / за ред. Л.П. Мельник, В.І. Співака. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. Вип. 32. С. 126-137.
2. **Миронова С.П.** Особливості сюжетно-рольової гри при різних порушеннях дитячого розвитку. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна* / за ред. Л.П. Мельник, В.І. Співака. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2020. Вип. 33. С. 154-164.
3. Опалюк Т.А., **Миронова С.П.** Конфліктологічна компетентність майбутнього фахівця: функції соціального гурту-

- вання та інклюзії. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*. Одеса: Гельветика. 2021. Вип. 32. Т. 1. С. 9-14.
4. Буйняк М.Г., **Миронова С.П.**, Чопік О.В. Розуміння сутності партнерства у педагогічній діяльності вчителями спеціальних шкіл. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*: збірник наукових праць / за ред. М.К. Шеремет. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. Вип. 17. С. 35-45.
 5. Франчук Т.Й., **Миронова С.П.** Взаємозалежність розвитку інклюзивної освіти та інклюзивного середовища в університеті. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2022. Вип. 1 (50). С. 290-293.
 6. Михальська С.А., **Миронова С.П.** Самооцінка власної діяльності як умова підвищення професійної компетентності корекційних педагогів. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2022. Вип. 2 (8). С. 28-34.
 7. **Миронова С.П.**, Матвійчук І.І. Особливості навчально-методичного забезпечення уроків географії для учнів з інтелектуальними порушеннями. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*. Одеса: Гельветика. Вип. 52. Т. 2. С. 59-62.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. Buinyak M., **Myronova S.**, Dokuchyna T., Mykhalska S. Influence of pedagogical activity on psycho-emotional health of special education teachers. *Journal of Critical Reviews*. 2020. Vol. 7. Issue 11. P. 886-890. URL: <http://www.jcreview.com/?mno=118280>.
<http://www.jcreview.com/issue.php?volume=Volume%207%20&issue=Issue-11&year=2020>
2. Buinyak M., **Myronova S.** A study of parents' readiness to raise children with intellectual disabilities. *Journal Pedagogy-Pedagogy*. 2021. Vol. 93. №6. P. 821-830. URL: <https://pedagogy.azbuki.bg/pedagogics/pedagogyarticle/sa-darzhание-na-sp-pedagogika-2021-g/sp-pedagogika-knizhka-5-2021-godina-xciii-2/>
3. Dokuchyna T., **Myronova S.**, Rudzevych I., Smotrova O., Platash L. Current problems of teachers' readiness of higher educational institutions for implementing inclusive education. *Revista Românească pentru Educație Multidimensional*. 2021. Vol. 13. №3. URL: https://lumenpublishing.com/-journals/index.php/rrem/issue/view/13_3_2021

4. Platash L., Vykhreshch A, **Myronova S.** Inclusive education in Ukraine: reflexive spirituality of ukrainians is it a sign of a humanable democratic society? *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2021. Vol. 13. №3. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/3575>
5. Mykhalska S., **Myronova S.**, Buinyak M.. Influence of family education on the psychophysical development and socialization of a child with intellectual disabilities. *Journal Pedagogika-Pedagogy*. 2022. Vol. 93. №6. P. 329-340. URL: <https://azbuki.bg/uncategorized/influence-of-family-education-on-the-psychophysical-development-and-socialization-of-a-child-with-intellectual-disabilities/>
4. Mykhalska S., **Myronova S.**, Dokuchyna T., Buinyak M.The role of the special teacher in the formation of motivation for educational activities of students with intellectual disabilities. *Journal Pedagogika-Pedagogy*. 2023. Vol. 95. №6. P. 740-748. URL: <https://azbuki.bg/uncategorized/the-role-of-the-special-teacher-in-the-formation-of-motivation-for-educational-activities-of-students-with-intellectual-disabilities/>
5. Dokuchyna T., **Myronova S.**, Franchuk T. State and Prospects of Development of Academic Mobility in the System of Training a Special Education Specialist. *Journal Strategii na obrazovatelna i nauchna politika*. 2023. Vol. 31. №4. P. 385-395. URL: <https://azbuki.bg/uncategorized/state-and-prospects-of-development-of-academic-mobility-in-the-system-of-training-a-special-education-specialist/>

ОМЕЛЬЧЕНКО (КУЗНЕЦОВА) МАРИНА СЕРГІЇВНА

**Доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри спеціальної педагогіки
та інклюзії Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Коло наукових інтересів: освіта дітей з особливими потребами дошкільного віку; психологічні аспекти професійної підготовки фахівців спеціальної освіти.

Коротка біографія

Свій науковий шлях розпочала у 2009 році зі вступу до аспірантури Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, де познайомилася з Віктором Миколайовичем СИНЬОВИМ, під керівництвом якого протягом трьох років виконувала дослідницьку роботу. Після захисту кандидатської дисертації повернулася до рідного Донбаського державного педагогічного університету, який в свій час закінчила, і влаштувалася працювати на посаду асистента кафедри корекційної шкільної та дошкільної педагогіки. Плинув час, змінювалося життя навколо мене, змінювалися і професійні інтереси, але велика мотивація та бажання наукових пошуків залишалися незмінними. Тож в 2021 році в

Інституті спеціальної педагогіки НАПН України було захищено докторську дисертацію зі спеціальності 19.00.08 – спеціальна психологія. Сьогодні продовжую свою роботу у Донбаському державному педагогічному університеті на посаді професора кафедри спеціальної педагогіки та інклюзії.

Наукові публікації: всього – 128, з них: монографій – 1; навчальних та навчально-методичних посібників – 7; наукових статей – 62; тез – 58.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Корекція уяви розумово відсталих учнів на уроках географії**» (дата захисту – 26 грудня 2012 рік).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Постать Віктора Миколайовича СИНЬОВА має велике значення в моєму становленні як науковця, оскільки зі співпраці з ним розпочався мій шлях у науку. Гадаю, що саме на прикладі особистості Віктора Миколайовича я побачила, що справді велика людина, яка досягала значних висот в науці та практиці, має високу посаду та вагомі досягнення у професійному та особистому житті, може бути душевною, щирою, доброзичливою й небайдужою до долі інших людей. Кожна наша зустріч, кожна консультація і просто тепла бесіда завжди сповнені підтримкою, щирим зацікавленням у моїй науковій діяльності, чуйним ставленням до труднощів і успіхів. Впевнена, що приклад Віктора Миколайовича відіграв значну роль у формуванні мого педагогічного стилю.

СИНЬОВ Віктор Миколайович – великий вчений і справжня Людина, постать якого є прикладом для молодих науковців і досвідчених вчених, що стосується не лише фундаментальності здійснених у спеціальній педагогіці та психології досліджень, але й самої особистості Вченого, його здатності побачити «іскри» здібностей і талантів у своїх учнях, і, що головне, не дати їм згаснути.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Омельченко М.С.** Система розвитку професійної свідомості корекційного педагога: особистісно-компетентнісний підхід. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2020. 289 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Омельченко М.С.** Методика формування образотворчої діяльності дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку: курс лекцій. Слов'янськ: ДДПУ, 2014. 134 с.
2. **Омельченко М.С.** Ознайомлення з навколишнім дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во: Б.І. Маторіна, 2016. 167 с.
3. **Омельченко М.С.** Формування уявлень про навколишній світ у дошкільників з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2018. 106 с.
4. **Омельченко М.С.,** Мамічева О.В. Розвиток професійної свідомості корекційного педагога. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2019. 125 с.
5. **Омельченко М.С.,** Кузнецова Т.Г. Здоров'язбережувальні технології і фізичне виховання дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2020. 144 с.
6. **Омельченко М.С.** Навчально-методичний посібник до тренінгового курсу «Розвиток професійної свідомості» для спеціальності: «Спеціальна освіта» / уклад. М.С. Омельченко. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2020. 150 с.
7. **Омельченко М.С.** Спеціальна педагогіка (дошкільна): навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 165 с.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Омельченко М.С.** Роль професійної свідомості у професійному становленні корекційного педагога. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2019. Вип. 1. Т. 1. С. 62-66.
2. **Омельченко М.С.** До проблеми дослідження особливостей професійної свідомості у корекційних педагогів. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. №1. С. 81-83.
3. **Омельченко М.С.** Рефлексивно-діяльнісний підхід у розвитку професійної свідомості корекційного педагога. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. №2. С. 90-93.
4. **Омельченко М. С.** Особистісна орієнтованість рефлексійного розвитку професійної свідомості корекційного педагога. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. №3. С. 96-99.

5. **Омельченко М.С.** До проблеми розвитку та саморозвитку професійної свідомості корекційного педагога. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Психологія».* 2019. №8. С. 72-76.
6. **Омельченко М.С.** Емпіричне дослідження психологічної готовності корекційного педагога до професійного розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки».* 2019. Вип. 3. Т. 1. С. 37-42.
7. **Омельченко М.С.** Психологічні принципи оптимізації розвитку професійної свідомості корекційного педагога. *Освіта та розвиток обдарованої особистості.* 2019. №3. С. 11-15.
8. **Омельченко М.С.** Розвиток професійної свідомості на етапі навчання у ЗВО: спроба концептуалізації. *Психологія особистості.* 2019. №1 (10). С. 159-166.
9. **Omelchenko M.** Investigating professional awareness of the correctional pedagogue. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди «Психологія».* 2019. Вип. 61. С. 40-59.
10. **Омельченко М.С.** Типізація корекційних педагогів на основі професійно-особистісних якостей. *Вісник післядипломної освіти: збірник наукових праць. Серія: соціальні та педagogічні науки.* Київ: Юстон, 2019. Вип. 9 (38). С. 39-54.
11. **Омельченко М.С.** Дослідження професійної компетентності в контексті вивчення професійної свідомості корекційного педагога. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки».* 2019. Вип. 4. Т. 1. С. 260-266.
12. **Омельченко М.С.** Розвиток професійної свідомості корекційного педагога: особистісно-компетентнісний підхід. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2019. Вип. 38. С. 182-187.
13. **Омельченко М.С.** Дослідження стратегії професійного розвитку корекційного педагога. *Теоретичні і прикладні проблеми психології.* 2019. №3 (50). Т. 1. С. 144-158.
14. **Омельченко М.С.** Особистісне і професійне в структурі свідомості корекційного педагога. *Психологія і особистість.* 2019. №1 (17). С. 198-211.
15. **Омельченко М.С.** Механізми розвитку професійної свідомості корекційного педагога. *Теорія і практика сучасної психології.* 2019. №4. С. 116-120.
16. **Омельченко М. С.** Проблема становлення професійної свідомості особистості на етапі професійного вибору.

- Психологічний часопис*. 2019. Т. 5. №10. С. 131-142. URL: <https://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/view/715/442>
17. **Omelchenko M.S.** Professional and personality aspects in the structure of awareness of the correctional pedagogue. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологія*. 2019. Т. 18. Вип. 3. URL: <http://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/86/93>
 18. **Омельченко М.С.** Професійна адаптація корекційного педагога: особистісно-компетентнісний аспект. *Вісник національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. 2020. Вип. 6 (162). С. 110-114.
 19. **Омельченко М.С.,** Кузнецова Т.Г. Розвиток інклюзивної компетентності корекційних педагогів у волонтерській роботі з психолого-педагогічного супроводу дітей з психофізичними особливостями. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. Вип. 40. С. 77-83. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/34961>Date: 2021
 20. **Омельченко М.С.,** Кузнецова Т.Г. Розвиток інклюзивної компетентності корекційних педагогів у волонтерській роботі з психолого-педагогічного супроводу дітей з психофізичними особливостями. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. Вип. 40. С. 77-83. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/34961>Date: 2021
 21. **Омельченко М.С.,** Кордонєць В.В., Юдіна Н.М. Особливості застосування засобів логопедичної ритміки у корекційно-педагогічній роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. *Збірник наукових праць «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах»*. 2021. №78. С. 64-67.
 22. **Омельченко М.С.,** Кузнецова Т.Г., Пасюк С.П. Психологічні аспекти національно-патріотичного виховання дітей молодшого шкільного віку із порушеннями інтелекту. *На-*

- уковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: збірник наукових праць. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Вип. 84. Т. 2. С. 36-39.
23. **Омельченко М.С.**, Кузнецова Т.Г., Єгольнікова С.І. Психологічна готовність педагогів початкових класів до реалізації інклюзивної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 48. Т. 1. С. 121-124. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/48.1.25>
 24. **Омельченко М.**, Мамічева О., Сильченко В., Кордонець В. Формування комунікативної компетенції у дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку засобами сюжетно-рольової гри. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2022. №2. С. 7-14.
 25. **Омельченко М.С.**, Кононенко Т.В., Дзюба Ю.Ю. Роль педагога у формуванні комунікативної культури учнів початкових класів з ООП в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2022. №3 (3). С. 367-375.
 26. **Омельченко М.С.**, Семченко Т.І. До проблеми соціальної адаптації дошкільників з ООП в умовах інклюзивної групи закладу дошкільної освіти. *Журнал «Наукові інновації та передові технології»*. 2023. №4 (18). С. 480-491.
 27. **Омельченко М.С.**, Тертишна Г.С. Вплив біоенергопластики на корекцію звуковимови учнів молодшого шкільного віку з ТПМ. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 58. Т. 1. С. 86-89. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/58/part_1/17.pdf
 28. **Омельченко М.С.**, Кузнецова Т.Г., Світлична К.С. До проблеми вивчення творчих здібностей у дітей з особливими освітніми потребами середнього шкільного віку. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2023. Вип. 22. URL: <https://doi.org/10.33189/epns.vi22>
 29. **Омельченко М.С.**, Кордонець В.В., Семенова Т.В. Психологічні аспекти корекції емоційно-вольової сфери дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями молодшого шкільного віку. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Психологія»)*. 2023. №9 (23). С. 101-112.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. Kozin V., **Omelchenko M.**, Turchyk I., Yesman I. Biomechanical and Psychophysiological features of qualified veteran boxers of various fighting styles. Health, sport, Rehabilitation. *Scientific journal on problems of physical education*,

- sports, physical therapy and rehabilitation*. 2022. Vol. 8 (1).
Наукометрична база Scopus. URL: <https://hsr-journal.com/index.php/journal>
2. Mamicheva O., Dmytriieva I., **Omelchenko M.**, Silchenko V., Bobrova H., Say D. Socio-Pedagogical and Psychological Aspects of Accompanying Students with Special Needs in the Context of the Development of Inclusive Education. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. №9. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.9.68>
 3. Martynenko I., Chorna H., **Omelchenko M.**, Shulzhenko D., Leniv Z., Khrypun D. Neuropsychological Features of Motivational and Volitional Readiness for School of Six-Year-Old Children with General Speech Underdevelopment. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. *Наукометрична база WoS*. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/363>

РУДЕНКО ЛІЛІЯ МИКОЛАІВНА

**Доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри спеціальної психології
та медицини Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова**

Коло наукових інтересів: діагностика, корекція, клінічні особливості та профілактика девіантної поведінки у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Коротка біографія

Народилася 31 січня 1962 року в с. Березівка Маньківського району Черкаської області. В 1979 році закінчила Маньківську середню школу і в 1989 році вступила на педіатричний факультет Київського медичного інституту імені О.О. Богомольця, який закінчила в 1986 році здобувши спеціальність лікар-педіатр. З 1986 по 1987 рік про-

ходила інтернатуру в дитячій клінічній лікарні №14 «Ох-МатДит» м. Києва за спеціалізацією неонатологія. З 1987 по 1992 рік працювала лікарем неонатологом пологового будинку клінічної лікарні №1 м. Києва. В вересні 1992 року зарахована на посаду викладача кафедри основ медичних знань та охорони здоров'я дітей Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова, а в грудні 1999 року – переведена на посаду старшого викладача кафедри олігофренопедагогіки дефектологічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова, де забезпечувала викладання таких дисциплін як «Психопатологія» та «Клініка інтелектуальних порушень». Під час роботи на кафедрі олігофренопедагогіки, під науковим керівництвом завідувача кафедри, кандидата педагогічних наук, доцента В.Є. Турчинської, розпочала роботу над підготовкою дисертації «Формування системи медичних знань у процесі підготовки педагога-дефектолога до корекційної роботи в закладах спеціальної освіти» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, яку захистила в березні 2005 року.

У 2004 році була переведена на посаду старшого викладача новоствореної кафедри спеціальної психології та медицини в Інституті корекційної педагогіки та психології. З 1 грудня 2007 року призначена завідувачем кафедри спеціальної психології та медицини Інституту корекційної педагогіки та психології (на сьогодні – факультету спеціальної та інклюзивної освіти), яку успішно обіймає по сьогоднішній день.

В 2013 році захистила докторську дисертацію «Теоретичні та методичні засади діагностики та корекції агресивної поведінки розумово відсталих дітей», на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук з спеціальності 19.00.08 – спеціальна психологія. 30 червня 2015 року отримала звання професора кафедри спеціальної психології та медицини ФСІО НПУ імені М.П. Драгоманова.

Під керівництвом А.М. Руденко захищено дві дисертації доктора філософії.

З 2016 року є членом спеціалізованої вченої ради Д 26.053.23 (Д 26.053.14) із захисту кандидатських і докторських дисертацій. Член редколегії наукових журналів Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова (Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія).

Наукові публікації: всього – 98, з них: монографій – 1; навчальних та навчально-методичних посібників – 7; наукових статей – 68; тез – 15.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія на тему: «**Теоретичні та методичні засади діагностики та корекції агресивної поведінки розумово відсталих дітей**» (дата захисту – 25 грудня 2013 року).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Віктор Миколайович – людина, яка змогла поєднати в собі все: розум, мудрість, інтелігентність, коректність, креативність, зваженість. Його професіоналізм, уміння співставляти, передбачати і думати на декілька кроків наперед, дали можливість розбудувувати дефектологічну галузь, створити нові кафедри, в тому числі першу і єдину в Україні кафедру спеціальної психології і медицини. Віктор Миколайович завжди вміє знайти потрібні слова і поглибити науку новими пропозиціями. Його добре знають, цінують і поважають не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Він дійсно є фахівцем міжнародного рівня, про що свідчать численні професійні зв'язки з іноземними науковцями провідних університетів Європи, Америки та Канади. Велике щастя бути ученицею такого видатного і талановитого науковця, який не тільки може дати пораду, але й завжди допоможе знайти шляхи втілити її в життя, надати необхідну допомогу.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Руденко Л.М.** Особливості агресивної поведінки розумово відсталих дітей: монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. 322 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Руденко Л.М.**, Чорненька В.Д., Лісова З.І. Невропатологія: навчально-методичний посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 85 с.
2. **Руденко Л.М.**, Чорненька В.Д., Лісова З.І. Анатомія, фізіологія та патологія нервової системи: навчально-мето-

- дичний посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 90 с.
3. **Руденко А.М.**, Чорненька В.Д., Лісова З.І. Неврологічні основи логопедії: навчально-методичний посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. 90 с.
 4. **Руденко А.М.**, Лісова З.І., Найдьонова Г.О. Психологія здоров'я: навчально-методичний посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 67 с.
 5. **Руденко А.М.**, Осадча Т.М., Ю.І.Гавриленко Анатомія та фізіологія ЛОР-органів: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ Меркьюрі-Поділля, 2021.85с.
 6. **Руденко А.М.**, Кротенко В.І., Федоренко М.В. та ін. Клініко-психологічні особливості дітей з ДЦП: навчально-методичний посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 118 с.
 7. **Руденко А.М.**, Федоренко М.В. Поведінкові порушення у дітей з розладами аутистичного спектру: навчально-методичний посібник Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова 2019. 84 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Руденко А. М.**, Григоренко Т. В. Компоненти професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного). *Спеціальна освіта: супровід. Актуальні питання корекційної освіти*. 18-19 квітня 2019 р. м. Кам'янець-Подільський.
2. Sheremet, M., **Rudenko, L.**, Suprun, D. Basic approaches to professional competence determining. *International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies*. 2020. Vol. 7. №2. URL: <http://www.ijpint.com>.
3. Fedorenko M., **Rudenko L.**, Fedorenko S., Family as a Determinant of Aggressive Behavior in Children with Intellectual Disorders. *ROCZNIKI TEOLOGICZNE*. 2020. T. LXVII, zeszyt 10. P. 147-158.
4. Афузова Г.В., **Руденко А.М.** Музикотерапія у корекції розладів аутистичного спектра: світовий досвід. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2021. Вип. 41. С. 128-134.
5. **Руденко А.М.**, Сняткова Т.М. Система профілактики синдрому госпіталізму у дітей раннього віку з ДЦП. *Збірник наукових праць Проблеми сучасної психології*. 2021. Вип.53. С. 235-257.

6. Осадча Т.М., **Руденко Л.М.**, Гавриленко Ю. В. Емоційний стан у піддітків з органічною патологією гортані. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Вип. 42. С. 111-125
7. Федоренко М.В., Федоренко С.В., **Руденко Л.М.** Технології формування корпоративної культури у майбутніх спеціальних психологів для роботи в інклюзивних закладах освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова*. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. Вип. 44. С. 144-150.
8. **Rudenko L.**, Fedorenko I., Fedorenko M. Preparation of future teachers for use of digital technologies in the education. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова*. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. Вип. 44. С. 45- 52.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. Gavrilenko V., Laiko Andriy A., Melnikov Oleg F., **Rudenko Lilia M.**, Osadcha Tatiana M. Clinical and laboratory peculiarities of children's state with chronic tonsillitis on type 1 diabetes. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. Vol. LXXIII. Issue 7. (Scopus)
2. Bratel O., Kostyuk M., Bratel S., Okhrimenko I., **Rudenko L.** Student Motivation Improvement in a Foreign Language Acquisition via the Use of Distance Learning Technologies. *Applied Linguistics Research Journal* 2021. Vol. 5 (6). P. 121-134. (**Web of Science**).
3. Tsilimak O., Sherbacova I., Berezka S., Formaniuk Y., **Rudenko L.**, Mateiko N. Classification of Professionally Important Abilities and Skills of a Counseling Psychologist. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12 (1). P. 363-377. (**Web of Science**).
4. Afuzova H., **Rudenko L.**, Stepanchenko N., Shkrabiuk V., Martsyniak-Dorosh O., Dubovyk O. Future Psychologist's Mental Orientation at the Correctional Support of the Chil-

- dren with Impaired Mental and Physical Development. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12 (3). P. 127-148. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.3/224> (**Web of Science**).
5. Aleksandrov D., Okhrimenko I., **Rudenko L.**, Sprynchuk S., Tyschenko O. Psychological Peculiarities of Personal Dissonance of Adolescents in the Sphere of Real and Ideal Self. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12 Issue 4. P. 139-163. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/242> (**Web of Science**).
 6. **Руденко А.**, Романенко О., Шевцов А. Діагностика особливостей мовленнєвого мислення у дітей з ДЦП. *Психолінгвістика в сучасному світі*. 2021/ Вип. 30 (1). С. 203-223. URL: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2021-30-1-203-223> (**Scopus**)
 7. **Rudenko L.**, Simko R., Hudyma O., Boiko-Buzyl Y., Ma-teiko N., Samara O. Psychological Correction of Individual Neurotic Problems. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. Vol. 13 (1Sup1). P. 295-308. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/13.1Sup1/320> (**Web of Science**).
 8. Sarancha I., Kovinko M., Maksymchuk B., Tarasenko H., Kharchenko S., Demchenko I., Dovbnia S., **Rudenko L.**, Symkanych O., Martyniuk T., Bilan V., Maksymchuk I. Horticultural Therapy Course as an Educational-Therapeutic Tool of Rehabilitation for Individuals with MSDs. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2022. Vol. 14 (3). P. 180-200. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.3/604> (**Web of Science**).
 9. Pakhomova N., Baranets I., Okhrimenko I., **Rudenko L.**, Stakhova L., Moroz L. Utilizing specialized knowledge during correctional education with older preschool children with speech disorders. *Revista Conrado*. 2023. Vol. 19 (91). P. 474-483. (**Web of Science**).

СУПРУН ДАР'Я МИКОЛАЇВНА

**Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та реабілітації
Національного університету біоресурсів
і природокористування України**

Коло наукових досліджень: професійна підготовка; інклюзивна освіта; сучасна методологія наукових знань, психолого-педагогічний професійний менеджмент; освітній менеджмент; соціальна підтримка, трудова залученість, позитивна психологія, профорієнтація та психологія управління відповідно до нагальних викликів (інтернаціоналізація, глобалізація, соціальна згуртованість).

Коротка біографія

Супрун Дар'я Миколаївна народилася 7 січня 1985 року у м. Київ. Має дві повні вищі освіти. У 2007 закінчила Київський Національний університет внутрішніх справ (факультет права і підприємництва), спеціальність: правове забезпечення підприємницької діяльності. У 2009 році закінчила магістратуру при НПУ ім. М.П. Драгоманова (інститут іноземної філології), спеціальність: мова та література (англійська). Закінчила університети отримавши дипломи з відзнакою. Кандидатська дисерта-

ція на тему: «Психологічні умови розвитку мотивації збереження здоров'я у керівників органів внутрішніх справ» (спеціальність 19.00.06 – юридична психологія) була захищена в 2011 році в ХНУВС. У 2014 році отримала вчене звання доцента кафедри іноземних мов НАВС. З 2016 до 2018 навчалася в докторантурі при НПУ ім. М.П. Драгоманова. Докторська дисертація на тему «Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти» (спеціальність 13.00.03 – корекційна педагогіка) була захищена в 2018 році достроково. У 2020 році отримала Вчене звання «професор».

Розробила та викладає навчальні курси, що проводяться англійською мовою на рівнях магістратури та аспірантури: «Психологія управління» («Psychology of Management»), «Методологія наукового дослідження у спеціальній та клінічній психології», «Основи професіоналізму викладача вищої школи», «Психологія конфлікту», «Тренінг особистісного зростання», «Психотехніка розвитку професійної ідентичності та мотивації» тощо. Забезпечує професійний розвиток психологів-практиків на курсах підвищення кваліфікації та координування дисертаційних досліджень.

Постійно підвищує професійний розвиток засобом імплементації міжнародних проєктів. Останні з яких: European Studies of Social Innovation in Education / ESSIE 2023-2025; Universities-Communities: strengthening cooperation / UniCom Erasmus+ project: 2023-2027, DISFOR, Genoa, Italy; Sapienza University of Rome, Italy; UGent Academy on EU Law and Policy, Ghent University, Belgium; Czech University of Life Sciences, Prague (CZU); Contemporary Studies in Management (CoSiM) 2021-2023, Germany.

Є експертом у складі Експертної ради МОН, секція: Україна в мінливому світі: інклюзивне, інноваційне, мисляче суспільство.

Є стипендіатом Кабінету Міністрів України (2020). Нагороджена медаллю «За наукові досягнення» Пилипа Орлика (29.09.2022 №11119-П).

Наукові публікації: всього – понад 300, з них: монографій – 2; підручників – 2; навчальних та навчально-методичних посібників – 14; наукових статей – 180; тез – понад 100.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА була виконана дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти**» (дата захисту – 28.05.2018 р.).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Неможливо перебільшити значущість постаті Віктора Миколайовича Синьова у сфері становлення, розвитку та забезпечення рівня якості Національної освіти. Неоціненною є Його роль у подоланні соціально-психолого-педагогічних ризиків задля безпеки та сталого розвитку вищої школи та суспільства України. Саме Віктор Миколайович прищепив бажання й вміння сприяти впровадженню в практики української вищої школи сучасних моделей академічної автономії та долучив до української спільноти, що є відповідальною за модернізацію вищої освіти.

Наукові ідеї Метра є актуальними та відповідають вимогам сьогодення, акцентують увагу на важливості та необхідності вивчення, адаптації та втіленні передового досвіду зарубіжних країн, що сприятиме забезпеченню конкурентоспроможності та визначенню шляхів й перспектив подальшої модернізації професійної просвіти відповідно сучасним викликам. Зазначене має здійснюватися за умови раціонального поєднання зарубіжного передового досвіду на царині освіти з новаторським доробком українських вчених. Дякуємо Віктору Миколайовичу Синьову за рівень професіоналізму, який впроваджуємо на між університетському, державному та міжнародному рівнях!

Список основних публікацій

Монографії

1. **Супрун Д.М.** Професійна підготовка психологів в галузі спеціальної освіти: монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 392 с.
2. **Супрун Д.М.** Модернізація змісту професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти: Монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. 492с.

Підручники

1. **Супрун Д.М.** Psychology of Management (Психологія Управління): підручник. Київ: вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 412 с.
2. Гребінь-Крушельницька Н.Ю., Марченко І.В., **Супрун Д.М.** та ін. Англійська мова для правоохоронців: Підручник в 2-х ч. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2014. Ч. 1. 228 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Супрун Д.М.** Effective Police Management & Leadership: Motivation for achieving the goals: навчально-методичний посібник. Біла Церква: Білоцерківський нац. агр. ун-т, 2011. 202 с.
2. **Супрун Д.М.** Effective management in law enforcement agencies: навчально-методичний посібник. Київ: Вид. НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2012. 298 с.
3. **Супрун Д.М.** Management – a component of psychologists` professional training: навчально-методичний посібник. Київ: Вид. НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2016. 250 с.
4. **Супрун Д.М.** Формування компонентів професійного та особистісного зростання психологів в галузі спеціальної освіти (тренінг): методичний посібник. Запоріжжя: Вид-во КВНЗ «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія». 2017. 80 с.
5. **Супрун Д.М.** Розвиток мотивації професійного самоздійснення психологів в галузі спеціальної освіти (Тренінг): методичний посібник. Запоріжжя: Вид-во КВНЗ «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія», 2018. 124 с.
6. **Супрун Д.М.** Діагностика сформованості компонентів професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти (Комплекс діагностичних методик): методичний посібник. Запоріжжя: Вид-во КВНЗ «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія», 2017. 86 с.;
7. **Супрун Д.М.** Система професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти: методичний посібник. Запоріжжя: Вид-во КВНЗ «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія», 2018. 76 с.
8. **Супрун Д.М.** Management – a component of psychologists` professional training: навчально-методичний посібник. (2-е вид.). Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. 412 с.

9. **Супрун Д.М.** Psychology of Management (Психологія Управління): навчально-методичний посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. 384 с.
10. **Супрун Д.М.** Теорія та практика впровадження діагностичних технологій в галузі спеціальної освіти: навчально-методичний посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. 317 с.
11. **Супрун Д.М.** Професійна ідентичність фахівців в умовах інклюзивного суспільства: навчально-методичний посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. 115 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Супрун Д.М.** Основи конструювання системи професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*: зб. наук. праць. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 37. С. 162-169.
2. **Супрун Д.М.** Педагогічні умови організації системи професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти *Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2019. Вип. 1 (1). С. 67-76.
3. **Suprun D., Sheremet M., Syniov V.** Professional formation of the psychologist's personality in the system of special education. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2019. Вип. 38. С. 7-20.
4. **Супрун Д.М., Супрун М.О. Академік В.М. Синьов і сучасна психолого-педагогічна наука (до 80-річчя із дня народження).** *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови.* Київ: ТОВ «Наша друкарня», 2020. Вип. 15. С. 283-297.
5. **Супрун Д.М.** Перспектива академічної мобільності психологів в галузі спеціальної освіти в контексті професійної інтернаціоналізації. *Освіта осіб з особливими потребами.* Київ: ТОВ «Наша друкарня», 2020. Вип. 15. С. 297-316
6. **Супрун Д.М., Супрун М.О.** Соціально-педагогічна робота із дезадаптованими старшими підлітками (зарубіжний досвід). *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови.* Київ: ТОВ «Наша друкарня», 2020. Вип. 16. С. 92-109.
7. **Супрун Д.М., Супрун М.О.** Спеціальна психологія: погляд у майбутнє. *Особлива дитина: навчання і виховання.* 2020. Вип. 3. С. 72-75.

8. **Suprun D.**, Suprun M. Motivational component of professional training of special psychologists (theoretical and methodological bases of research). *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2020. Вип. 17. С. 200-219.
9. **Супрун Д.М.** Когнітивна складова становлення особистості спеціального психолога. *Вища освіта України*. 2021. Вип. 1 (80).
10. **Suprun D.** Academic mobility as internationalization guaranty of the field of special education. *Вища освіта України*. 2021. Вип. 2 (81).
11. **Супрун Д.М.** Вища школа України в ракурсі інтеграції до європейського науково-освітнього простору. *Вища освіта України*. 2021. Вип. 3 (82).
12. **D.Suprun.** Academic mobility perspective in the context of professional internationalization in the field of special education. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2021. Вип. 40. С. 121-130
13. **Супрун Д.М.** Європейський вибір: цінності освіти у світовому та національному вимірі науково-освітнього простору. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2021. Вип. 41. С. 115-122
14. **Супрун Д.М.** Євроінтеграція вищої школи у світовому та національному вимірі (досвід співпраці з Sapienza University of Rome (Рим, Італія). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2021. Вип. 42. С. 154-161.
15. **Супрун Д.М.,** Супрун М.О. До 80-річчя від дня народження М.З. Кота. *Корекційна педагогіка*. 2021. Вип. 1 (2). С. 46-47.
16. **Супрун Д.М.** Тенденції розвитку вищої школи України: цінності освіти у світовому та національному вимірі. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2021. Вип. 1 (6). 2021. С. 143-149.
17. **Suprun D.**, Nryhorenko T. Prospects of higher education modernization: university promotion and marketing. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2022. Вип. 43. С. 115-122.
18. **Супрун Д.М.** Побудова інклюзивного, інноваційного, соціально згуртованого суспільства в ракурсі інтеграції до

- європейського науково-освітнього простору. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2022. Вип. 18. С. 173-186.
19. **Супрун Д.М.** Формування інклюзивної культури фахівців галузі спеціальної освіти. *Вища освіта України*. 2022. Вип. 3 (86). С. 13-19.
 20. **Suprun D.** Psychological and pedagogical conditions of the organization of the professional training system of specialists in the field of inclusive education. *Вища освіта України теоретичний та науково-методичний часопис*. 2023. Вип. 1 (88). С. 54-62.
 21. **Suprun D.** The implementation of the innovative system's components of psychologists' professional training in the field of inclusive education. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2023. Вип. 44.
 22. Каплієнко А.І., **Супрун Д.М.**, Супрун М.О. Духовні цінності командної взаємодії в інклюзивній освіті. *Інноваційна педагогіка*. № 59. С. 78-81.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **Suprun D.**, Fedorenko M. Psychological Linguodidactics of Speech Development Activity of Senior School. *Age Children with Autistic Abnormalities Psycholinguistics. Series: Psychology*. 2019. Vol. 25. No 1. P. 281-299. *Наукометрична база Scopus*. URL: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2019-25-1-281-299>
2. Sheremet M., Dmytriieva I., **Suprun D.** State of Formation of Motivation as one of the Structural-functional Components of Speech Development of Primary Schoolchildren with Dysgraphia. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. 2020. Vol. 24. Issue 08. ISSN: 1475-7192 *Наукометрична база Scopus*. URL: <https://doi.org/10.37200/IJPR/V24I8-PR280893>
3. Sheremet M., Suprun M., **Suprun D.**, Mamicheva O. Trends of modernization of psychologists' professional training in the system of special education *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. 2020. Vol. 24. Issue 6. P. 13010-13029 *Наукометрична база Scopus*. URL: <https://www.psychosocial.com/article/PR261270/30304/>
4. Sheremet M., Suprun M., **Suprun D.**, Okhrimenko I., Sprynchuk S. Future psychologists' readiness to work in condi-

- tions of social cohesion in education. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. Vol. 9(9), P. 40-48. *Наукометрична база Web of Science*. URL: <http://www.ijaer.com/index.php/IJAE/article/view/1137>.
5. Griбан G., Nikulochkina O., **Suprun D.**, Varetska V. Formation of the Primary School Teachers' Information Competency in Postgraduate Education. *Postmodern Openings*. Vol. 11 (3). P. 41-72. *Наукометрична база Web of Science*. URL: <https://doi.org/10.18662/po/11.3/199>; <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/2980>
 6. Sheremet M., Suprun M., **Suprun D.**, Fedorenko S., Dubiaha S. Results of the Examination of Primary School Students By Means of Speech Therapy Screening. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021, Vol. 12. Issue 1. P. 326-342. *Наукометрична база Web of Science*. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.1/185>
 7. Griбан G., Nikulochkina O., **Suprun D.**, Okhrimenko I. Formation of Psychophysical Readiness of Cadets for Future Professional Activity. *The Open Sports Sciences Journal*. 2021. Vol. 14. P. 1-8. *Наукометрична база Scopus*. URL: <https://opensportssciencejournal.com/VOLUME/14/PAGE/1/FULLTEXT>,
 8. **Suprun D.**, Sheremet M., Hryhorenko T., Suprun M., Nesterova M., Okhrimenko I., Dushka A. Motivation development of mental health preservation of specialists in the field of special and inclusive education: european practices. *Pol Merkur Lek*. 2023. Vol. LI, Issue 1. P. 30-34. *Наукометрична база Scopus*. URL: <https://polskimerkuriuszlekarSKI.pl/wpcontent/uploads/library/PolMerkurLek202301.pdf>

ФЕДОРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

**Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри логопедії та логопсихології
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова**

Коло наукових досліджень: Розв'язання проблеми інтенсифікації навчально-виховного процесу осіб з особливими освітніми потребами та удосконалення технологій і змісту освіти майбутніх вчителів-дефектологів.

Коротка біографія

Народилася 13 лютого 1966 року в селі Яблунка Києво-Святошинського району Київської області.

У 1989 році закінчила Київський державний педагогічний інститут імені О.М. Горького. За фахом – учитель професійно-трудового навчання і методист з виховної ро-

боти в допоміжній школі. Після закінчення інституту працювала вчителем трудового навчання та вихователем у Васильківській спецшколі-інтернаті для дітей з важкими розладами мови.

У 1993-1997 роках навчалася в аспірантурі УДПУ імені М.П. Драгоманова. Після захисту кандидатської дисертації зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка (тема: «Корекційна спрямованість формування навичок самообслуговування у слабозорих молодших дошкільників») в 1998 році була зарахована на посаду викладача кафедри олігофренопедагогіки УДПУ імені М.П. Драгоманова. З 1 квітня 1998 року була переведена на новостворену кафедру тифлопедагогіки. Цього ж року була призначена заступником декана дефектологічного факультету. У 2002 році присвоєно вчене звання доцента кафедри тифлопедагогіки.

В 2012 році захистила докторську дисертацію на тему: «Становлення та розвиток вітчизняної тифлопедагогіки». В 2013 році отримала звання професора кафедри тифлопедагогіки.

Під керівництвом С.В. Федоренко захищено 5 кандидатських дисертацій та 1 дисертація доктора філософії.

З 2009 року – вчений секретар спеціалізованої вченої ради Д 26.053.23 (Д 26.053.14) із захисту кандидатських і докторських дисертацій в НПУ імені М.П. Драгоманова. З 2022 року заступник голови цієї спеціалізованої вченої ради.

З листопада 2018 року й до цього часу очолює кафедру логопедії та логопсихології УДУ імені Михайла Драгоманова.

Член редколегії наукових журналів Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова (Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія), «Актуальні питання корекційної освіти» та ін. Голова підкомісії 016 Спеціальна освіта навчально-методичної комісії МОН України з розробки Галузевих стандартів вищої освіти, член робочої групи з розробки професійних стандартів вчителя-логопеда, логопеда, терапевта мови й мовлення, експерт НАЗЯВО.

Наукові публікації: всього – 110, з них: монографій – 2; підручників – 1; навчальних та навчально-методичних посібників – 7; наукових статей – 72; тез – 20.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: **«Становлення та розвиток вітчизняної тифлопедагогіки»** (дата захисту – 11 грудня 2012 року).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Віктор Миколайович Синьов – це людина-універсум, що гармонійно й багатогранно поєднує цілий світ різноманітних знань, інтересів, захоплень, креативних ідей, глобального мислення і безцінного життєвого та професійного досвіду. Вчитися у нього вважаю за щастя. **ТАЛАНОВИТИЙ:** педагог, науковець, митець... і цей перелік майже невичерпний.

Український науковець світового рівня, що утверджує й примножує досягнення спеціальної педагогіки як у національному, так і в міжнародному вимірах, славлячи Україну у світі. Відверто пишаюся, і не лише я, а й освітня Україна загалом, що саме українці мають такого мудрого, талановитого педагога і науковця світового рівня європейської формації.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Федоренко С.В.** Навчання і виховання дітей з порушеннями зору в Україні: історія та сьогодення: монографія. Запоріжжя: Вид-во Хортицького національного навчально-реабілітаційного багатопрофільного центру, 2012. 306 с.

Підручники

1. **Синьова Є.П., Федоренко С.В.** Тифлопедагогіка: підручник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. 325 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Федоренко С.В.** Особливості методики навчання грамоти дітей зі зниженим зором: матеріали до вивчення курсу «Методика викладання мови в школах для сліпих та слабозорих дітей». Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. 66 с.
2. **Федоренко С.В.** Основи тифлодидактики: навчальний посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 140 с.
3. **Федоренко С.В.** Тифлодидактика: навчальний посібник. Київ: ДИА, 2009. 140 с.

4. **Федоренко С.В.**, Вавіна Л.С., Паламар О.М. та ін. Спеціальна методика навчання української мови в школах для дітей з порушеннями зору: навчальний посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. 284 с.
5. **Федоренко С.В.**, Синьова Є.П., Серпутько Г.П. Офтальмогігієнічні вимоги до друку підручників для дітей з порушеннями зору: навчальний посібник. Київ: ДИА, 2014. 48 с.
6. **Федоренко С.В.**, Синьова Є.П., Серпутько Г.П., Глушенко К.О. Особливості друкованих навчальних матеріалів для дітей з порушеннями зору (дидактико-гігієнічні рекомендації): навчальний посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 68 с.
7. Діти з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / за ред. Є.П. Синьової, С.О. Рикова. Київ: Кафедра, 2016. 212 с. **Федоренко С.В.** – в складі авторів.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Федоренко С.В.**, Синьова Є.П., Гребенюк Т.М., Федоренко І.В. Вивчення орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів 6-7 класів зі зниженим зором в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць / за ред. О.В. Гаврилова, В.М. Синьова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2016, 2019. Вип. 14. С. 324-334.*
2. **Федоренко С.В.**, Поліковські М. Результати дослідження рівнів емоційного компонента образного мовлення в молодших учнів зі зниженим зором. *Український педагогічний журнал: науковий журнал.* 2020. № 1. С. 87-94.
3. **Федоренко С.В.**, Поліковські М. Розвиток наочно-образної основи мовлення у дітей молодшого шкільного віку зі зниженим зором. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць.* Київ, 2020. Вип. 39. С. 109-114.
4. **Федоренко С.В.**, Шевченко Я.О. Теоретичні питання професійного самовизначення старшокласників з порушеннями зору. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць.* Київ, 2022. Вип. 43. С. 77-85.
5. **Федоренко С.В.**, Погребняк В.О. Комунікативна компетентність як умова соціальної адаптації дітей з порушеннями

мовлення. *Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота):* наук. журн. / [редкол.: В.В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя: Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2022. Вип. 2 (7). С. 168-175.

6. Федоренко М.В., **Федоренко С.В.**, Руденко А.М. Технології формування корпоративної культури у майбутніх спеціальних психологів для роботи в інклюзивних закладах освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць.* Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. Вип. 44. С. 144-150.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. Cherpurna L., Kuzminska Y., Sushchenko L., **Fedorenko S.**, Zharovska O., Chyzhyk T., Prymakova V., Kozibroda L. The Creation and Development of Textbooks for Children with Cognitive Development Disorders. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience.* 2020. Vol. 11 (3). P. 147-163. *Наукометрична база Web of Science.* URL: <https://doi.org/10.18662/brain/11.3/115>.
2. Fedorenko S., Zhuravlova L., Sheremet M., Suprun D., **Fedorenko S.**, Dubiaha S. Results of the Examination of Primary School Students By Means of Speech Therapy Screening. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience.* 2021. Vol. 12 (1). P. 326-342. *Наукометрична база Web of Science.* URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.1/185>
3. Dubiaha Svitlana, Huz' Volodymyr, Shevchenko Yuliia, **Fedorenko Svitlana**, Kolomiets Yuliia. Formation of speech regulation of educational activity in junior schoolchildren with speech disorders. *Ad alta: journal of interdisciplinary research.* 2023. Vol. 13/02 (XXXV). P. 88-95. ISSN 1804-7890, ISSN 2464-6733. *Наукометрична база Web of Science.* URL: <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/-130235/PDF/130235.pdf>

ФЕРТ ОЛЬГА ГРИГОРІВНА

**Доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри спеціальної освіти
та соціальної роботи Львівського національного
університету імені Івана Франка**

Коло наукових досліджень: формування інклюзивної освітньої політики, диференційоване викладання, інклюзія дітей з порушеннями психічного розвитку.

Коротка біографія

Освіта: Львівська СШ № 45 1982-1992; Львівська Академія ветеринарної медицини за спеціальністю ветеринарна медицина 1993-1998; ЛНУ ім. І. Франка за спеціальністю англійська філологія 2003-2006; ЛНУ ім. І. Франка аспірантура кафедри загальної та соціальної педагогіки 2009-2012.

Досвід роботи: Приватне агропромислове підприємство «Озерна» лікарем ветеринарної медицини 1998-2004; Львівська СЗШ №45 вчителем англійської мови 2004-2011; Львівська СЗШ «Надія» вчителем англійської мови з 2012 року по 2015; Навчально методичний центр освіти м. Львова на посаді методиста з інклюзивної освіти 2012-

2014; Проходила стажування у Канадському центрі вивчення інвалідності 2009, м. Вінніпег; Консультант канадсько-українського проєкту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» 2009-2013; протягом періоду роботи в проєкті розробила курс «Життєздатність громадських організацій» для представників громадських організацій, які працюють у сфері інклюзії; Очолювала Інклюзивний ресурсний центр проєкту, в процесі роботи було напрацьовано та описано модель допомоги сім'ям, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, налагоджено міжвідомчу взаємодію у Львівському регіоні.

Брала безпосередню участь у розробці положення про центр інклюзивної освіти ЛНУ ім. Івана Франка. Як аспірант кафедри загальної та соціальної педагогіки, здійснювала співпрацю з центром, надавала матеріали, організовувала та проводила спільні семінари.

Захистила дисертаційне дослідження на тему «Педагогічні засади діяльності громадських організацій у сфері формування інклюзивної освітньої політики в Україні і Канаді», за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, у Житомирському національному університеті імені Івана Франка, 16 грудня 2014 року, диплом кандидата наук від 26 лютого 2015 року. Диплом кандидата наук від 26 лютого 2015 року.

З 2015 року працівник факультету педагогічної освіти на посаді доцента. У 2020 році отримала вчене звання доцента.

У 2020 році захистила докторську дисертацію «Диференційований підхід до дітей з порушеннями психічного розвитку в інклюзивному освітньому процесі», спеціальність 13.00.03 – корекційна педагогіка у Державному педагогічному університеті ім. М.П. Драгоманова.

З 1 липня 2021 року обрана на посаду професора кафедри спеціальної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Наукові публікації: всього – 66, з них: 3 монографії; 33 наукових статті; 30 тез.

Під керівництвом В.М.СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогіч-

них наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Диференційований підхід до дітей з порушеннями психічного розвитку в інклюзивному освітньому процесі**» (22 грудня 2020 р.).

Роль Віктора Миколайовича у моєму професійному житті неможливо переоцінити. Віктор Миколайович є людиною глобального мислення, людиною, яка тонко відчуває усі провідні тенденції професійної діяльності і вміє гнучко реагувати на інновації, змінюватись і змінювати світ на краще. Вражає також багатогранність постаті Вчителя, обдарованість у різних сферах, творчість. З Віктором Миколайовичем було дуже легко працювати, складалася атмосфера повного взаєморозуміння, кожна консультація, кожна зустріч була справжнім святом. На таких знакових постанях тримається сучасна наука.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Ферт О.Г.** Педагогічні засади діяльності громадських організацій у сфері формування інклюзивної освітньої політики в Україні і Канаді (Pedagogical Grounds of Non Governmental Organizations in the Sphere of Inclusive Educational Policy Forming in Ukraine and Canada): монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. 277с.
2. **Ферт О.Г.** Прийоми педагогічного впливу на дитину з розладами поведінки та емоцій набутими у складних життєвих обставинах (The Technics of Pedagogical Interventions for Children with Behavioral and Emotional Disorders in Difficult Life Circumstances). Психолого-корекційний практикум травм війни: колективна монографія. Львів, 2019. 396 с.
3. **Ферт О.Г.** Інклюзія дітей з порушеннями психічного розвитку: [монографія]. (Inclusion of Children with Violation of Mental Development-monograph). Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 432 с.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Fert O.** The main aspects of pedagogical support of children with ADHD, including children with double exclusivity – gifted children with ADHD. *Social Work and Education*. 2023. Vol. 10, №1. P. 134-145. DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.12

2. **Fert O.** Inclusion of Ukrainian children with Special Needs in Germany. *Visnyk of the Lviv University. Series Pedagogics*. 2023. №38. P. 273-279 DOI: 10.30970/vpe.2023.38.11870
3. **Fert O.H.**, Holub R.I. Asian Experience of Inclusive Education Implementation. *Sworld Jurnal*. 2022. Issue 11.
4. **Ферт О.Г.**, Голуб Р.І. Особливості розвитку інклюзивної освіти в Україні (Peculiarities of the Development of Inclusive Education in Ukraine). *Журнал «Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»*. 2022. №1 (6). С. 499.
5. Siniov V., **Fert O.** Influence of Self-Esteem on Relationships in Inclusive Educational Environment. *Konińskie Studia Społeczno-Ekonomiczne*. Konin. Poland, 2021. Vol. 7. №2.
6. **Ферт О.Г.** Педагогічний супровід дітей з порушеннями психічного розвитку в інклюзивному освітньому процесі (Pedagogical Support of Children with Violations of Mental Development in Inclusive Educational Process) *Інноваційна педагогіка: збірник наукових праць*. Одеса, 2020. Вип. 21. С. 73-78.
7. **Ферт О.Г.** Проблема становлення стосунків дітей з особливими потребами та їхніх однолітків в умовах спільного навчання (The Problem of Conditioning the Relationships of Children with Special Needs and Their Peers in the Conditions of Joint Learning) *Інноваційна педагогіка: збірник наукових праць*. Одеса, 2020. Вип. 23. С. 76.
8. **Ферт О.Г.** Основи комплексної педагогічної підтримки дітей з гіперактивністю та дефіцитом уваги в умовах освітнього середовища. (The Basis of Complex Pedagogical Support of Children with Hyperactivity and an Attention Deficit in the Inclusive Educational Process). *Актуальні питання гуманітарних наук: збірник наукових праць*. Дрогобич, 2020. Вип. 27. С. 152-156.
9. **Ферт О.Г.** Соціальна перцепція як складова гармонійних відносин в інклюзивному освітньому середовищі (The Social Perception as an Element of Harmonic Relationships in Inclusive Educational Environment). *Актуальні питання гуманітарних наук: збірник наукових праць*. Дрогобич, 2020. Вип. 28. С. 158-163.
10. **Ферт О.Г.** Практичні засади інклюзії дітей з порушеннями психічного розвитку (The Practical Basis of Inclusion Children with Violations of Mental Development). *Інноваційна педагогіка: збірник наукових праць*. Одеса, 2020. Вип. 24. С. 81-88.

11. **Ферт О.Г.** Особливості інклюзії дітей з подвійною винятковістю в освітнє середовище (The Issues of Inclusion Children with Double Exemptions. Gifted Children with ADHD). *Освіта та розвиток обдарованої особистості*: збірник наукових праць. Київ, 2020. Вип. 1. С. 26-30.
12. **Ферт О.Г.** Особливості соціальної взаємодії учнів інклюзивних класів і класів з традиційним навчанням (The Peculiarities of Social Interactions Pupils of Traditional and Inclusive Classes). *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: збірник наукових праць. Запоріжжя, 2020. Вип. 71. Т. 1. С. 227-232.
13. **Ферт О.Г.**, Ворончак Г.І. Психологічні особливості міжособистісної взаємодії в інклюзивному середовищі (Psychological Issues of Personal Interactions in the Inclusive Environment) *Актуальні питання корекційної освіти*: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський, 2020. Вип. 16. Т. 1. С. 254-266
14. **Ферт О.Г.** Заньчак Я.А. Особливості залучення дітей з порушеннями розвитку в інклюзивний освітній процес (The Issues of the Integration Children with Violations of Mental Development in the Inclusive Educational Process). *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*: збірник наукових праць. Київ, 2020. Д. 1 до вип. 56, Т. VI (76). С. 738-744.
15. **Ферт О.**, Когут Г. Особливості уваги у дітей 6-8 річного віку з ЗПР та типовим розвитком в умовах інклюзивного освітнього середовища (The Peculiarities of Attention in Children with Delay of Psycho-Physical Development and Children with Typical Development 6-8 years old). *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*: збірник наукових праць. Київ, 2020. Д. 1 до вип. 56, Т. VII (77). С. 568-577.
16. **Ферт О.Г.** Чинники диференційованого підходу до дітей з гіперактивністю та дефіцитом уваги в інклюзивному освітньому процесі Наукові записки УКУ. (The Items of the Differentiated Approach to Children with Hyperactivity and the Attention Deficit in Inclusive Educational Process). *Серія «Педагогіка. Психологія»*: збірник наукових праць. Львів, 2020. Вип. 2. С. 149-155.
17. **Ферт О.Г.** Особливості соціальної взаємодії учнів в інклюзивному середовищі (The Issues of the Social Interaction of Students in the Inclusive Environment). *Scientific and*

- technological revolution of the XXI century*. Germany, 2020.
URL: <https://www.sworld.education/>
18. **Fert Olha G.** Teaching special subjects in English as an aspect of future pedagogical professionals' academic mobility. *Konińskie Studia Społeczno-Ekonomiczne*. Konin, Poland, 2019. Vol. 5. №1. P. 101-111, URL: http://ksse.pwsz.konin.edu.pl/wp-content/uploads/2020/05/KSSE-52.pdf_fKSSE-52.pdf
 19. **Ферт О.Г.** Освітній та соціальний компоненти комплексного підходу до організації інклюзивного простору (The Educational and Social Item of The Systematic Approach to Inclusive Environment Organization). *Актуальні питання корекційної освіти*: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Медобори, 2019. Вип. 12. С. 301-309.
 20. **Ферт О.Г.** Особливості планування навчально-виховного процесу для дітей з гіперактивністю та дефіцитом уваги. (Features of Planning Educational Process for Children with Hyperactivity and Attention Deficit) *Науковий часопис. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*: збірник наукових праць. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. Серія 19. Вип. 37. С. 128-135.
 21. **Ферт О.**, Баранович Ю. Особливості інклюзивного освітнього процесу України та Іспанії (The Issums of the Inclusive Educational Process in Ukraine and Spain). *Вісник ЛНУ ім. І Франка. Серія педагогічна*: збірник наукових праць. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2019. Вип. 34.
 22. **Ферт О.** Особливості диференційованого підходу до дітей з гіперактивністю та дефіцитом уваги. (The Peculiarities of the Differentiated Approach to Children with Hyperactivity and Attention Deficit) *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. Вип 5. С. 140-143.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **Fert O.** Parenting Issues in Educating Children with ADHD in the Context of Inclusive Education in Ukraine. *Specialusis Ugdomas. Special Education*. Šiauliai, Lithuania, 2019. №40. URL: <http://socialwelfare.eu/index.php/SE/article/view/45> (Scopus)

ФОРОСТЯН ОЛЬГА ІВАНІВНА

**Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дефектології та фізичної
реабілітації Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К.Д. Ушинського**

Коло наукових досліджень: Психолого-педагогічний супровід в корекційно-реабілітаційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Коротка біографія

Закінчила факультет фізичного виховання Одеського державного педагогічного інституту імені К.Д. Ушинського у 1993 році. З 1993 року працювала викладачем кафедри спорту. У 1997 році вступила до аспірантури, яку закінчила у 2000 році за фахом 13.00.03 (корекційна педагогіка). У 2001 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Розвиток точності рухів у глухих школярів». У 2005 році отримала звання доцента кафедри спорту. З 2006 по 2009 роки навчалась у докторантурі. У 2012 році захистила докторську дисертацію з теми «Теорія і практи-

ка фізичного виховання дітей з сенсорними порушеннями в українській дефектології (XX ст.)» за спеціальністю 13.00.03 (корекційна педагогіка). У 2015 році отримала звання професора кафедри теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін.

З 2016 року до сьогодні очолює кафедру дефектології та фізичної реабілітації.

Член спеціалізованої вченої ради Д 26.450.01 зі захисту докторських дисертацій з педагогічних наук Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Є офіційним опонентом в захисті кандидатських та докторських дисертацій.

Член редакційної колегії наукового видання, включеного до переліку наукових фахових видань України «Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови», головний редактор наукового збірника «Проблеми реабілітації».

Наукові публікації: всього – 115, з них: монографій – 1; підручників – 1; навчальних та навчально-методичних посібників – 10 (1 – з грифом МОН України у співавторстві); понад 60 фахових статей та статей, що входять до наукометричних баз даних Scopus та/або Web of Science; тез – 23.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «Теорія і практика фізичного виховання дітей із сенсорними порушеннями в українській дефектології (XX століття)» (дата захисту – 25 грудня 2012 р.).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Наше знайомство з Віктором Миколайовичем бере свої витoki ще з 2001 року, коли він був членом спеціалізованої вченої ради в Інституті дефектології АПН України, де я здобула науковий ступень кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 корекційна педагогіка.

З початку нашої спільної наукової праці з Віктором Миколайовичем стало зрозуміло, що ця талановита людина готова надати будь-які поради і всебічно допомогти і наставляти мене на шлях наукових пошуків. Окремо можна виділити такі особистісні якості мого наукового керівника, як доброзичливість, щирість, професіоналізм, вшукане почуття гумору та невичерпану енергію. З тепло-

тою і великою вдячністю згадую всі роки, проведені разом у нашій дружній співпраці.

Впевнена, що ціла плеяда його учнів і послідовників, всі, хто працює з Віктором Миколайовичем, зазначають що кредом його життя є фаховість, наполегливість й оптимізм.

У колі науковців, з якими тісно співпрацює В.М. Синьов, завжди панує тепла атмосфера, адже усіх нас об'єднує любов та повага до Віктора Миколайовича.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Форосян О.І.** Проблеми корекційної спрямованості фізичного виховання дітей із сенсорними порушеннями в українській дефектології: монографія. Одеса: ТЕС, 2010. 438 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. Програма з корекційно-розвиткової роботи. Сайт МОН. Міністерство освіти і науки України. Корекційні програми (Гриф МОН). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/-korektsijni-programi> **Форосян О.І.** – в складі авторів.
2. Програма з корекційно-розвиткової роботи. Сайт МОН. Міністерство освіти і науки України. Корекційні програми (Гриф МОН). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/-korektsijni-programi> **Форосян О.І.** – в складі авторів.
3. Програма з корекційно-розвиткової роботи. Сайт МОН. Міністерство освіти і науки України. Корекційні програми (Гриф МОН) . URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/korektsijni-programi/prohramy-rozvytku-dlia-ditej-iz-intelektual-nymy-trudnoshchamy-lehkho-stupenia-proiavu/>; <https://drive.google.com/file/d/1mx8-CWpKHtAZqJ2BILRjfsAMhI4quYgQp/view> **Форосян О.І.** – в складі авторів.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Форосян О.І.** Використання наочних засобів при навчанні дітей з порушеннями слуху грі у футбол. *Науковий*

час опис. Серія 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)». 2020. Вип. 3 (123) С. 154-161.

2. **Форосян О.І.** Оцінка компетентності студентів щодо викладання фізичної культури в інклюзивних класах. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. Вип. 39. С. 101-115.
3. **Форосян О.І.** Особливості емоційного вигорання педагогів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. *Наука і освіта*. Одеса, 2021. Вип. №2. С. 111-117.
4. **Форосян О.І.** Формування індивідуальності та пізнавальної активності дітей з тяжкими порушеннями мовлення методами арт-терапії. *Габітус*. 2022. №36. С. 219-223.
5. **Форосян О.І.,** Соколова Г.Б. Особливості мотиваційної сфери підлітків із порушеннями інтелектуального розвитку. *Габітус*. 2022. №42. С. 223-227.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **Forostian O.** Management of Key Performance Indicators by Heads of Higher Education Institutions. *Scopus Indexed. International Journal of Management (IJM)*. 2020. Vol. 11. Issue 5. P. 286-298. URL: http://www.iaeme.com › IJM › IJM_11_05_028
2. Bazyma N., Koropatova O., Bondarenko Y., **Forostian** Characteristics O., Sokolova H., Kovylyna V. Of Language Behavior and Speech Activity in Children with Autistic Disorders: Theoretical Aspect. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12 (1). P. 1-18. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.1/167>
3. Prokhorenko L., Popovych I., Sokolova H., Yarmola N., Forostian O. Research on reflective-evaluative competence in pupils with intellectual disabilities. *Amazonia Investiga*. Vol. 10 (46). P. 138-151. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.46.10.13>
4. **Forostian O.,** Sokolova H., Prokhorenko L., Kravets Y., Horbatiuk O. Typology of competence characteristics of pupils with intellectual disabilities. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11 (55). P. 172-181. URL: <https://amazoniainvestiga.info/-index.php/amazonia/article/view/2087>

ХОХЛІНА ОЛЕНА ПЕТРІВНА

**Доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри авіаційної психології
Національного авіаційного університету**

Коло наукових досліджень: методологічні основи психології; психологія діяльності та її формування, забезпечення усвідомленої зовнішньої та внутрішньої активності людини, формування психологічної готовності до діяльності; психологія інтелектуальної сфери суб'єкта діяльності та її формування; стильові особливості життєдіяльності людини та їх особистісна детермінація; психологія особистості та її становлення, смислова сфера особистості; корекційна спрямованість навчання та виховання та психолого-педагогічні технології її забезпечення; психологія дітей з особливими освітніми потребами, психологічні засади педагогічного впливу на осіб з вадами психофізичного розвитку.

Коротка біографія

У 1976 році закінчила Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю «психологія», працювала на науково-дослідній роботі в Інституті психо-

логії, Інституті педагогіки України, Інституті спеціальної педагогіки та психології НАПН України, у якому впродовж 1994-2005 рр. очолювала лабораторію олігофренопедагогіки, була керівником напряму у складі робочої групи з розроблення в Україні стандартів спеціальної освіти та критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів; науковим керівником комплексних тем НДР лабораторії, зокрема теми удосконалення змісту навчання учнів з порушеннями розумового розвитку, розробником змісту трудового навчання (стандарту, критеріїв оцінювання, навчальних програм, підручників, посібників), виконавцем наукового проекту «Діти України». З 2005 року постійно працює на викладацькій ниві: впродовж 2005-2018 рр. обіймала посади завідувача кафедри психологічних дисциплін та професора в Національній академії внутрішніх справ, а з 2018 р. – посаду професора Національного авіаційного університету.

У 1991 році здобула науковий ступінь кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – спеціальна психологія, у 1998 році отримала вчене звання старшого наукового співробітника. У 2000 році здобула науковий ступінь доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія, у 2004 році – вчене звання професора. Має свою наукову школу. Під керівництвом/консультуванням підготовлено: 1 доктора наук та 11 кандидатів наук.

Впродовж 2005-2015 рр. – член ДАК МОН України з питань проведення експертизи дисертаційних робіт з психологічних наук. Працювала у складі спеціалізованих вчених радах із захисту дисертацій Д 26.053.14 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, К.26.451.02 в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України, Д 26.007.01 у Національній академії внутрішніх справ, Д 26.450.02 Інституту спеціальної педагогіки та психології НАПН України (донині), а також редакційних колегій низки періодичних фахових видань з психології («Юридична психологія», «Особлива дитина: навчання і виховання», «Актуальні питання корекційної освіти», «Естетика і етика педагогічної дії», «Наукові інновації та передові технології» (Серія психологія); «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка»,

«Психологія», «Медицина»). Нагороджена Знаком Міністерства освіти України «Відмінник освіти України», Відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «За сприяння органам внутрішніх справ України» та ін.

Наукові публікації: понад 500, з них: монографій – 6; підручників – 4; навчальних та навчально-методичних посібників – 16; енциклопедій, словників – 4; державних стандартів – 1, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів – 1; методичних рекомендацій – 9; наукових статей – понад 300.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія на тему: **«Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання учнів з обмеженими розумовими можливостями»** (дата захисту – 28 листопада 2000 року).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича. Моє знайомство з Віктором Миколайовичем почалося з вивчення його наукових праць з проблеми корекції розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку на початку 90-х років минулого сторіччя та його виступів на конференціях і вчених радах із захисту дисертацій у галузі дефектології. Була вражена його науковою ерудицією, широтою та глибиною бачення проблем та можливостей їх розв'язання! Вразив науковий світогляд Віктора Миколайовича, в якому сміливо, сучасно і впевнено відбивалися, розвивалися й реалізовувалися погляди Л.С. Виготського, Г.М. Дульнєва та їх послідовників щодо розуміння співвідношення навчання й розвитку, навчання й корекції; щодо закономірностей зростання, структури дефекту. саме з цих поглядів починалося й моє розуміння проблеми корекції розвитку дитини з вадами інтелекту. Безпосереднє наукове спілкування з Віктором Миколайовичем дозволило переконатися у моїх відчуттях наукового взаєморозуміння. Була й залишаюся безмежно вдячною моему наставнику за розуміння, підтримку в науці, за уважне, поважне й надихаюче ставлення до результатів роботи своєї учениці! Унікальність Віктора Миколайовича – в його освіченості, інтелігентності, мудрості, вищука-

ності, у неповторному гуморі, у здатності віднайти найкраще в людині й подарувати складені про неї вірші! Я безмежно пишаюся, що належу до наукової школи Віктора Миколайовича Синьова!

Список основних публікацій

Монографії

1. Хохліна О.П. Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2000. 288 с.
2. Хохліна О.П. Проблема змісту основних категорій спеціальної психології. *Сучасні проблеми спеціальної освіти: теорія, досвід, інновації*: монографія / за заг. ред. проф. І.В. Татяничкової. 3-є вид. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2019. С. 111-123.
3. Хохліна О.П. Сутність індивідуальності у контексті співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість». *Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій в умовах мережевого суспільства*: монографія колективна / за ред. Л.В. Помиткіної, О.П. Хохліної. Київ: ТОВ «Альфа-ПІК», 2019. С. 33-39. URL: <https://apsx.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/-Kolektyvna-monohrafiia-2019.pdf>
4. Хохліна О.П. Індивідуальний стиль активності та його становлення як умова успішного функціонування суб'єкта. *Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій в умовах мережевого суспільства*: монографія колективна / за ред. Л.В. Помиткіної, О.П. Хохліної. Київ: ТОВ «Альфа-ПІК», 2019. С. 43-55. URL: <https://apsx.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/-Kolektyvna-monohrafiia-2019.pdf>
5. Хохліна О.П. Особистісний підхід як методологічний інструментарій забезпечення становлення в людині її індивідуальності. *Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій в умовах мережевого суспільства*: монографія колективна / за ред. Л.В. Помиткіної, О.П. Хохліної. Київ: ТОВ «Альфа-ПІК», 2019. С. 76-85. URL: <https://apsx.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/Kolektyvna-monohrafiia-2019.pdf>
6. Хохліна О.П. Психологічний зміст соціалізації дитини в освітньому закладі. *Індивідуальність у психологічних ви-*

- мірах спільнот та професій в умовах мережевого суспільства*: монографія колективна / за ред. Л.В. Помиткіної, О.П. Хохліної. Київ: ТОВ «Альфа-ПІК», 2019. С. 86-96. URL: <https://apsx.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/Kolektyvna-monohrafiia-2019.pdf>
7. Хохліна О.П., Помиткіна Л.В. Стильові особливості спілкування студентів та їх психологічна зумовленість. *Соціальні комунікації в інноваційному освітньому просторі: теоретичні та прикладні аспекти*: колективна монографія / під заг. ред. С.М. Ягодзінського, А.М. Кокаревої. Київ: Талком, 2020. С. 63-77. URL: <http://doi.org/10.18372/43138>
 8. Хохліна О.П. Смысл життя як умова самореалізації особистості. *Moderní aspekty vědy: XIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie*. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2021. С. 266-275. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/monography-14.pdf>
 9. Чернявська С.М., Хохліна О.П. Психологічна готовність до діяльності як умова професійної самореалізації студентів-пілотів цивільної авіації. *Moderní aspekty vědy: XIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie*. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2021. С. 287-306. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/monography-14.pdf>
 10. Хохліна О.П. Зміст категорії розвитку як основа розробки психологічних засад корекційного впливу на дітей з особливими освітніми потребами. *Сучасні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти: теорія, досвід, інновації*: монографія / за заг. ред. проф. І.В. Татяничкової. 4-е вид. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2021. С. 78-88.

Підручники

1. Синьов В.М., Матвеева М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталої дитини: підручник. Київ: Знання, 2008. 360 с.
2. Мерсіянова Г.М., Хохліна О.П. Трудове навчання : підручник для 1 кл. допом. шк. Київ: Неопалима купина, 2008. 96 с.
3. Мерсіянова Г.М., Хохліна О.П. Трудове навчання : підручник для 2 кл. допом. шк. Київ: Неопалима купина, 2008. 96 с.
4. Мерсіянова Г.М., Хохліна О.П. Трудове навчання: підручник для 3 кл. допом. шк. Київ: Ліга, 2008. 112 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Хохліна О.П.**, Мерсіянова Г.М., Глоба О.П. Формування усвідомленості діяльності в процесі трудового навчання учнів допоміжної школи: навч.-метод. посібн. Луганськ: Альма-матер, 2002. 60 с.
2. **Хохліна О.П.** Розумово відстала дитина. *Діти з особливими потребами: поради батькам*. Книга 1 / за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. Київ: Науковий світ, 2004. С. 151-169.
3. **Хохліна О.П.** Підготовка розумово відсталої дитини до навчання у школі. *Підготовка до школи дітей з особливими потребами в умовах сім'ї: поради батькам*. Книга 2 / за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. Київ: Науковий світ, 2005. С.163-184.
4. **Хохліна О.П.** Розумовий розвиток учнів молодших класів школи інтенсивної педагогічної корекції у процесі трудового навчання: навч.-метод. посіб. Київ: Вежа, 2005. 144 с.
5. **Хохліна О.П.** Особистісний розвиток розумово відсталих молодших школярів у сім'ї. *Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам*. Книга 3 / за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. Київ: Науковий світ, 2006. С. 63-94.
6. **Хохліна О.П.** Корекційна спрямованість трудового навчання в допоміжній школі: навч.-метод. пос. Київ: Імідж Принт, 2006. 176 с.
7. **Хохліна О.П.** Психолого-педагогічні засади виховання, розвитку та сприяння соціально-побутовій адаптації дітей шкільного віку з помірною та тяжкою розумовою відсталістю. *Психолого-педагогічний супровід дітей шкільного віку з помірною та тяжкою розумовою відсталістю* / за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. Київ: ТОВ «Поліпром», 2006. С. 4-19.
8. **Хохліна О.П.** Основи спеціальної психології: курс лекцій. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2011. 104 с.
9. Дефектологічний словник: Навчальний посібник / за ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова. Київ: «МП Леся», 2011. 528 с.
Хохліна О.П. – в складі авторів.
10. **Хохліна О.П.**, Кущенко І.В., Гребенюк М.О. Загальна психологія: Хрестоматія: навчальний посібник. Київ: Істина, 2013. 736 с.
11. **Хохліна О.П.** Методологічні й теоретичні основи психології: навчальний посібник. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2014. 232 с.

12. **Хохліна О.П.**, Кущенко І.В., Гребенюк М.О. Загальна психологія: хрестоматія (у 3 ч.). Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2014. Ч. 1. 296 с.
13. **Хохліна О.П.**, Кущенко І.В., Гребенюк М.О. Загальна психологія: хрестоматія (у 3 ч.). Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2014. Ч. 2. 296 с.
14. **Хохліна О.П.**, Кущенко І.В., Гребенюк М.О. Загальна психологія: хрестоматія (у 3 ч.). Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2014. Ч. 3. 160 с.
15. **Хохліна О.П.** Теоретичні засади удосконалення змісту освіти школярів з порушеннями інтелекту на перетині століть. *Галина Мерсіянова: Життєві віхи. Науковий шлях: науково-методичний посібник* / Г.О. Блеч, І.В. Бобренко, Л.С. Вавіна та ін.; НАПН України, Інститут спеціальної педагогіки; За ред. В.В.Засенка. Київ: Фенікс, 2014. С.116-129.
16. **Хохліна О.П.** Теоретико-методологічні проблеми психології: навч. посіб. Київ: Симоненко О.І., 2021. 244 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Хохліна О.П.** Психолого-педагогічна характеристика учнів з помірною розумовою відсталістю як основа визначення напрямів педагогічної роботи. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць.* / за ред. О. Гаврилова, В. Синьова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. Вип. 13. С.292-302.
2. **Хохліна О.П.** До проблеми диференційованого навчання в інклюзивному просторі. *Особлива дитина: навчання та виховання.* 2019. №2. С. 21-32.
3. **Хохліна О.П.** Проблема змісту особистості як базової категорії психології. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том XIV: Методологія і теорія психології.* Київ; Ніжин: Видавець «ПП Лисенко М.М.», 2019. Вип. 2. С. 388-397.
4. **Хохліна О.П.** Особливості побудови корекційно спрямованого педагогічного процесу у спеціальній освіті. *Нові технології навчання: зб. наук. праць ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».* Київ, 2019. Вип. 92. С. 291-297.
5. Синьов В.М., **Хохліна О.П.** Категорія діяльності: сутність та використання у психолого-педагогічних дослідженнях. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць.* / за ред. М.К. Шеремет. Кам'янець-

Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2020. Вип. 16. Том 1. С. 30-244.

6. **Хохліна О.П.** До проблеми психологічних засад педагогічного впливу на дітей з особливими освітніми потребами. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2020. №2. С. 57-63.
7. **Хохліна О.** Розвивальні ефекти педагогічного процесу у закладах освіти. *Проблеми освіти*. 2021. Вип. 2(95). С. 67-78. URL: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-95.2021.05>
8. **Хохліна О.П.**, Середіна О.Д. Особистісний профіль студентів з ефективною учбовою діяльністю. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2021. №3(3). С. 279-290. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-3\(3\)-279-290](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-3(3)-279-290)
9. **Хохліна О.П.**, Горбенко С.А. Стильові особливості життєдіяльності людини: теоретичний аспект проблеми. *Перспективи та інновації науки*. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. №4(9). 2022. С.468-478. URL: [https://doi.org/10.5258/2786-4952-2022-4\(9\)-468-478](https://doi.org/10.5258/2786-4952-2022-4(9)-468-478)
10. Чернявська С.М., **Хохліна О.П.** Психологічна готовність студентів-пілотів цивільної авіації до професійної діяльності: теоретичний аспект проблеми. *Наукові інновації та передові технології* (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). 2022. №1(3). С. 432-447. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1\(3\)-432-447](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1(3)-432-447)
11. **Хохліна О.П.** Індивідуальний підхід у психології: теоретичний аспект проблеми. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2023. №12(30). С.802-814. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-802-814](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-802-814)

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **Khokhlina O.**, Pomytkina L., Lych O., Gorbenko S., Kazak A. Psychological determinacy of communication styles of aviation industry students. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*. 2020. Vol. 918 (1). *Наукометрична база Scopus*. URL: <https://doi.org/10.1088/1757-99X/918/1/012175>
2. **Khokhlina O.**, Pomytkina L., Yakovytska L., Lych, O., Khokhlin D. Psychological aspects of ensuring the efficiency of professional activity of a project engineers. *E3S Web of Conferences*. 2020. 210, 22041. *Наукометричні бази*

- Scopus i WoS*. URL: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/-202021022041>; <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000659867304095>
3. **Khokhlina O.**, Pomytkina L., Yakovytska L., Ichanska O., Khokhlin D. The study results of design engineers' professional activity psychological readiness. *E3S Web of Conferences*. 2021. Vol. 258. *Наукометрична база Scopus*. URL: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125810012>
 4. Zavalevskiy Y., Flyarkovska O., Gorbenko S., Berezhna T., **Khokhlina O.**, Melnychuk V., Moskaljova A. Management principles of activity of psychological service in the education system of Ukraine. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. Vol. 11/02-XXI. P. 160-164. (Accession Number: WOS: 000701349900027). *Наукометрична база WoS*. URL: <http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/-110221/PDF/110221.pdf>
 5. Yakovytska L., Lych O., Horskyi O., **Khokhlina O.** Psychological features of emotional stability as a safety factor of air traffic specialists. *Transportation Research Procedia*. 2022. Vol. 63. P. 294-302. *Наукометрична база Scopus*. URL: <https://doi.org/10.1016/j.trpro.2022.06.016>

ЧУПАХІНА СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

**Доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії та методики дошкільної
і спеціальної освіти Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника**

Кодо наукових інтересів: цифрові технології в спеціальній освіті та інклюзивному навчанні, проблеми інтелектуального розвитку дітей з особливими освітніми потребами, використання інформаційно-комунікаційних технологій в практиці роботи з дітьми з порушеннями розвитку, підтримка та робота з сім'єю, розвиток логіко-математичних здібностей дітей дошкільного віку, підготовка фахівців в сфері спеціальної освіти до професійної діяльності.

Коротка біографія

Чупахіна Світлана Василівна, директорка навчально-наукового центру «Ресурсний центр з інклюзивного навчання та спеціальної освіти», професорка кафедри теорії

та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Закінчення (1995 рік) Прикарпатського університету імені Василя Стефаника і отримання кваліфікації «Вчитель математики, інформатики та обчислювальної техніки». Трудову діяльність розпочала у 2000 році на посаді вчителя математики в Навчально-реабілітаційного центру Івано-Франківської міської ради.

Вступила на навчання в Інститут соціальної реабілітації та розвитку дитини Кам'янець-Подільського державного університету на спеціальність «Дефектологія», спеціалізація «Олігофренопедагогіка» та спеціальності «Психологія». У 2004 році отримала дипломи з кваліфікаціями «Вчитель допоміжної школи» та «Психолог».

У 2003 році розпочала свою трудову діяльність у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, цього ж року вступила на навчання в аспірантуру і започаткувала дослідження під керівництвом професорки Неллі Лисенко. Успішно завершила навчання в аспірантурі захистом дисертації (2007 рік) на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему «Проблеми оцінювання навчальних досягнень дітей 6-7-річного віку у закладах освіти України (друга половина XX – початок XXI ст.)». У 2012 отримала диплом доцента кафедри теорії та методики дошкільної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

У 2017 році налагодила співпрацю виконавчою директоркою ВГО «Українська асоціація корекційної педагогіки» професоркою Іриною Мартиненко і створила в м. Івано-Франківськ осередок УАКП, який і очолила.

У 2021 р. завершила дослідження і успішно захистила дисертацію у Спеціалізованій вченій раді Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Продовжують трудову діяльність в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Наукові публікації: всього – 112, з них: монографій – 1; навчальних та навчально-методичних посібників – 3; наукових статей – 39; тез – 69.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогіч-

них наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Формування готовності майбутніх учителів до використання інформаційних технологій (ІТ) в інклюзивному навчанні учнів з особливими освітніми потребами**» (дата захисту – 24 лютого 2021 року).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Найкраще, що можна сказати про академіка Віктора Миколайовича Синьова уже сказано його науковим доробком і учнями, які втілюють провідні ідеї знаного в Україні науковця в галузі спеціальної педагогіки, психології та інклюзії. Кожен дисертант чи дисертантка, які мали і мають честь проводити дослідження під керівництвом Віктора Миколайовича з великою вдячністю згадують кожну зустріч з відомим ученим, пам'ятають його настанови, слова підтримки і всі позитивні миті великого доброго серця свого вчителя. Вірші Віктора Миколайовича, написані кожному з нас до події чи просто при зустрічі, зігрівають душу, навчають жити і ніби відображають тебе із середини. Неосяжна творча натура нашого вчителя допомагає і підтримує щодня кожного з нас, об'єднує нас у єдиній меті бути схожими і різними, нести у світ добро і підтримку тим, хто цього потребує найбільше. В українській науці, освіті, практиці наукова школа академіка Віктора Миколайовича Синьова це та спільнота науковців до якою я маю честь бути дотичною. Щиро вдячна Віктору Миколайовичу за кожну зустріч і підтримку мене як науковиці, як колегині, як учениці і звичайної української жінки.

*У безлічі думок, ідей і проблем,
Наука, освіта, життєвській будні,
Українських учених підтримує мудрий **СИНЬОВА** наказ:
До перемоги! Триматися! Ми всі єдині!*

Список основних публікацій

Монографії

1. **Чупахіна С.В.** Формування готовності майбутніх учителів до використання інформаційних технологій в інклюзивному навчанні молодших школярів з ускладненням про-

цесів розвитку і соціалізації: монографія. Івано-Франківськ, 2020. 402 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. Калічак Ю.Л., **Чупахіна С.В.** Підготовка майбутніх педагогів до організації міжособистісної взаємодії в умовах інклюзивного освітнього простору: навчально-методичний посібник. Дрогобич: Редакційно видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана-Франка, 2019. 80 с.
2. **Чупахіна С.В.** Інформаційні технології в інклюзивній освіті дітей з ускладненням процесів розвитку і соціалізації: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнірук Г.М., 2020. 108 с.
3. **Чупахіна С.** Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнірук Г.М., 2020. 96с.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Чупахіна С.В.** Використання інформаційних технологій в навчанні дітей з особливими освітніми потребами: досвід США. *Освітній простір України*. Івано-Франківськ, 2019. №15. С. 152-159.
2. **Чупахіна С. В.** Готовність майбутніх учителів до реалізації особистісно зорієнтованого та синергетичного підходів в умовах інклюзивного інформаційного освітнього середовища початкової школи. *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії». Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. Київ: Гнозис, 2019. №4. Кн. 2. Т. II (84). С. 378-393.
3. **Чупахіна С.В.** Концепція підготовки майбутніх учителів до використання інформаційних технологій в інклюзивному навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Умань: Візаві, 2019. Вип. 3. С. 169-178.
4. **Чупахіна С.В.** Методичні підходи до застосування електронних освітніх ресурсів в інклюзивному навчанні молодших школярів. *Освітній простір України*. Івано-Франківськ, 2019. Вип. 7. Ч. 1. С. 171-179.
5. **Чупахіна С.В.** Навчально-методичне забезпечення ІТ підтримки освіти молодших школярів з інтелектуальними

- порушеннями. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова* : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 38. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. С. 152-164.
6. **Чупахіна С.** Особливості використання інформаційних технологій в роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями. *ЛОГОС. Мистецтво наукової думки* : міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал / за ред. М.А. Годденблат. Вінниця: ГО «Європейська наукова платформа», 2019. №5. С. 79-84.
 7. **Чупахіна С.В.** Теоретичні засади ІТ підтримки інклюзивного навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами. *Освітній простір України*. Івано-Франківськ, 2019. №16. С. 214-226.
 8. **Чупахіна С.В.** Готовність учителів до створення інклюзивного комп'ютерно зорієнтованого освітнього середовища початкової школи. *Science Rise: Pedagogical Education*: науковий журнал. Харків: НВП ПП «Технологічний Центр», 2020. №1 (34). С. 61-68.
 9. **Чупахіна С.В.** Застосування інформаційних технологій у корекційно-розвитковій роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями: зарубіжний досвід. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. №1 (95). С. 39-49.
 10. **Чупахіна С.В.** Інформаційно-технологічна підтримка інклюзивного навчання: формування готовності майбутніх педагогів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2020. Вип. 61. С.173-182.
 11. **Чупахіна С.В.** Психофізіологічні особливості опанування учнями з інтелектуальними порушеннями інформаційно-комунікаційними технологіями. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Серія «Педагогічні науки». Чернігів: НУЧК, 2020. Вип. 6 (162). С. 156-166.
 12. **Чупахіна С.В.,** Круль А.М. Арт-терапевтичні технології у підготовці педагогів до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 76. Т. 3. С. 160-165.
 13. **Чупахіна С.В.,** Кирста Н.Р. Попередження дискалькулії у дітей старшого дошкільного віку: особливості організації

розвиткової роботи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 40. Том 3. С. 262-268.

14. **Chupakhina Svitlana**, Skomorovska Iryna, Kyrsta Nataliia, Krul Larysa. Readyness of specialists in the field of education for social partnership: inclusive aspect. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 9, 1 (Apr. 2022). С. 157-168.
15. Потапчук Т., **Чупахіна С.**, Кирста Н., Кравець Н. (2022). Взаємодія фахівців ЗДО з сім'єю дитини з порушенням мовлення: теоретичні аспекти. *Acta Paedagogica Volyniensis*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, Вип. 1. Т. 1. С. 183-191.
16. **Чупахіна С.В.**, Потапчук Т.В., Лякішева А.В. Підготовка майбутніх учителів-логопедів до педагогічної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. Вип. 1. С. 159-167.
17. **Чупахіна С.В.**, Кирста Н.Р., Кіндрачук Н.М. Розвиток слухомовленнєвої пам'яті у дітей із порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2023. Вип. 91. С. 243-248. URL: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.91.51>
18. Марченко І., **Чупахіна С.**, Кирста Н. Комунікація дітей із тяжкими порушеннями мовлення за допомогою природних експресивних засобів: особливості навчання. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2023. Vol. 2. P. 125-133. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.2.19>

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. Sheketa V., Zorin V., **Chupakhina S.**, Kyrsta N., Pasyeka M. and Pasioka N. Empirical Method of Evaluating the Numerical Values of Metrics in the Process of Medical Software Quality Determination. *International Conference on Decision Aid Sciences and Application (DASA)*, Sakheer, Bahrain, 2020. P. 22-26. URL: <https://doi.org/10.1109/DASA51403.2020.9317218>
2. **Chupakhina V. Svitlana**, Lopatynska A. Nataliia, Proskurniak Olena, Shevchuk Victoria, Kozibroda Larysa. Formation of an inclusive educational environment of educational institutions. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*. 2020.

Vol. 13 (32). P. 1-19. URL: <https://doi.org/10.20952/revtee.v13i32.14959>

3. **Chupakhina S.**, Shvaliuk T., Proskurniak O., Otroshko T., Zadorozhna-Kniahnytska L. Formation of teachers' readiness for children inclusive education by digital technologies means. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. Vol. 11. Issue 1. Special issue XVI. P. 39-43. URL: AD ALTA: Journal Of Interdisciplinary Research (11/01-XVI.) (magnanimitas.cz)
4. Sheketa V., Pasiieka M., **Chupakhina S.**, Pasiieka N., Ketsykh-Zinchenko Ul., Romanyshyn Y. and Yanyshyn O. Information System for Screening in Oncological Clines Automation of Document Management. *The Open Bioinformatics Journal*, 2021. Vol. 14 Collection year: 2021 Publisher Item Identifier (PII): BMS-TOBIOIJ-2020-HT3-2129-2 Open Bioinformatics Journalthis link is disabled. P. 39-50.
5. Pasyeka N., **Chupakhina S.**, Serman T., Krul L., Pasyeka M., Design of Network Highly Loaded Fail-Safe Computing Web-Systems for Intensive Processing of Information flows. *Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies: Data-Centric Business and Applications ICT Systems-Theory, Radio-Electronics, Information Technologies and Cybersecurity*. Springer, 2021 DOI: 10.1109/CSIT52700.2021.9648699
6. Smolarz A., Pasiieka N., Kotyra, A., Sheketa V., Pasiieka M., **Chupakhina S.**, Krul P. & Suprun M. (2021). «Using hash functions to protect critical messages from changes in risky computing systems». *2nd International Workshop on Computational and Information Technologies for Risk-Informed Systems, CITRisk 2021 Kherson*, CEUR Workshop Proceedings, 3101 September 2021 through 17 September P. 434-444. Code 177520. URL: www.scopus.com
7. Sheketa V., Pasiieka M., **Chupakhina S.**, Pasiieka N., Ketsykh-Zinchenko Ul., Romanyshyn Y. and Yanyshyn O. Information System for Screening in Oncological Clines Automation of Document Management. *The Open Bioinformatics Journal*, 2021, 14 Collection year: 2021 Publisher Item Identifier (PII): BMS-TOBIOIJ-2020-HT3-2129-2 Open Bioinformatics Journalthis link is disabled. 2021. Vol. 14 (1). P. 39-50.
8. Pasyeka N., **Chupakhina S.**, Serman T., Krul L., Pasyeka M., Design of Network Highly Loaded Fail-Safe Computing Web-Systems for Intensive Processing of Information flows. *Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies: Data-Centric Business and Applications ICT Systems-Theory*,

- Radio-Electronics, Information Technologies and Cybersecurity. Springer.* 2021 DOI: 10.1109/CSIT52700.2021.9648699
9. Smolarz A., Pasięka N., Kotyra, A., Sheketa V., Pasięka M., **Chupakhina S.**, Krul P. & Suprun M. (2021). «Using hash functions to protect critical messages from changes in risky computing systems». *2nd International Workshop on Computational and Information Technologies for Risk-Informed Systems, CITRisk 2021 Kherson*, CEUR Workshop Proceedings, 3101 September 2021 through 17 September. P. 434-444 Code 177520. URL: www.scopus.com
 10. Pasięka N., Romanyshyn Y., Chupakhina S., Matveieva N., Zakharasevych N., Pasięka M. Lego Technology as a Means of Enhancing the Learning Activities of Junior High School Students in the Conditions of the New Ukrainian School. In: Auer, M.E., Pachatz, W., Rüttnann, T. (eds) *Learning in the Age of Digital and Green Transition. ICL 2022. Lecture Notes in Networks and Systems.* 2023. Vol. 633. Springer, Cham. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-26876-2_51
 11. Pasięka N., Romanyshyn Y., **Chupakhina S.**, Ketsyk-Zinchenko U., Ivanchuk M., Dmytriv R. Methods of Analytical Processing of Digital Data in Educational Management. In: Hu, Z., Wang, Y., He, M. (eds) *Advances in Intelligent Systems, Computer Science and Digital Economics IV. CSDEIS 2022. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies.* 2023. Vol. 158. Springer, Cham. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-24475-9_80

ШЕВЦОВ АНДРІЙ ГАРРІЄВИЧ

**Доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
Державної наукової установи
«Науково-практичний центр профілактичної та
клінічної медицини» Державного управління справами**

Коло наукових досліджень: проблеми методології освітніх та реабілітаційних процесів, спеціальної освіти та соціальної реабілітації осіб з обмеженнями життєдіяльності, ортопедагогіки, ортопсихології, інклюзивного навчання, психосинергетики, професійних компетентностей медичних працівників, психологів та реабілітологів.

Коротка біографія

Шевцов Андрій Гаррієвич (н. 1963) – укр. реабілітолог, ортопедагог, психолог, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, доктор пед. наук, професор по кафедрі ортопедагогіки та реабілітології, головний науковий співробітник Державної наукової уста-

нови «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами.

Після закінчення Сімферопольського державного університету (1986) та захисту кандидатської дисертації з теоретичної фізики (1991) працював доцентом фізичного факультету цього університету.

У подальшому – теоретик і організатор системи комплексної реабілітації та освіти осіб з інвалідністю в Україні, державний службовець та громадський діяч.

З 1996 року досліджує проблеми освіти та соціальної реабілітації осіб з обмеженнями життєдіяльності, ортопедагогіки та ортопсихології.

У 2010 році (24 березня 2010 р.) під науковим консультуванням академіка Синьова В.М. захистив дисертацію за темою «Освітні основи системи реабілітування осіб з обмеженнями життєдіяльності» та здобув науковий ступінь доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка.

У різні роки працював проректором та зав. кафедри природничих дисциплін Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», зав. кафедри ортопедагогіки та реабілітології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, директором Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування Міністерства освіти і науки України, заступником директора державного Фонду соціального захисту інвалідів України.

Шевцов А. є основоположником української наукової школи системної реабілітології, ортопедагогіки та ортопсихології. Розробник методологічних основ особистісно-орієнтованої реабілітації. У 2010 році створив нові напрями в спеціальній освіті і психології – ортопедагогіку та ортопсихологію, пов'язані з теорією та практикою навчання і реабілітування осіб з порушеннями функцій опорно-рухового апарату. Під науковим керівництвом Шевцова А.Г. захистилося 10 кандидатів та докторів наук з спеціальної освіти та психології.

У рамках постнекласичної системно-синергетичної парадигми заложив основи вирішення багатоаспектних проблем моделювання реабілітаційних об'єктів та процесів. Розробляє теоретичні основи реабілітології як міждисциплінарної науки, що функціонує на стикові спеціальної

педагогіки, психології, медицини, соціальної роботи, техніки, філософії, права тощо.

Багато теоретико-педагогічних розробок та ідей впроваджені при створенні та організації роботи навчально-реабілітаційних центрів України, спеціальних та інклюзивних шкіл для дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Провадить активну громадську діяльність, зокрема є президентом ВГО НТІ «Інститут соціальної політики», віцепрезидентом Української асоціації корекційних педагогів тощо.

Шевцов А. – співавтор та ініціатор законопроектів, державних програм, нормативно-правових актів з питань соціально-правового захисту, реабілітації та освіти осіб з інвалідністю, організатор міжнародних та українських наукових форумів з цих питань, в різні роки – експерт і консультант державних органів влади, зокрема радник Міністра освіти і науки та Міністра соціальної політики України, депутатів Верховної Ради України.

Шевцов А.Г. – Почесний професор Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Шевченка, Почесний Доктор (Doctor Honoris Causa) Національного університету «Острозька академія», Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Ушинського, Хмельницького університету управління та права імені Л. Юзькова.

Основні нагороди: орден «За заслуги» III ступеня; Почесне звання «Заслужений працівник освіти України»; «Відмінник освіти України»; Нагрудний знак Міністерства освіти і науки України «Петро Могила»; Нагрудний знак МОН України «За наукові та освітні досягнення»; Подяка Кабінету Міністрів України (2004, 2013, 2019 рр.); Почесний знак Мінпраці України «За сумлінну працю»; Почесний знак Національної академії педагогічних наук України «Ушинський К.Д.»; Почесний знак Національного агентства України з питань державної служби «За бездоганну працю»; Орден св. Князя Київського Ярослава Мудрого.

Наукові публікації: всього – 170, з них: 12 монографій; 12 навчальних та навчально-методичних посібників; 100 наукових статей; 46 тез.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА захистив дисертацію за темою «Освітні основи системи реабілітування осіб з обмеженнями життєдіяльності» та здобув науковий ступінь доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка.

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Наукова співпраця з академіком Синьовим В.М. надала можливість ефективно та достатньо швидко увійти в сферу наукової дефектології, методології спеціальної освіти та спеціальної психології. Мудрі та інформаційно змістовні поради Віктора Миколайовича з методологічних проблем корекційної педагогіки спонукали мене до фундаментального та інноваційного розгляду освітніх основ реабілітології й відкриття нових обріїв дефектологічної науки. Створення ортопедагогіки як нового наукового напрямку спеціальної педагогіки та фахової підготовки студентів, а згодом і створення відповідної кафедри ортопедагогіки та реабілітології у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, відбулося за активної наукової та організаційної підтримки академіка Синьова В.М.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Шевцов А.Г.** Освітні основи реабілітології: [монографія]. Київ: «МП Леся», 2009. 484 с.
2. **Шевцов А.Г.** Сучасні проблеми освіти і професійної реабілітації людей з вадами здоров'я: монографія. Київ: Соцінформ, 2004. 200 с.
3. **Шевцов А.Г.** Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я: монографія. Київ: НТІ «Інститут соціальної політики», 2004. 240 с.
4. **Шевцов А.Г.** Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у закладах вищої освіти. Досвід Університету «Україна»: кол. моногр. / П.М. Таланчук, М.Є. Чайковський, А.Г. Шевцов та ін.; за наук. ред. П.М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.
5. **Шевцов А.Г.**, Никоненко Н.В. Закордонна практика інклюзивного навчання: Pro et Contra. Modern international relations: topical problems of theory and practice: collective

- monograph / Faculty of International Relations of the National Aviation University; under general editorship of W. Welskop, Y.O. Voloshin. Lodz: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi, 2021. 436 p. URL: http://fmv.nau.edu.ua/wp-content/uploads/-2021/05/collective-monograph_2021.pdf
6. Якість вищої освіти: організація навчання та вимірювання знань: [монографія] / О.І. Кисельова, Л.В. Коломієць, **А.Г. Шевцов**. Одеса: Бондаренко М.О., 2017. 244 с.
 7. Velycico Oleh Mycolae, Gordienco Tetyana Bogdan, Colomiet Leonid Volodymir, **Sevtsov Andrii Garri**, Evaluarea De Grup A Comisiei De Experti Si Competenta Expertilor Tehnici Editie Stiintifica. Politehnica. Bucuresti-2017. 189 p.
 8. Величко О.М., Гордієнко Т.Б., Коломієць Л.В., **Шевцов А.Г.** Удосконалення методу групового експертного оцінювання: монографія / за ред. О.М. Величко. Одеса: Бондаренко М.О., 2017. 216 с.
 9. Метрологічне забезпечення процесу діагностування та лікування: монографія: у 2-х т. / Л.В. Коломієць, Л.О. Суліма, **А.Г. Шевцов** та ін.: за ред. Л.В. Коломійця: МОН України, ОДАТРЯ. Одеса: ПЛУТОН, 2015. Т. 1. 152 с.
 10. Групове експертне оцінювання та компетентність експертів: [монографія] / О.М. Величко, Л.В. Коломієць, Т.Б. Гордієнко, **А.Г. Шевцов**, С.Р. Карпенко, А.А. Габер; ред.: О.М. Величко; Одес. держ. акад. техн. регулювання та якості. Одеса: Бондаренко М.О., 2015. 284 с.
 11. **Шевцов А.Г.**, Подольчак Н. Ю. Акредитація ВНЗ та діяльність акредитаційних організацій у Сполучених Штатах Америки. Львів, 2015. 70 с.
 12. Шевцов А. Г. Зайнятість молоді з функціональними обмеженнями: наукове видання / [К. Бондарчук, Н. Комарова, Р. Левін, **А. Шевцов** та ін.]; під ред. О.О. Яременко. Київ: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2003. 139 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Шевцов А.Г.** Психокорекційна педагогіка: Хрестоматія: навчальний посібник: в 2 т. / авт кол Н.П. Альонкіна, С.І. Геращенко, Н.П. Кравець [та ін.]; за ред. академіка НАПН України В.М. Синьова / Нац. пед. у-т ім. М.П. Драгоманова, ф-т кор. пед-ки та псих. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. Т. 1. С. 45-57.
2. **Шевцов А.Г.** Клінічні основи порушень психофізичного розвитку учнів з дитячим церебральним паралічем: мето-

- дичний посібник. Київ: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2015. 24 с.
3. **Шевцов А.Г.**, Єжова Т.Є. Студенти з порушеннями опорно-рухового апарату в інтегрованому навчальному закладі. Нариси до методики організації інтегрованого навчання молоді з порушеннями опорно-рухового апарату в умовах професійної освіти: навчально-методичний посібник / за заг. наук. ред. А.Г. Шевцова. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 100 с.
 4. **Шевцов А.Г.**, Романенко О.В., Ханзерук Л.О., Чеботарьова О.В. Дитина з порушеннями опорно-рухового апарату в загальноосвітньому просторі. Методичні рекомендації фахівцям з організації та впровадження інклюзивної форми навчання дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату: навчально-методичний посібник / за заг. наук. ред. А.Г. Шевцова. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. 200 с.
 5. **Шевцов А.Г.**, Романенко О.В., Ханзерук Л.О., Чеботарьова О.В. Сім'я і дитина в умовах інклюзивної освіти. Методичні поради батькам щодо сімейного супроводу навчання дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату: навчально-методичний посібник / за заг. наук. ред. А.Г. Шевцова. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. 112 с.
 6. Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист Міністерства освіти і науки від 05.12.2012 №1/11-18795).
 7. **Шевцов А.Г.**, Волошинський О.О., Хміль М.М., Рісний О.П. Практичні питання працевлаштування та зайнятості осіб з інвалідністю / за наук. ред. **А.Г. Шевцова**. Львів, 2009. 140 с.
 8. **Шевцов А.Г.** Навчальні програми дисциплін. *Корекційна освіта. Логопедія: навчально-методичний комплекс [у 3-х т.]* / авторський колектив; за ред. М.К. Шеремет. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. Т. 2. С. 136-165.
 9. Вступ в абілітацію та реабілітацію дітей з обмеженнями життєдіяльності: навчальний посібник / [А. Шевцов, Л. Аюндквіст, В. Бурлака та ін.]; під. наук. ред. А.Г. Шевцова, заг. ред. В.В. Бурлаки Київ: ГЕРБ, 2007. 288 с.
 10. Система центрів соціальної реабілітації дітей з інвалідністю в Україні: довідник / укладачі: **А.Г. Шевцов**, І.В. Шерстюк, О.Ю. Полякова. Київ: НТІ «Інститут соціальної політики», 2003. 256 с.

11. Таланчук П.М., **Шевцов А.Г.**, Бажан В.Т. Створення дидактичних матеріалів з дистанційної форми навчання: інформаційно-методичний збірник. Київ: ВМУРоЛ «Україна», 2001. 48 с.
12. **Шевцов А.Г.**, Бажан О.В. Ваші перші кроки в університеті: методичний посібник для першокурсників. Київ: ВМУРоЛ «Україна», 2001. 23 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Шевцов А.**, Зюков О., Ошивалова О. Ставлення лікарів до своїх психологічних компетентностей як складова їх професійної саморефлексії. *Клінічна та профілактична медицина*. 2023. Вип. 1 (23). С. 50-57. URL: [https://doi.org/10.31612/2616-4868.1\(23\).2023.08](https://doi.org/10.31612/2616-4868.1(23).2023.08)
2. **Шевцов А.**, Ласточкина О. Сучасний понятійний дискурс змішаної та гібридної форм навчання. *Науковий журнал Хорцької національної академії*. 2021. №5. URL: <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-5-10>
3. Романенко О., Руденко Л., **Шевцов А.** Діагностика особливостей мовленнєвого мислення у дітей з церебральним паралічем. *PSYCHOLINGUISTICS*. 2021. Вип. 30 (1). (APA) ISSN 2309-1797; e-ISSN 2415-3397
4. **Шевцов А.** Системно-синергетична методологія дослідження професійних компетентностей лікаря у багатопрофільних закладах охорони здоров'я. *Клінічна та профілактична медицина*. 2021. Вип. 3 (17). С. 65-74. URL: [https://doi.org/10.31612/2616-4868.3\(17\).2021.08](https://doi.org/10.31612/2616-4868.3(17).2021.08) (APA) ISSN-L: 2616-4868 – **Scopus**
5. **Шевцов А.Г.**, Никоненко Н.В. Компаративний аналіз спеціалізацій майбутніх вчителів спеціальної освіти й інклюзивного навчання у США та в Україні. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. Вип. 39. С. 130-140. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua:8080/handle/123456789/33620?show=full>
6. **Шевцов А.Г.**, Ласточкина О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстреного запровадження дистанційного навчання. *ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ЗАСОБИ НАВЧАННЯ*. 2020. Вип. 77 (3). С. 240-261. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3960>

7. **Шевцов А.**, Гупаловська В. Психосемантичний зміст поняття сексуальності в мовній свідомості дорослих. *PSYCHOLINGUISTICS*. 2020. Вип. 27 (1). С. 310-334. URL: <https://psycholing-journal.com/index.php/journal/article/view/939>; <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-1-310-334>
8. **Шевцов А.Г.**, Никоненко Н.В. До питання про порівняння понятійно-термінологічного поля галузі спеціальної освіти в українській та англійській мовах. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*: збірник наукових праць. 2019. Вип. 13. С. 324-340.
9. **Шевцов А.**, Чухрій І. Психологічні механізми соціальної адаптації молоді з обмеженнями життєдіяльності. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2019. №4 (96). С. 15-29. URL: <https://doi.org/10.33189/ectu.v4i93.37>

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **Шевцов А.**, Зюков О., Ошивалова, О. Ставлення лікарів до своїх психологічних компетентностей як складова їх професійної саморефлексії. *Клінічна та профілактична медицина*. 2023. Вип. 1 (23). С. 50-57. URL: [https://doi.org/10.31612/2616-4868.1\(23\).2023.08](https://doi.org/10.31612/2616-4868.1(23).2023.08); <http://cp-medical.com/index.php/journal/article/view/247>
2. Романенко О., Руденко Л., **Шевцов А.** Діагностика особливостей мовленнєвого мислення у дітей з церебральним паралічем. *PSYCHOLINGUISTICS*. 2021. Вип. 30 (1). (APA) ISSN 2309-1797; e-ISSN 2415-3397
3. **Шевцов А.** Системно-синергетична методологія дослідження професійних компетентностей лікаря у багатопрофільних закладах охорони здоров'я. *Клінічна та профілактична медицина*. 2021. Вип. 3 (17). С. 65-74. URL: [https://doi.org/10.31612/2616-4868.3\(17\).2021.08](https://doi.org/10.31612/2616-4868.3(17).2021.08) (APA) ISSN-L: 2616-4868; <http://cp-medical.com/index.php-journal/article/view/177>
4. **Shevtsov A.**, Nykonenko N. The Code of Ethics in Young Pre-Service Special Educators Training. *Youth Voice Journal: Young People In Education*. 2021. Vol. 3. P. 57-68. ISBN (ONLINE): ISBN 978-1-911634-36-2 URL: <https://www.rj4allpublications.com/product/the-code-of-ethics-in-young-pre-service-special-educators-training/>
5. **Шевцов А.Г.**, Ласточкіна О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстреного запровадження дистанційного навчан-

- ня. *ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ЗАСОБИ НАВЧАННЯ*. 2020. Вип. 77 (3). С. 240-261. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>; <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3960>
6. **Шевцов А.**, Гупаловська В. Психосемантичний зміст поняття сексуальності в мовній свідомості дорослих. *PSYCHOLINGUISTICS*. 2020. Вип. 27 (1). С. 310-334. URL: <https://psycholing-journal.com/index.php/journal/article/view/939>; <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-1-310-334>
7. Нікіфоров М.М., Пампуха І.В., Лоза В.М., Щербіна С.В., **Шевцов А.Г.** Особливості використання автоматизованого сейсмоакустичного комплексу за допомогою комбінованого способу виявлення об'єктів. *Геофизический журнал*. 2018. Т. 40, №6. С. 150-158. DOI: [10.24028/gzh.0203-3100.v40i6.2018.151049](https://doi.org/10.24028/gzh.0203-3100.v40i6.2018.151049)

ШУЛЬЖЕНКО ДІНА ІВАНІВНА

**Доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психокорекційної
педагогіки та реабілітології**

Коло наукових досліджень: проблема корекції аутизму; нейропсихологічні основи корекції порушень у дітей; психокорекція осіб з особливими освітніми потребами; психологічна готовність майбутнього фахівця до корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами; підготовка здобувачів вищої освіти до корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами; психокорекційна допомога родинам під час війни.

Коротка біографія

1960.30.03 – народилася у місті Кіровограді (нині Кропивницький) у родині інтелігентів.

1967-1977 навчалася у середній школі міста Кіровограда.

1977-1982 вступила до Київського педагогічного університету який закінчила, отримавши кваліфікацію «вчителя та логопеда».

1982 – почала працювати у Київському педагогічному інституті на посаді старшого лаборанта, пізніше методиста.

1988-1991 – навчалася в аспірантурі.

У **1994** році захистила кандидатську дисертацію на тему: «Формування самоконтролю у розумово відсталих дошкільників» за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка. В тому ж році отримала посаду старшого викладача.

1996-2000 роках працювала на посаді вчителя і вихователя в українському інтернаті «Рідна школа». Під час перебування в Мюнхені брала активну участь у житті української громади, викладала дітям в суботній школі українську мову і літературу, історію та географію України. Цікавилася історією української діаспори та визвольного руху.

У **2000** році повернулася до України і працювала доцентом в Київському педагогічному університеті.

2004-2007 роках навчалася в докторантурі Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

2009 року отримала посаду професора кафедри корекційної психопедагогіки цього університету.

2010 року захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук зі спеціальності 19.00.08 – спеціальна психологія на тему «Психологічні основи корекційного виховання дітей з аутистичними порушеннями».

Брала активну участь в радіопрограмах 2-го національного каналу «Промінь Бере участь в організації майстер-класів для батьків розумово відсталих та аутичних дітей. За її сценаріями вийшли науково-популярні фільми «Діти моно» (канал «Інтер») та «Інші діти».

Член вченої Ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій спеціалізованої вченої ради Д 26. 05310 за спеціальністю 19.00.07 – вікова та педагогічна психологія. Член вченої Ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій спеціалізованої вченої ради Д 26. 053.23 за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія.

2013 року отримала звання професора кафедри психокорекційної педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, місто Київ.

Працюю науковим консультантом Хортицької національної навчально – реабілітаційної академії, є науковим керівником 10 аспірантів із різних міст України, розробила та викладаю декількох українських університетах такі дисципліни: «Спеціальна психологія», «Психокорекція»,

«Актуальні питання теорії та практики корекційної педагогіки», «Логопедичні технології», «Інклюзивна освіта», «Технології інклюзивної освіти», «Основи наукових психолого-педагогічних досліджень», «Методика викладання спеціальної психології та корекційної педагогіки у ЗВО».

Викладаю на курсах підвищення кваліфікації вчителів міста Києва в такі дисципліни: «Педагогіка різноманітності. Інклюзія в освіті», «Розвиток мовлення у дітей».

З 2016 до 2018 року була виконавчим керівником фундаментального наукового проекту МОН України: «Система корекційної допомоги дітям і підліткам з аутистичним спектром порушень», який успішно пройшов апробацію у провідних педагогічних університетах України.

З 2019 зарахована до складу професорів УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ м. Мюнхен Німеччина. Викладання курсу «Інклюзивна освіта» та курсу «Філософія освіти», «Спеціальна психологія та інклюзивна освіта».

За науковим керівництвом Д.І. Шульженко захищено 5 кандидатських дисертацій.

Багато часу присвячую громадській діяльності, зокрема беру активну участь у двох робочих групах Міністерства освіти і науки та освітній платформи у Верховної ради «Україна дружня до аутизму». Організатор і доповідач впродовж 18 років науково-практичних конференцій, семінарів, стендових доповідей, є членом редакційних колегій наукових часописів в Україні.

Нагороджена двома медалями за наукові досягнення імені Г. Костюка та П. Орлика у психолого-педагогічних науках.

Наукові публікації: всього – 116, з них: монографій – 3; підручників – 1; навчальних та навчально-методичних посібників – 11; наукових статей – 72; тез – 12.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія на тему: «**Психологічні основи корекційного виховання дітей з аутистичними порушеннями**» (дата захисту – 27 жовтня, 2010 року).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Віктор Синьов – це людина, відома людина, яка прис-

вятила себе скромним дослідженням життя: науці, любові, щастю, розвитку особистості. Він є міцним горішком для негативних емоцій і дій, стресостійким до всіх негараздів. Красивий, статний, толерантний, доброзичливий, інтелігентний, мультифункціональний, пасіонарний, люблячий, тобто найкращий, для нас, його учнів, а для моєї родини ще двічі: під його науковим керівництвом успішно захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата психологічних наук мій син – Шульженко Олександр Євгенович.

Віктор Синьов – це велика постать, що змінює життя, він спостерігає за змінами особистості через призму досягнення наукових результатів дослідником. Він не ментор, завжди з гумором порадить і буде наполягати на важливих речах, і ти починаєш розуміти важливі для науки речі і, мотивуєшся тим, що маєш отримати важливий науковий результат. Він не критикує тебе як особистість, а завжди доречно вказує на той чи інший спосіб вирішення проблеми.

Це людина, щедро обдарована Господом, щиро ділиться ідеями, логікою пошуку, способами мислення, науковою креативністю і любов'ю до справи. Його люблять і шанують усі, він центр науково-практичної громадськості, безперечний і потужний науковий лідер і авторитет. Він українець, щоб заспівати хорошу пісню перекаже її рідною українською мовою, щоб ми всі отримали насолоду.

Його ідеї розлетілися усім світом, опрацьовані учнями кандидатами і докторантами наук, продукують ефективні науково-практичні результати, створюють атмосферу присутності цього українського генія поряд з нами.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Шульженко Д.І.** Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: монографія. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 385 с.
2. **Шульженко Д.І.** Освітньо-психологічна інтеграція (інклюзія) дітей із аутизмом: монографія. Київ: Вид-во Хортицької національної академії, 2017. 444 с.
3. **Шульженко Д.І.** Психологія аутичної дитини. Розділ 2. Психологія інклюзивного освітнього простору. *Розвиток особистості у сучасному освітньому просторі: колектив-*

на монографія / за ред. В.В. Зарицької. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 38-70.

Підручники

1. **Шульженко. Д.І.** Аутизм. Розділ 13. *Логопедія: підручник* / за ред. М.К. Шеремет. 3-є вид. перер. та доповн. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2018. С. 687-713.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Шульженко Д.** Аутизм – не вирок. Львів: Кальварія, 2010. 224 с.
2. **Шульженко Д.І.,** Андреева Н.С. Корекційний розвиток аутичної дитини (книга для батьків та педагогів). Київ: Д.М. Кейдун, 2011. 344 с.
3. **Шульженко Д.І.,** Призванська Р.А. Музична терапія для дітей з аутизмом: навч. посіб. Львів: Видавничий центр АНУ імені Івана Франка, 2020. 55 с.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Шульженко Д.І.** Самостійна робота студентів як психологічний інструмент формування професійної свідомості корекційного педагога. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2019. Вип. 38. С. 202-208. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/28313>
2. **Шульженко Д.І.,** Кетлер-Митницька Т.С. Характеристика інтернальності як чинника готовності майбутніх психологів до особистісно-професійного саморозвитку. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* Северодонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2019. №3 (50). Т. 2. С. 179-194. URL: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2933/1/%D0%A2om%202.pdf>
3. **Шульженко Д.І.,** Товкес Ю. Особливості лексико-семантичної сторони мовлення у дітей із розладами аутистичного спектра. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2020. Вип. 39. С. 174-179. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/33625>

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. BAZYMA Nataliia, ZALANOVSKA Lesia, BRUSHNEVSKA Iryna, IVANENKO Alina, **SHULZHENKO Dina**, SHVALIUK

- Tetiana. The Problem of Mental Development in Children with Autistic Disorders *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol 12. Issue 4. P. 297-313. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/251>
2. STEBLJUK Svitlana, BONDARENKO Yuliia, TOROP Kristina, YARMOLA Nataliia, KUZAVA Iryna, **SHULZHENKO Dina**. Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol 12. Issue 4. P. 329-345. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/253>
 3. Martynenko I., Chorna H., Omelchenko M., **Shulzhenko D.**, Leniv Z., Khrypun, D. Neuropsychological Features of Motivational and Volitional Readiness for School of Six-Year-Old Children with General Speech Underdevelopment. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. Vol. 13 (3). P. 211-224. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/>
 4. Vdovenko V., Kovalova O., **Shulzhenko D.**, Bihun N., Kryvonis T., Absalyamova L. Modern Methods of Psychotherapy and Psychocorrection. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. Vol. 13 (3). P. 236-250. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/>
 5. Butuzova L., **Shulzhenko D.**, Kolykhan V., Nesprava M., Podofiei S., Mamicheva O. Neuropsychological Technologies for Maintaining Occupational Health of an Individual. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2022. Vol. 14 (4). P. 145-158. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.4/634>
 6. RESHETNYAK Victor, POPADYCH Olena, KORCHAKOVA Nataliia, SHYSHOVA Olha, **SHULZHENKO Dina**, SICHKA Viktoriia. Innovations in primary education: Neuropsychological Aspect. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. Vol. 13. Issue 1. P. 173-187. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/13.1/>

ЯКОВЛЕВА СВІТЛАНА ДМИТРІВНА

**доктор психологічних наук,
кандидат медичних наук,
професор кафедри спеціальної освіти
Херсонського державного університету**

Коло наукових досліджень: психофізіологічний та психологічний розвиток дітей з порушеннями розвитку різних нозологічних форм та різних вікових категорій.

Коротка біографія

Народилася 1 червня 1955 року у м. Відень (Австрія). Батько був військовим, багато переїжджали. Дитинство на юність пройшли у м. Львів. Після закінчення школи у 1972 р. працювала для отримання стажу з метою вступу у медичний ЗВО. У 1975 році вступила до Івано-Франківського державного медичного інституту, який закінчила у 1981 році і за розподілом була рекомендована у Херсонський відділ охорони здоров'я на постійне місце роботи (Херсонська міська станція швидкої та невідкладної допомоги), де працювала до 1999 р. з 2 річною перервою на навчання в клінічній ординатурі в Українському

науково-дослідному інституті Терапії м. Харкова, де була запланована та написана дисертаційна робота на тему «Нейрогуморальні та гемодинамічні механізми використання магнітних полів у лікуванні хворих початковими стадіями гіпертонічної хвороби» (спеціальність – 14.00.06 – кардіологія), яка була захищена в 1991 році.

З 1999 року працюю у Херсонському державному університеті на посаді завідувача кафедри корекційної освіти (з 2000 року по 2021 рік), а зараз на посаді професора кафедри спеціальної освіти після захисту у 2015 р. докторської дисертації. на тему «Психофізіологічні засади організації навчальної діяльності дітей з вадами розвитку», консультантом якої був академік **Синьов В.М.**

Цікавими напрямками науки стали психофізіологічні основи порушень розвитку в дітей різних вікових категорій з різними нозологічними формами, психофізіологічні основи працездатності дітей з порушеннями у нових умовах інклюзивної освіти. Особливо стосовно дітей молодшого шкільного віку, коли можливості їх дозволяють здійснити достатню психофізіологічну корекцію цих порушень розвитку.

Тісно співпрацюємо з дитячими закладами освіти: спеціальними школами, дитячими садочками, реабілітаційним центром для дітей з порушеннями розвитку та інвалідністю, закладами загальної освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням, з ІРЦ міста Херсона, Херсонської області та м. Миколаєва.

Значну увагу приділяємо підготовці фахівців зі спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації олігофренопедагогіка та логопедія, які посідають посади переважно у Херсонській області, в м. Херсон, а також у інших областях України.

Наукові публікації: всього – 106, з них: монографій – 1; підручників – 1; навчальних та навчально-методичних посібників – 5; наукових статей – 81; тез – 18.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія на тему: «**Психофізіологічні засади організації навчальної діяльності дітей з вадами розвитку**» (05.05.2015 р.).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Віктор Миколайович Синьов (на мій погляд) – це людина-легенда: від вчителя допоміжної школи до знаного у всьому світі академіка. Людина з великої літери, зустріч з якою дозволила по іншому подивитися на дітей з порушеним розвитком, сприяла необхідності вивчення психофізіологічного розвитку дітей різних категорій та різних порушень і повернула у цей бік мої медичні знання. Віктор Миколайович – це великий вчений, який дуже тонко відчуває напрями дефектологічної науки, які потрібно досліджувати. Неоціненний вклад Віктора Миколайовича у корекційну складову дефектологічної освіти, якій приділяли увагу багато корифеїв минулого. На його дослідженнях та напрацюваннях по сьогодні навчаються молоді вчені, фахівці, студенти.

Але це лише наукова складова Віктора Миколайовича. Він природжений актор, поет і насамперед, чудова, доброзичлива та щира людина, яка вміє оцінити талановитих молодих людей, які прагнуть внести свій вклад в науку. Я вдячна долі за зустріч з такою чудовою Людиною і бажаю Віктору Миколайовичу міцного здоров'я на довгі роки!

Список основних публікацій

Монографії

1. **Яковлева С.Д.** Особливості прояву психофізіологічних функцій у дітей з вадами розвитку: монографія. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2013. 352 с.

Підручники

1. **Яковлева С.Д.** Невропатологія. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2019. 274 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Яковлева С.Д.** Анатомо-фізіологічні та клінічні основи дефектології: навч. посібник. Херсон: Персей, 2012. 357 с. *Надано гриф Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (лист № 1/11-2549 від 27.02.2012 р.)*
2. **Яковлева С.Д.** Основи медичних знань. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2012. 217 с.
3. **Яковлева С.Д.,** Аппазов Ф.С. Етика дефектолога: методичні рекомендації для студентів-дефектологів. Херсон, ХДУ. 74 с.

4. **Яковлева С.Д.**, Фроленкова Л.М. Практикум з робочим зошитом з дисципліни Мовленнєві і сенсорні системи та їх порушення (електронний). Херсон, 2021. 120 с.
5. **Яковлева С.Д.** Методичні вказівки і рекомендації до практичних занять з вибіркової компоненти циклу професійної підготовки «Робота вчителя інклюзивного класу» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.02 Олігофренопедагогіка: Івано-Франківськ, 2023 (електронний).

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Яковлева С.Д.** «Вплив емоційно-мотиваційної сфери на навчальну діяльність дітей з порушеним інтелектом». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 38. С. 208-217.
2. **Яковлева С.Д.** Соціально-психологічний клімат групи та його вплив на суб'єктивне благополуччя студентської молоді. *Науковий Вісник Херсонського державного університету (Серія Психологічні науки)*. 2022. Вип. 1. С. 77-84.
3. **Яковлева С.Д.** Соціально-психологічний аналіз соціальної та професійної мобільності сучасної молоді. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2022. Вип. 2. С. 76-87.
4. **Яковлева С.Д.**, Майор В.Ф. Стан комунікативної функції дітей з труднощами у навчанні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2022. Вип. 2. С. 124-129.
5. **Яковлева С.Д.** Значення методики комплексного психофізіологічного дослідження розумового розвитку дітей з дитячим церебральним паралічем. *Науковий вісник ХДУ Серія Психологічні науки*. 2023. № 1. С. 68-75.
6. **Яковлева С.Д.** Ефективність взаємодії батьків та дітей з порушеннями розвитку в умовах ІРЦ. *Науковий вісник ХДУ Серія Педагогічні науки*. 2023. №3.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **Yakovleva Svitlana**, Sagan Olena, Anisimova Elena, Balokha Alona, Yeremenko Halyna. Digital didactics as a new model in the theory of education *Revista Inclusiones. Número Especial* . 2020. Vol. 7. P. 257-275. **Web of Science**

2. Popovych I.S., Blynova O.Ye., Chervinska I., Kazibekova V., Bokshan H., **Yakovleva S.** Social and psychological manifestations of professional identity crisis of labor migrants. *Revista Inclusiones. Número Especial.* 2020. Vol. 7. P. 93-105. ISSN 0719-4706. **Web of Science.**
3. **Yakovleva Svitlana.** The Role of Teachers in the Professionalization of the Educational Process in a Smart Environment. *Journal of Information Technology Management.* 2021. Vol. 13. P. 101-122. **Scopus.**
4. Yeremenko H., **Yakovleva S.**, Sagan O. The state of creativity in adolescents with intellectual disabilities. *Amazonia Investiga.* 2021. Vol. 10 (44). P. 160-167. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.44.08.15>; <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1720>. **Web of Science**
5. Mykyteichuk K., Perepeliuk I., Perkhun L., Bondarenko Y., **Yakovleva S.**, Sydoruk I. Future Teacher Training for Work in the Inclusive Education Framework. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala.* 2022. Vol. 14 (2). P. 244-256. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/578> **Web of Science.**
6. Sagan O.V., Blakh V.S., Perminova L.A., Mironenko O.V., **Yakovleva S.D.** Formation of informational and digital competence of the student of primary education by means of robotics. *Amazonia Investiga.* 2023. Vol. 12 (66). P. 295-303. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.66.06.27>. **Web of Science.**
7. Popovych I., Shevchenko N., Raievska Ya., Myshchychshyn M., Hoian I., **Yakovleva S.**, Los O. Operationalization of physical work ability of young athletes in terms of psychological well-being. *Journal of Physical Education and Sport.* 2023. Vol. 23 (6). P. 1456-1464. DOI: 10.7752/jpes.2023.06178. **Scopus**

КУНЕНКО ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА

Під керівництвом В.М. Синьова та О.П. Шолокової захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук на тему «Теоретико-методичні засади інтеграційної спрямованості музичної освіти молодших школярів з порушеннями зору», за спеціальностями 13.00.02 – Теорія та методика музичного навчання, 13.00.03 – Корекційна педагогіка (9 червня 2010 р.).

МОЗГОВА ГАЛИНА ПЕТРІВНА

Під керівництвом В.М. Синьова та Г.В. Бекетової захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук на тему «Психосоматична патологія у дітей з порушеннями психофізичного розвитку та їх медико-психолого-педагогічна реабілітація», за спеціальністю 19.00.04 – Медична психологія (22 грудня 2010 р.).

БИСТРОВА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Під керівництвом В.М. Синьова захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук на тему «Система психолого-педагогічного забезпечення професійно-трудової соціалізації осіб з психофізичними порушеннями», за спеціальністю 19.00.08 – Спеціальна психологія (24 квітня 2013 р.).

ЧЛЕНИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ – КАНДИДАТИ НАУК

ВОЙТЮК Ірина Вікторівна

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Коло наукових інтересів: педагогічний супровід дітей з особливими освітніми проблемами; питання психології дитячої та інклюзивної освіти; засоби нетрадиційної зображувальної діяльності у вихованні дітей.

Короткі відомості про себе

У 2006 році закінчила Волинський державний університет імені Лесі Українки, за спеціальністю: «Дошкільне виховання», кваліфікація: магістр дошкільного виховання, викладач педагогіки і методики дошкільної освіти, організатор дошкільного виховання. З 2021 року працюю на кафедрі педагогіки і психології дошкільної освіти педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова на посаді доцента. Досвід професійної діяльності 25 років.

Наукові публікації: всього – 9, з них: 4 монографії; 5 наукових статей.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: **«Корекція мислення дітей старшого дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями засобами нетрадиційної зображувальної діяльності»** (21 грудня 2020 року).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: моє знайомство з видатним науковцем відбулося у 2008 році, коли я прийшла працювати до університету заступником завідувача практики та працевлаштування Навчально-методичного управління НПУ імені М.П. Драгоманова. Під час виступу В.М. Синьова на науковій конференції інституту я чітко усвідомила, що лише цей великий науковець має спрямувати мене у науково-дослідницькій діяльності. І я вступила до аспірантури за обраною спеціальністю, на яку він надихнув мене своїм виступом. Без сумніву, це видатний український вчений, доктор педагогічних наук, професор, академік, який є взірцем для мене не лише як науковець, а як Людина з великим добрим серцем, сповненим чеснот та любові. Він без вагань погодився супроводжувати мене та коригувати моє бачення у обраній проблематиці. Віктор Миколайович завжди був завчасно підготовлений до діалогу та вирішення тих проблем, які є на шляху молодих науковців. Його мудрі та компетентні поради, толерантність, гумор, людяність, обдарованість до творчості ніколи не перестають дивувати. Ця велична особистість без вагань вчила мене працювати як науковця з використанням самоосвіти та інноваційних технологій, з вивченням іноземного досвіду та систематичної наполегливої праці на користь суспільства. Велика честь знати особисто творця науки у різних напрямках.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Войтюк І.В.**, Цветкова Г.Г., Панасенко Е.А. Концепція професійної підготовки магістрів спеціальності «Дошкільна осві-

та». *Професійний розвиток педагога в світлі євроінтеграційних процесів*: колективна монографія / за наук. ред. проф. Ганни Цветкової. Hameln: InterGING, 2019. С. 2-33. URL: https://kdo.pf.edu.ua/images/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB_%D0%BA%D0%9F%D0%9F%D0%94%D0%9E_%D0%A4%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%92%D0%B8%D1%85_%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%96_compressed.pdf

2. **Войтюк І.В.** Корекція мислення дітей старшого дошкільного віку: теоретико-методичні засади експериментального дослідження педагогіка і психологія постмодернізму: цінності, компетентності, діджиталізація/ ed.: prof. Hanna Tsvietkova. Hameln: Inter GING, 2020. 707 с.; Hameln, 2021.С. 224-239. URL: http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/3011/1/Pasko_9_%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D1%80%D0%B7_%D0%9F%D0%B0%D1%81_%D0%BA%D0%BE_%D1%81.392.pdf
3. **Voityuk Irina.** Concept professional preparation for specialists master «preschool education» Hanna Tsvietkova, Ellina Panasenko Professional development of the teacher in the light of European integration processes. Hameln, 2019. P. 5-28. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27683/-1/Yu_Volynets_N_Stadnik_PDTLEIP_PI.pdf
4. **Voityuk Irina** Non-traditional imaging activity as an innovative strategy for correcting the thinking of a senior preschool. Digital transformation of society: theoretical and applied approaches. 2021 P. 98-104. URL: https://fileview.fwdcdn.com/?url=https://mail.ukr.net/api/public/file_view/list%3Ftoken%3DLJ35CdE6W1qWhfM5syk-9WFSkgACwa-Besh83ThXAz9by2k_ixq35isbRP1OVETIb

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **Voityuk Irina.** Meta-theory of modern pedagogical knowledge: innovation, professional development. *Міждисциплінарні дослідження складних систем* /ed.: prof. Hanna Tsvietkova 2020. №16. С.75-86. URL: <http://iscs-journal.npu.edu.ua/article/view/203842>
2. **Voityuk Irina.** Reshaping the Preservice Preschool Teachers' Curriculum to Give the Emphasis to the Managerial Domain Halyna Savluk, Sopiia Dovbnia, Hanna Tsvietkova, Taras Olefirenko. *European Journal of Educational Research*. 2022. Vol. 11. URL: <https://www.eu-jer.com/volume-11-issue-3-july-2022>

ГАЛЕЦЬКА ЮЛІЯ В'ЯЧЕСЛАВІВНА

**Кандидат педагогічних наук, доцент,
старший викладач кафедри логопедії
та спеціальних методик
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка**

Кодо наукових інтересів: особливості організації навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями.

Коротка біографія

У 1998-2003 рр. навчалася за спеціальністю: «Дефектологія. Корекційна педагогіка і практична психологія» на факультеті розвитку людини Кам'янець-Подільського державного університету, який закінчила з відзнакою.

У 2003-2005 рр. навчання у магістратурі Кам'янець-Подільського державного університету, спеціальність «Дефектологія», яку закінчила з відзнакою та отримала ква-

ліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача спеціальної педагогіки та психології.

З вересня 2003 р. працюю викладачем кафедри логопедії та спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. В грудні 2015 року захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка. Займала 3 місце у рейтингу науково-педагогічних працівників КПНУ за посадовою категорією «старший викладач, викладач, асистент» за 2019-2020 н.р., 2020-2021 н.р.

В серпні 2023 року отримала звання доцента кафедри логопедії та спеціальних методик.

Член редакційної колегії: Збірника наукових праць студентів та магістрантів факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи; Вісника Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Корекційна педагогіка і психологія.

Член Асоціації корекційних педагогів України.

Наукові публікації: всього – 90, з них: монографій – 2; навчальних та навчально-методичних посібників – 2; наукових статей – 65; тез – 21.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Формування соціально-побутових навичок у дітей з помірною та важкою розумовою відсталістю**» (дата захисту – 23 грудня 2015 року).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Віктор Миколайович – видатний український вчений в галузі корекційної педагогіки і спеціальної психології. Для мене, молодого науковця, було за честь працювати над кандидатською дисертацією під керівництвом фундатора системи дефектологічної науки як в Україні, так і далеко за її межами. Надихає життєва інтелігентність, витончене почуття гумору, толерантність, доброзичливість і професійність Віктора Миколайовича. Захоплююсь ідеями Вчителя і намагаюсь впроваджувати їх у сфері підготовки майбутніх спеціалістів в галузі спеціальної освіти.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Галецька Ю.В.** Формування соціально-побутових навичок у дітей з помірним та тяжким ступенем інтелектуального порушення: монографія. Кам'янець-Подільський: ПП «Аксіома», 2019. 230 с.
2. **Галецька Ю.В.** Сформованість навичок прийому їжі у дітей з помірними та тяжкими інтелектуальними порушеннями. Сучасні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти: теорія, досвід, інновації: монографія. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2021. С. 185-195.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Галецька Ю.В.** Формування навичок самообслуговування у дітей з інтелектуальними порушеннями: методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2016. 109 с.
2. **Галецька Ю.В.** Спеціальна методика викладання географії: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2018. 120 с.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Галецька Ю.В.** До питання використання розповіді як методу розвитку зв'язного мовлення дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць.* Кам'янець-Подільський: ПП. «Медобори-2006», 2019. Вип. 14. С. 50-59.
2. **Галецька Ю.В.** Дослідження сформованості навичок особистої гігієни у дітей з помірним та тяжким ступенем інтелектуального порушення. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць.* Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 38. С. 48-53.
3. **Галецька Ю.В.** Дослідження сформованості навичок одягання у дітей з помірним та тяжким ступенем інтелектуального порушення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць.* Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2020. Вип. 16. С. 50-58.
4. **Галецька Ю.В.** Дослідження стану сформованості зв'язного мовлення учнів молодших класів з інтелектуальними порушеннями. *Актуальні питання корекційної освіти*

- (педагогічні науки): зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. Вип. 17. С. 75-84.
5. Вержиховська О.М., **Галецька Ю.В.** Формування природничих знань у молодших школярів з порушеннями інтелекту. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. Вип. 18. С. 19-33.*
 6. **Галецька Ю.В.** Напрямки розвитку зв'язного мовлення учнів молодших класів з інтелектуальними порушеннями. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2022. Вип. 19. С. 56-67.*
 7. **Галецька Ю.В.** Психолінгвістичні аспекти дослідження комунікативної діяльності дошкільників з порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2022. Вип. 20. С. 46-56.*
 8. **Галецька Ю.В.**, Левицький В.Е. Використання піктограм в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвиненням мовлення II-III рівня. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2023. Вип. 21. С. 28-39.*

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. **Haletska Y.** The research of the formation of eating and personal hygiene skills among children with moderate and severe mental disability. *Specialusis ugdymas. Special education.* 2022. Vol. 1. №44. S. 127-154. *Наукометрична база Scopus.* URL: <https://doi.org/10.15388/se.2022.v1i44.14>.

ГРИГОР'ЄВА ІННА ОЛЕКСАНДРІВНА

**Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
навчально-наукового інституту педагогіки і
психології Державного закладу «Луганський
національний університет імені Тараса Шевченка»**

Коло наукових інтересів: психолого-педагогічні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти.

Коротка біографія

І.О. Григор'єва працює в Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» з 2005 р. – на посаді асистента, з 2007 р., по 2010 р. – аспірантка кафедри корекційної психопедагогіки Інституту корекційної педагогіки та спеціальної психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ), з 2011 р. – на посаді доцента, з 01 грудня 2014 р. – на посаді завідувачки кафедри дефектології та психологічної корекції, з 01.05.2020 р. по 30.06.2022 – в.о завідувачки кафедри спеціальної та інклюзивної освіти. З 01.07.2022 по теперешній час – доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти навчально-наукового інституту

педагогіки і психології Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

У 2011 році захистила кандидатську дисертацію зі спеціальності 13.00.03 «Корекційна педагогіка». У 2015 році І.О. Григор'євій присвоєно вчене звання доцента кафедри дефектології та психологічної корекції. Григор'єва І.О. неодноразово брала участь у роботі Міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій і семінарів. Григор'єва І.О. має більше 50 наукових праць у вітчизняних та зарубіжних виданнях.

Наукові публікації: всього – 50, з них: навчальних та навчально-методичних посібників – 4; наукових статей – 41; тез – 5.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Формування моральної самосвідомості у розумово відсталих підлітків як засіб профілактики та корекції їх асоціальної поведінки**» (дата захисту – 27 квітня, 2011 рік).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Віктор Миколайович особисто для є ГЕНІАЛЬНИМ УЧИТЕЛЕМ ЖИТТЯ! Він є прикладом в усіх інститутах нашого життя. Його наукові здобутки дуже прикладні і мають вагомий внесок в становлення дефектологічної науки в Україні. Я пишаюсь, що є ученицею Наукової школи Віктора Миколайовича Синьова, побажання Віктора Миколайовича я запам'ятала назавжди й намагаюсь тримати це як лозунг життя, а він завжди мені підписуючи свої наукові праці писав: «З найкращими побажаннями в науці і житті. Високо тримай гідність нашої наукової школи...». Щиро дякую Вам, шановний Вікторе Миколайовичу!

Список основних публікацій

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Григор'єва І.О.** Основи корекційної педагогіки (модульний варіант): (навчально-методичний посібник). Луганськ: Альма-матер, 2014. 265 с.
2. **Григор'єва І.О.** ЩАСЛИВА РОДИНА – індивідуальна комплексна сімейна програма та методичні рекомендації зі

здійснення соціально-педагогічної підтримки батьків дітей першого року життя: навчально-методичний посібник. Київ: ПП «Видавництво «Янтар», 2020. 180 с.

3. **Григор'єва І.О.** ЩАСЛИВА РОДИНА – індивідуальна комплексна сімейна програма та методичні рекомендації зі здійснення соціально-педагогічної підтримки батьків дітей другого року життя. Київ: ПП «Видавництво «Янтар», 2020. 180 с.
4. **Григор'єва І.О.** ЩАСЛИВА РОДИНА – індивідуальна комплексна сімейна програма та методичні рекомендації зі здійснення соціально-педагогічної підтримки батьків дітей третього року життя. Київ: ПП «Видавництво «Янтар», 2020. 180 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Григор'єва І.О.**, Комплексна допомога дітям з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсному центрі. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. №8 (346)
2. **Григор'єва І.О.** Причини та особливості професійного вигорання фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. №8 (346).

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. Mordovtseva N., Slobodian O., **Hryhorieva I.**, Uzhchenko I., Tsalapova O., Makarenko I. Communication Culture as a Key Professional Skill. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2023. Vol. 15 (3). P. 55-71. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/15.3/753>

СРОСОВА СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

Кандидат психологічних наук

Коло наукових інтересів: особливості мислення; вплив мислення на сприйняття та його наслідки на якість та спосіб життя особистості; вплив сприйняття на вчинки та поведінку особистості.

Коротка біографія

Народилася у місті Луганськ 6 вересня 1983 року. З 2008 по 2022 роки проживала у місті Київ. З 2022 року проживаю в Болгарії у місті Софія.

Маю 2 вищі освіти за спеціальностями: «Психологія», «Економіка і підприємництво». Здобула науковий ступінь кандидата психологічних наук за спеціальністю «Спеціальна психологія». Одружена. Маю доньку.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія на тему: **«Особливості розуміння та застосування правил дисциплінованої поведінки молодшими школярами з порушенням інтелектуального розвитку»** (дата захисту – лютий 2012 р.).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Синьов Віктор Миколайович – визнаний науковець та вчений, чия роль у моєму житті і становленні як науковця важко переоцінити. Він є не тільки ментором, але і натхненням для багатьох у галузі науки. Його внесок у науку величезний, а праці відзначаються як значущі інновації у відповідному полі досліджень.

Однією з найбільших цінностей, які я здобула завдяки взаємодії з Віктором Миколайовичем, є його велика ерудиція та глибокі знання у обраній галузі. Його підходи до дослідження завжди вражали своєю оригінальністю та глибиною. Він завжди підтримував і стимулював мене у моїх власних наукових зусиллях, допомагаючи розвивати мої аналітичні та дослідницькі навички.

У підсумку, роль Віктора Миколайовича в моєму житті і науковій кар'єрі надзвичайно важлива. Він є великим ученим, ментором і натхненням, який відіграє значущу роль у моєму становленні як науковця.

ІВАНЕНКО АЛІНА СЕРГІЇВНА

**Кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри логопедії та спеціальної психології
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»**

Коло наукових інтересів: організація психолого-педагогічного процесу підготовки учнів із порушеннями інтелектуального розвитку до сімейного життя; впровадження технологій прикладного аналізу поведінки в процесі навчання дітей з розладами аутистичного спектра.

Короткі відомості

Починаючи з 2012 року і по сьогоднішній день працюю на кафедрі технологій спеціальної та інклюзивної освіти Донбаського державного педагогічного університету. З 2012 р. по 2015 р. навчалася в аспірантурі зі спеціальності 19.00.08 – спеціальна психологія Інституту корекційної педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. У 2016 році під керівництвом Синьова Віктора Миколайовича успішно захистила дисертаційне дослідження на тему «Формування уявлень про майбутню сім'ю у розумо-

во відсталих підлітків», на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. З 2016 року коло професійних інтересів зосередилося на проблемі психолого-педагогічного супроводу дітей з розладами аутистичного спектра. Було закінчено міжнародні та українські сертифіковані програми з прикладного аналізу поведінки (2018-2023 рр.), Денверської моделі раннього втручання (2020-2021 рр.), сенсорної інтеграції (2016 р., 2020 р.). У 2020 році заснувала і по сьогоднішній день є керівником Міжнародного благодійного фонду «Студія розвитку дитини (Дивоцвіт)», провідною діяльністю якого є надання висококваліфікованої допомоги дітям з ООП, зокрема з розладами аутистичного спектра.

Наукові публікації: всього 81 публікація, зокрема 2 публікації навчально-методичного та 36 наукового характеру, 11 публікацій у фахових виданнях та 3 публікації у періодичних виданнях, включених до наукометричної бази Web of Science, співавтор 1 колективної монографії, автор 28 тез.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія на тему: «**Формування уявлень про майбутню сім'ю у розумово відсталих підлітків**» (31 жовтня 2016 р.).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Для мене Віктор Миколайович Синьов – це багатогранна та безмежно талановита людина, вчений із широким діапазоном наукових інтересів. Знайомство з Віктором Миколайовичем, безперечно, стало вагомим рушієм у моєму становленні як науковця. Високо ціную можливість бути ученицею видатного вченого із світовим ім'ям та послідовницею його наукової школи. Кожна зустріч із Віктором Миколайовичем надихає на безперервний науковий пошук, кропітку дослідницьку працю, розширення творчих задумів й нові звершення. Почуття вдячності за Ваш талант, професіоналізм та відданість своїй справі, вельмишановний Вчителю!

Добра на довгі роки та многії літа!

Список основних публікацій

Монографії

1. **Іваненко А.С.**, Дмитрієва І.В. Теоретико-методичні основи системи корекційної роботи з підготовки учнів спеціальної школи до майбутнього сімейного життя. Корекційно-реабілітаційна діяльність у сучасному освітньому просторі: монографія / під заг. ред. О.В. Боряк, Т.М. Дегтяренко. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. С. 220-239.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. Дмитрієва І.В., Одинченко Л.К., **Іваненко А.С.** Технології навчання дітей з розладами аутистичного спектра та синдромом Дауна. Курс лекцій: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во: Б.І. Маторіна. 2021. 81 с.
2. Дмитрієва І.В., Одинченко Л.К., **Іваненко А.С.** Учні з комплексними порушеннями. Курс лекцій: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во: Б.І. Маторіна. 2021. 100 с.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Іваненко А.С.**, Дмитрієва І. В. Sex-role parenting mentally retarded teenagers. *Фаховий збірник наукових праць «Теорія і практика сучасної психології»*. Запоріжжя, 2019. Вип. 1. Т. 2. С. 164-167.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. Aleksandrov D., Okhrimenko I., Olefir O., Dmytriieva I., **Ivanenko A.** Psychological Factors of Formation of Communicative Components of Adolescent Addicts. *Applied Linguistics Research Journal* 2021. Vol. 5 (4). P. 134-144.
2. **Ivanenko A.**, Brushnevska I., Shulzhenko D., Shvaliuk T. The problem of mental development in children with autistic disorders. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021, Vol. 12. Issue 4. P. 297-313.
3. Mudryk O., Ivakhnenko A., Odynchenko L., Dmytriieva I., **Ivanenko, A.**, Shelever O. Mental and Pedagogical Techniques in Teaching Children with Special Educational Needs: Neuropedagogical Aspect. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2023.

КОГАН ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

Кандидат педагогічних наук, доцент

Короткі відомості

До 2016 року працювала доцентом кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

З 2016 року проживаю в США. Працюю у відділі кадрів соціального центру допомоги людям похилого віку та дітям з особливими освітніми потребами м. Нью-Йорк.

Під керівництвом В.М. Синьова мною була захищена дисертація на тему **«Формування здорового способу життя у старшокласників допоміжної школи»** за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка (24 жовтня 2006 р.).

З Віктором Миколайовичем познайомилась в 2009 році. Надзвичайно високо інтелектуальна людина, з чудовим почуттям гумору. Людина з якою з перших хвилин відчуваєш себе легко, незважаючи на її статус та заслуги в академічному світі.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Коган О.В.**, Рудзевич І.Л. Педагогічні та психологічні аспекти формування здорового способу життя у розумово відсталих учнів: монографія. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнко, 2014. 164 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. Беспалько В.В., **Коган О.В.** Медико-соціальні проблеми формування та профілактики адитивної поведінки у дітей та підлітків з вадами інтелекту: методичні рекомендації. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2004. 32 с.
2. Слабкий Г.О., Беспалько В.В., **Коган О.В.**, Федьков О.О. Медико-соціальні та правові аспекти девіантної поведінки дітей та підлітків: методичні рекомендації. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2004. 32 с.

ЛИПА ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

**Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара**

Коло наукових інтересів: навчання і виховання дітей з особливими потребами в інтегрованому та інклюзивному освітньому середовищі.

Коротка біографія

Народився в селі Крива Лука Краснолиманського району Донецької області. У 1967 році закінчив Слов'янське медичне училище. Ще студентом працював фельдшером у обласній психіатричній лікарні. Вже тоді опікувався проблемами людей з особливими потребами. Саме це й визначило його рішення про вступ на дефектологічний факультет Слов'янського державного педагогічного інституту, який і закінчив у 1971 році з відзнакою. Пра-

цював у Єнакіївській допоміжній школі вчителем-логопедом, методистом спеціальних шкіл Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. У Донбаському державному педагогічному університеті з 1976 року по 2021 рік пройшов шлях від асистента до заступника декана дефектологічного факультету, завідувача кафедри, професора.

Двічі «Відмінник освіти», нагороджений Почесною Грамотою МОН, За значні досягнення в галузі педагогічної і психологічної наук, особистий внесок у розвиток української освіти нагороджений Почесним знаком Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «За значні досягнення в освіті», медаллю «Ушинський К.Д.».

Наукові публікації: всього – понад 200, з них: монографій – 2; підручників – 3; навчальних та навчально-методичних посібників – 28; наукових статей – понад 100; тез – понад 70.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконував дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: «**Использование символической наглядности в обучении географии учащихся вспомогательной школы**» (дата захисту – 21.01.1982).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Завжди щиро захоплювався вражаючою генерацією ідей, широкомасштабністю мислення, професіоналізмом, організаторським талантом, блискучими ораторськими здібностями Синьова Віктора Миколайовича, його вмінням вести своїх учнів по науковому життю, навчаючи їх, залишаючи в них частку своєї душі та власних пізнань. Розумію, що всі ці якості Віктора Миколайовича є результатом його надзвичайної наполегливості, вимогливості до себе та оточуючих, неймовірної працьовитості, наукової рішучості.

Вважаю вплив Віктора Миколайовича на становлення мене як науковця, формування мого професійного світогляду неоціненним. Я маю честь бути учнем такого науковця, Майстра своєї справи, наділеного педагогічним, пое-

тичним, вокальним хистом, а найбільше за все людяністю, глибоким розумінням сенсу людського життя, зацікавленістю в успіхах своїх учнів.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Липа В.А.** Коррекционные цели в специальном обучении: монографія. Славянск: Изд-во Б.И. Маторина, 2016. 283 с.
2. Сучасні проблеми спеціальної освіти: теорія, досвід, інновації: монографія / за заг. ред. проф. І.В. Татьянчикової. 2-е вид. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторина, 2019. 285 с.
Липа В.А. – в складі авторів.

Підручники

1. **Липа В.О.**, Одинченко Л.К. Географія України. 9 клас: підручник. Київ: Благовіст, 2004. 175 с.
2. **Липа В.О.**, Одинченко Л.К. Географія. 8 клас: підручник для доп. шк. Київ: Неопалима купина, 2007. 160 с.
3. **Липа В.О.**, Одинченко Л.К. Природа рідного краю. 6 клас: підручник для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. Київ: Либідь, 2013. 158 с.

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Липа В.А.** Психологические основы педагогической коррекции. Донецк: Лебідь, 2000. 319 с.
2. **Липа В.А.** Основы коррекционной педагогики: учебное пособие. Донецк: Лебідь, 2002. 327 с.
3. **Липа В.А.** Психологические основы педагогической коррекции. 2-е изд., перераб. и дополн. Славянск: Изд-во Б.И. Маторина, 2012. 386 с.
4. **Липа В.О.** Психокорекційна педагогіка (олігофренопедагогіка) в практиці інклюзивного навчання. Слов'янськ: Вид-во ФОП Д.А. Підченко, 2017. 356 с.
5. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Корекційна психопедагогіка» / укл.: Л. Нічуговська. Дніпро, 2020. 39 с. **Липа В.А.** – в складі авторів.
6. Ніколенко Л.М., **Липа В.О.**, Чернега А.О. Методичні рекомендації щодо написання та оформлення курсових робіт за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (для студентів 3 курсу). Дніпро, 2022. 30 с.

7. Ніколенко Л.М., **Липа В.О.** Робоча програма навчальної практики (виховної) / укл. ДНУ, 2022. 16 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. Нічуговська Л., Ніколенко Л., **Липа В.** Підготовка майбутніх педагогів до інноваційної діяльності в сфері спеціальної освіти: можливості тренінгових технологій. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки.* 2021 Вип. 4. С. 37-43. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article>
2. **Липа В.О.** Контroversійний огляд проблеми організації навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка»): науковий журнал.* 2022. № 2(2). С. 577-588. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/2264>

МУХІНА АНАСТАСІЯ ЮРІЇВНА

**Кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Коло наукових інтересів: особливості розвитку та навчання дітей з розладами спектру аутизму; порушення поведінки у дітей і підлітків; питання впровадження інклюзії в НУШ.

Коротка біографія

Народилася у 1983 р. У 2001 році закінчила Луганську середню загальноосвітню школу №4 з золотою медаллю та вступила на бюджет до Луганського національного університету імені Тараса Шевченка на кафедру дефектології. У 2006 році закінчила Луганський національний університет імені Тараса Шевченка й отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Дефектологія. Практична психологія» та

здобула кваліфікацію вчителя спеціальної (корекційної) школи, корекційного педагога спеціальних дошкільних закладів, практичного психолога у закладах освіти. У 2006 році закінчила навчання у відділі магістратури Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка й отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Дефектологія» та здобула кваліфікацію викладача корекційної педагогіки та спеціальної психології, організатора корекційної роботи навчально-реабілітаційних закладів. Отримала диплом з відзнакою. Кандидат психологічних наук з 2012 року. Кандидатську дисертацію захистила у спеціалізованій вченій раді Д 26.053.23 Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова Диплом кандидата наук ДК №010812 видано на підставі рішення Атестаційної колегії України від 30 листопада 2012 року (наказ №40). У 2021 році отримала вчене звання доцента. З 2006 року і по сьогоднішній день працюю з дітьми та підлітками, які мають порушення психофізичного розвитку.

Наукові публікації: всього – 41, з них: навчальних та навчально-методичних посібників – 2; наукових статей – 35; тез – 4.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія. Тема дисертації: **«Особливості статевої ідентичності розумово відсталих дівчат-підлітків»** (5 вересня 2012 року).

В період моїх студентських років навчання ми з подругою-поїхали до Києва на всеукраїнську олімпіаду з дефектології, там я посіла III місце і вперше побачила Віктора Миколайовича Синьова. Стильний, красивий, розумний з неймовірним почуттям гумору, це Людина, яку хочеться слухати затамувавши подих, ловити кожну думку і вираз. Відтоді, моєю мрією було вступити до аспірантури саме до Віктора Миколайовича, так і сталось у 2009 році.

Я вдячна Віктору Миколайовичу за найкращі творчі роки навчання в аспірантурі, він завжди надавав мені свободу наукового пошуку, з повагою ставився до всіх моїх думок і від цього хотілося бути кращою, достойною свого Великого

Вчителя. Людина з великим серцем і душею, неймовірним голосом. Людина науки, стилю і сучасності.

Список основних публікацій

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. Бистрова Ю.О., **Мухіна А.Ю.** Методика викладання російської мови в допоміжній школі: методичні рекомендації для організації практичних занять із студентами спеціальності «Корекційна освіта»: навч.-метод. посібник. Луганськ: Янтар, 2013. 98 с.
2. Данчак В.А., **Мухіна А.Ю.** Спеціальна психокорекція (модульний варіант): навч.-метод. посібник. Старобільськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. 47 с.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. Серомаха Н.Є., **Мухіна А.Ю.** Особливості застосування методу прикладного аналізу поведінки дітей з розладами аутистичного спектру. *Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. №1 (324). Ч. II. С. 62-70.
2. Серомаха Н.Є., **Мухіна А.Ю.** Особливості застосування заміщувального онтогенезу в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектру. *Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2020. №2 (333), лютий. Ч. 2. С. 139-145.
3. Мухіна А.Ю. Організація сенсорного середовища в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектру. *Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. №2 (333), листопад. Ч. 1. С. 118-123.
4. **Мухіна А.Ю.**, Хайдаров І.І. Види компенсаторних механізмів у осіб з розладами аутистичного спектра. *Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2022. №1 (333), грудень. Ч. 1. С. 124-131.

ПРЯДКО ЛЮБОВ ОЛЕКСІЇВНА

**Кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки, спеціальної освіти
та менеджменту Сумського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти**

Коло наукових інтересів: специфіка навчання дітей з інтелектуальними труднощами; педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами; інклюзивна освіта; підвищення професійної компетентності педагогів спеціальних та загальноосвітніх закладів загальної середньої освіти щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Короткі відомості про себе: свій науковий шлях почала з 2004 року, з посади викладача кафедри соціальної педагогіки Сумського педагогічного університету імені А.С. Макаренка. У 2005 році вступила до аспірантури Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, де і виконувала наукове дослідження

під керівництвом академіка В.М. Синьова. У 2010 році захистила кандидатську дисертацію, а в 2013 році отримала наукове звання доцента кафедри вищої професійної освіти. Зараз працюю доцентом кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, а також є завідувачкою лабораторії інклюзивної та інтегрованої освіти цього інституту.

Наукові публікації: всього – 60, з них: 5 монографій; 7 навчальних та навчально-методичних посібників; 40 наукових статей; 50 тез.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка на тему: **«Підготовка майбутнього корекційного педагога до роботи з розумово відсталыми дітьми в реабілітаційному центрі»** (26.05. 2010 р.).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Найяскравіші думки завжди пов'язані з моїм дорогим Учителем. З кожним роком розумієш, яке щастя подарувала доля – зустріти такого Вчителя. Кожне спілкування з ним є незабутнім, надихаючим на нові наукові звершення. Саме Віктор Миколайович ввів мене в яскравий світ наукової діяльності, його настанови і мудрі поради і зараз слугують надійною опорою у професійному житті. Віктор Миколайович є Мудрою Людиною, геніальним ученим, його енциклопедичні знання є надійним фундаментом і прикладом для інтелектуального продовження себе в своїх учнях.

Коло наукових інтересів Учителя надзвичайно широке: корекція інтелектуального розвитку розумово відсталих дітей, методики викладання географії в допоміжній школі, перевиховання засуджених в пенітенціарних установах, підготовка фахівців для роботи в інноваційних закладах. Ним було здійснено радикальне переосмислення теоретичних і практичних основ пенітенціарної педагогіки, яка з виправно-трудова стала педагогікою каяття – пенітенціарної. Мене завжди вражало те, що на наукових консультаціях, Віктор Миколайович

радить, пропонує, але ніколи не наполягає і, тим самим, залишає поле для особистого творчого пошуку. Особливої уваги заслуговує його ставлення до учнів: дуже уважне і відповідальне, з глибокою повагою і розумінням, вміє вислухати і порадити, спрямувати на істинний шлях у наукових дослідженнях.

Користуючись нагодою, на цих сторінках хотілося б висловити слова щирої вдячності, глибокої поваги і шани своєму Вчителю. Я ніколи не забуду Вашої турботи, підтримки і Ваших настанов. Хай доля подарує Вам здоров'я, затишок, спокій, душевний комфорт у колі Ваших рідних, близьких, однодумців.

Список основних публікацій

Монографії

1. **Прядко Л.О.** Діяльність корекційного педагога реабілітаційного центру. Теоретичні та методичні аспекти корекційно-реабілітаційної діяльності: колективна монографія. Суми: ВД «СумДПУ», 2015. С. 196-215.
2. **Прядко Л.О.** Особистісно-професійна компетентність викладача закладу вищої професійної освіти: сутнісні характеристики. Розвиток особистісно-професійної компетентності педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти: кол. монографія / за ред.: О.В. Зосименко, Г.Л. Єфремової. Суми: ФОП Цьома С.П., 2018. С. 52-65.
3. **Прядко Л. О.** Формування професійної готовності педагога закладу загальної середньої освіти до реалізації інклюзивної освіти. Корекційно-реабілітаційна діяльність у сучасному освітньому просторі: монографія / під заг. ред. О.В. Боряк, Т.М. Дегтяренко. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. С. 124-146.
4. **Прядко Л.О.** Технологія роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі / за заг. ред. Г. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. С. 297-314.
5. **Прядко Л.О.** Управління професійним розвитком асистента вчителя закладу загальної середньої освіти. Менеджмент: теорія, методологія, практика: монографія / за заг. ред. Г. Єфремової. Суми: ФОП Цьома С.П., 2023. С. 491-517

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. **Прядко Л. О.** Фурман О.О. На допомогу педагогу загальноосвітнього навчального закладу: метод. посіб. Суми: РВВ СОІППО, 2015. 62 с.
2. **Прядко Л.О.** Фурман О.О. Дидактичні основи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку: метод. посіб. Суми: РВВ СОІППО, 2015. 112 с.
3. **Прядко Л.О.** Індивідуалізація навчання в закладі загальної середньої освіти: методичний посібник. Суми: НВВ СОІППО, 2019. 60 с.
4. **Прядко Л.О.** Педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами: методичні рекомендації. Суми: НВВ СОІППО, 2020. 60 с.
5. **Прядко Л.О.** Діти з труднощами у навчанні в початковій школі. Суми: НВВ СОІППО, 2021. 50 с.
6. **Прядко Л.О.** Інклюзивна компетентність сучасного вчителя Нової української школи: методичний посібник. Суми: НВВ СОІППО, 2022. 98 с.
7. **Прядко Л.О.** Дитина з небажаною поведінкою у закладі загальної середньої освіти: методичний посібник. Суми: НВВ СОІППО, 2023. 60 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Прядко Л.О.** Проблема організації уроку в інклюзивному закладі освіти. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць.* Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2016, 2018. Вип. 11. Т. 2. С. 210-219.
2. **Прядко Л.О.** Аспекти реалізації індивідуалізації навчання дітей з особливими освітніми потребами у закладі загальної середньої освіти. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць.* Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2016, 2019. Вип. 13. Т. 2. С. 210-219.
3. **Прядко Л.О.** Використання досвіду А. Макаренка у попередженні порушень поведінки дітей з особливими освітніми потребами. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал.* Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2019. С. 246-274.
4. **Прядко Л.О.** Особливості реалізації педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами в умовах за-

кладу загальної середньої освіти. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2016, 2020. Т. 2. С. 210-219.

5. **Прядко Л.О.** Роль медико-біологічних дисциплін у підготовці майбутніх спеціальних педагогів у закладі вищої освіти. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2016, 2022. Вип. 17. Т. 2. С. 220-229.

СЕМЕНЦОВА ОКСАНА МИКОЛАЇВНА

Кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти Національного університету «Запорізька політехніка»

Коло наукових інтересів: особистість у стресовій ситуації та ефективні способи комунікації; альтернативні способи комунікації дітей з особливими освітніми потребами дошкільного та шкільного віку.

Короткі відомості

Кандидат психологічних наук, доцент кафедри «Спеціальної освіти» Національного університету «Запорізька політехніка». Викладаю дисципліни: «Спеціальна психологія», «Спеціальна педагогіка», «Корекційно-реабілітаційні служби», «Мовленнєві та сенсорні системи та їх порушення».

Член Запорізької обласної громадської організації «Об'єднання психологів та психоаналітиків «Взаємодія». Фахівець з питань надання психологічної допомоги ВПО, профілактики емоційного вигорання, стабілізації стресових станів, опанування ефективними способами комунікації.

Наукові публікації: всього – 51, з них: наукових статей – 9; тез – 42.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія на тему: «**Психологічна корекція комунікативної діяльності старших дошкільників із ЗПР**» (11 травня 2021 року).

Роль у моєму житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: На мій погляд, результати багаторічної плідної та творчої праці Віктора Миколайовича Синьова в галузі корекційної педагогіки та спеціальної психології мають велику цінність для розв'язання нагальних завдань спеціальної та інклюзивної освіти. Його випускники, виховані на цінностях факультету корекційної педагогіки та психології, який тривалий час очолював Віктор Миколайович, зараз працюють у закладах освіти за розробленими та модернізованими їм та його аспірантами навчальними планами і програмами для різних типів спеціальних шкіл.

Я познайомилась з Віктором Миколайовичем, коли вступила в аспірантуру Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. В той час він вже був відомим вченим, доктором педагогічних наук, професором, академіком НАПН України. Простий у спілкуванні, з високим рівнем інтелекту та інтелігентності, він є Вчителем, який мотивує зростати професійно та особистісно. Пам'ятаю, що дуже раділа, коли Віктор Миколайович погодився стати науковим керівником моєї кандидатської дисертації. Тоді ми з ним поспілкувались менш ніж півгодини, але за цей час я отримала від нього не лише допомогу у постановці завдань дослідження, але й натхнення у реалізації ідеї дослідження. Я пам'ятаю майже кожну зустріч з ним в той період, бо ту підтримку та емпатію, яку він надає не можливо забути.

Список основних публікацій

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Семенцова О.М.** Теоретичні уявлення про затримку психічного розвитку та визначення напрямків корекційної допомоги дітям в умовах інклюзивної освіти. *Науковий*

часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 37. С. 110-119.

Статті в Scopus / WoS за останні 5 років

1. Zaveryko N., Matskevich Y., Balukhtina O., **Sementsova O.**, Ivanova L. Psychological and pedagogical features of training future social service workers. *Eduweb*. 2022. Vol. 16. №3. P. 218-231. Наукометрична база *Web of Science Core Collection*. URL: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2022.16.03.16>

ЧЕРНЯКОВА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

**Кандидат психологічних наук, доцент,
доцента кафедри філософії та психології
«Київського університету інтелектуальної
власності та права Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Коло наукових інтересів: психологічний супровід освітнього процесу в ЗВО; акмеологічний підхід у формуванні професійної культури майбутніх психологів; методи профілактики та подолання конфліктів в галузі освіти; сучасні засоби арттерапії в подоланні стресу; сучасні методи психотерапії та психологічного консультування.

Коротка біографія

Після захисту дисертації у 2009 році, працювала асистентом кафедри загальної психології Слов'янського державного педагогічного університету.

З 01 вересня 2009 року була переведена і працювала на посаді старшого викладача кафедри загальної психології Слов'янського державного педагогічного університету. З 19 листопада 2009 року була призначена на посаду і працювала доцентом цієї ж кафедри як обрана за конкурсом. З 01 червня 2012 року Слов'янський державний педагогічний університету реорганізовано шляхом приєд-

нання до Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет».

14 квітня 2011 року Рішенням Атестаційної колегії було присвоєно вчене звання доцента кафедри загальної психології (атестат 12 ДЦ № 024322 протокол №2/993-Д).

З 01.09.2022 р. і по теперішній час працюю на посаді доцента кафедри філософії та психології «Київського університету інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

Відзнаки: Диплом за перемогу у конкурсі «Кращій матеріал місяця» у категорії «Психологія» на порталі «Учительський журнал он-лайн» (2014), Диплом лауреата II (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Новітні технології у новій школі» у номінації «Розвивальні програми» (2021 р).

Наукові публікації: всього -115, з них: монографій – 1; навчальних та навчально-методичних посібників – 23; наукових статей – 55; тез – 35.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконувала дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія на тему: **«Психологічні особливості емоційного сприймання музики розумово відсталими дітьми»** (дата захисту – 31березня 2009 рік).

Роль у Вашому житті СИНЬОВА Віктора Миколайовича: Хочу висловити Вам сердечну вдячність за невтомну працю, за великий таланти і покликання сіяти мудрість і знання. Ваше мудре серце завжди наповнено співчуттям, добротою і вірою у своїх учнів. Цими чудовими якостями і ґрунтовними знаннями Ви щедро ділитесь з нами. Всі учні Вам вірять, Вас люблять і шанують. Ви здійснюєте зв'язок часів, продовжуючись у своїх учнях. Довгі літа Вам, Метре української дефектології!

Список основних публікацій

Монографії

1. **Cherniakova Olesia, Volevaka Iryna, Kukhar Tetiana.** Analysis of psychological health of internally displaced persons. THE ROLE OF TECHNOLOGY IN THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE POST-QUARANTINE

WORLD. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology Monograph. 2020. ISBN 978-83-957298-5-0

Навчальні та навчально-методичні посібники

1. Мамічева О.В., **Чернякова О.В.** Діагностика психічного розвитку дитини від народження до вступу в заклади освіти: навч.-метод. посібник зі спеціальної психології. Ч. 1. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2013. 174 с.
2. **Чернякова О.В.**, Грицук О.В., Мельник В.В. Крос-культурна психологія: навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 053 Психологія. Слов'янськ: ДДПУ, 2018. 185 с.
3. **Чернякова О.В.**, Грицук О.В. Психолінгвістика: навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 053 Психологія. Слов'янськ: ДДПУ, 2019. 185 с.

Статті у вітчизняних фахових виданнях за останні 5 років

1. **Чернякова О.В.**, Шайда Н.П. Психологічні особливості технічного мислення учнів спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату у сучасному контексті освіти. *Теорія і практика сучасної психології*: збірник наукових праць. Запоріжжя, 2019. Вип. 1. Т. 2. С. 173-176.
2. **Чернякова О.В.**, Шайда О.Г. Психолого-педагогічний аспект значення невербального спілкування у структурі діяльності вчителя спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату. *Теорія і практика сучасної психології*: збірник наукових праць. Запоріжжя, 2019. Вип. 5. Т. 1. С. 186-190.
3. **Cherniakova Olesia**, Hrytsuk Oksana, Grytsuk Yuriy, Kuznetsov Marat, Yeshchenko Maryna. Using E-Learning Tools to Prevent Negative Emotional States of Higher Education Applicants. *Technologies of Intellect Development*. 2020. Vol. 4. №2. 21 p.
4. **Чернякова О.В.**, Холостенко Ю.В., Кухар Т.В. Особливості самостійності сучасних студентів майбутніх фахівців соціологічних професій. *Науковий журнал з соціології та психології: Габітус*. 2021. Випуск 28.202. С. 112-116.
5. **Чернякова О.**, Сіпченко О., Гарань Н., Гончарова Н. Веб-квест технології у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Гуманізація навчально-виховного процесу*: зб. науко-

- вих праць., Краматорськ: ЦТРІ «Друкарський дім», 2021. №1 (100). С. 25-34.
6. **Чернякова О.В.**, Шайда О.Г., Шайда Н.П. Соціально-психологічні чинники професійної діяльності сучасних фахівців. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2021. №3. С. 54-58.
 7. **Чернякова О.В.**, Саврасов М.В., Мартинова К. Психологічні особливості становлення креативної підсистеми суб'єкта навчально-професійної діяльності гуманітарного профілю. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Серія: Психологія*. Харків: ХНПУ, 2022. Вип. 66. С. 273-286.
 8. **Chernyakova O.V.** Vitomski Yu.L. Dialectics of the toposity of the level of aggression and latent extremism in candidates for military service under contract. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. №12 (17). С. 250-257.
 9. Саврасов М.В., **Чернякова О.В.**, Огороков Р.С. Типологія креативності суб'єкта на завершальному етапі професійної підготовки. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 4. С. 124-128.
 10. Саврасов М.В., **Чернякова О.В.**, Шайда Н.П. Самодетерміновані мотиваційні регулятори креативності суб'єкта навчально-професійної діяльності. *Волинський національний університет імені Лесі Українки. Психологічні студії*. №2. С. 165-171.

ШУЛЬЖЕНКО ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

**Кандидат психологічних наук,
науковий співробітник відділу організації
наукових досліджень Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова**

Народився 1 січня 1985 року в м. Києві.

2013-2016 років навчався в аспірантурі на кафедрі спеціальної психології та медицини факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова.

Під керівництвом В.М. СИНЬОВА виконав кандидатську дисертацію на тему: «**Емоційна стійкість майбутнього фахівця як психологічний чинник його готовності до корекційної роботи з аутичними дітьми**» за спеціальністю 19.00.08 – спеціальна психологія (2021 р.).

Список основних публікацій

Навчальні посібники

1. **Шульженко О.**, Тороп К. Формування психологічної готовності корекційних педагогів до роботи з розумово відс-

талими та аутичними дітьми в інклюзивних умовах. *Методичні рекомендації та психолого-педагогічний практикум для корекційних педагогів, психологів, студентів, науковців та батьків*. Дніпро: Вид. «Інновація» 2017. 130 с.

*Статті у вітчизняних фахових
виданнях за останні 5 років*

1. **Шульженко О.Є.**, Шульженко Д.І. Теоретична сутність взаємозв'язку емоційного інтелекту і емоційної стійкості майбутніх фахівців спеціальної та інклюзивної освіти. *Науковий часопис. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць*. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. №37. С. 141-147.

КОТ МИКОЛА ЗАХАРОВИЧ

Під керівництвом В.М. Синьова захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему: «Удосконалення підготовки вчителя професійно-трудового навчання учнів допоміжної школи», за спеціальністю за спеціальністю 13.00.03 – Корекційна педагогіка (1991 р.).

ЛИПА ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

Під керівництвом В.М. Синьова захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему: «Формування комунікативної готовності розумово відсталих дітей до навчання у школі», за спеціальністю 13.00.03 – Корекційна педагогіка (2010 р.).

ФЕДОРЕНКО ІГОР ВАСИЛЬОВИЧ

Під керівництвом В.М. Синьова захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему: «Підготовка майбутніх учителів-дефектологів до використання новітніх комп'ютерних технологій у процесі корекційного навчання», за спеціальністю 13.00.03 – Корекційна педагогіка (2011 р.).

ФЕДОРЕНКО МИРОСЛАВ ІГОРОВИЧ

Під керівництвом В.М. Синьова захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему: «Особливості економічного виховання старшокласників з глибокими порушеннями зору», за спеціальністю 13.00.03 – Корекційна педагогіка (2015 р.).

ФЕДОРЕНКО МАРИНА ВІКТОРІВНА

Під керівництвом В.М. Синьова захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук на тему: «Психодіагностика та психокорекція синд-

рому гіперактивності у дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю», за спеціальністю 19.00.08 – Спеціальна психологія (2015 р.).

БИСТРОВ АНТОН ЄВГЕНОВИЧ

Під керівництвом В.М. Синьова захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук на тему: «Особливості віктимної поведінки розумово відсталих підлітків», за спеціальністю 19.00.08 – Спеціальна психологія (2019 р.).

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	3
КЕРІВНИК НАУКОВОЇ ШКОЛИ – ВІКТОР СИНЬОВ	5
ЧЛЕНИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ – ДОКТОРИ НАУК	14
БОНДАРЕНКО Юлія Анатоліївна	14
ВИХЛЯЄВ Юрій Миколайович	22
ГЛОБА Олександр Петрович	26
ДМИТРІЄВА Ірина Володимирівна.....	31
ЄФИМЕНКО Микола Миколайович	39
КОВАЛЕНКО Вікторія Євгенівна	45
КУЗАВА Ірина Борисівна	53
МИРОНОВА Світлана Петрівна.....	58
ОМЕЛЬЧЕНКО (КУЗНЕЦОВА) Марина Сергіївна....	68
РУДЕНКО Лілія Миколаївна	75
СУПРУН Дар'я Миколаївна.....	81
ФЕДОРЕНКО Світлана Володимирівна.....	89
ФЕРТ Ольга Григорівна	94
ФОРОСТЯН Ольга Іванівна	100
ХОХЛІНА Олена Петрівна.....	104
ЧУПАХІНА Світлана Василівна	113
ШЕВЦОВ Андрій Гаррієвич	121
ШУЛЬЖЕНКО Діна Іванівна	130
ЯКОВЛЕВА Світлана Дмитрівна	136
КУНЕНКО Людмила Олександрівна.....	141
МОЗГОВА Галина Петрівна.....	141
БИСТРОВА Юлія Олександрівна.....	141
ЧЛЕНИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ – КАНДИДАТИ НАУК	142
ВОЙТЮК Ірина Вікторівна	142
ГАЛЕЦЬКА Юлія В'ячеславівна	145
ГРИГОР'ЄВА Інна Олександрівна.....	149

ЄРОСОВА Світлана Анатоліївна	152
ІВАНЕНКО Аліна Сергіївна	154
КОГАН Ольга Вікторівна.....	157
ЛИПА Володимир Олександрович	159
МУХІНА Анастасія Юріївна	163
ПРЯДКО Любов Олексіївна	166
СЕМЕНЦОВА Оксана Миколаївна.....	171
ЧЕРНЯКОВА Олеся Володимирівна.....	174
ШУЛЬЖЕНКО Олександр Євгенович.....	178
КОТ Микола Захарович	180
ЛИПА Вікторія Володимирівна	180
ФЕДОРЕНКО Ігор Васильович	180
ФЕДОРЕНКО Мирослав Ігорович.....	180
ФЕДОРЕНКО Марина Вікторівна	180
БИСТРОВ Антон Євгенович.....	181

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ

**«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТИ ДІТЕЙ З УСКЛАДНЕННЯМИ
ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ І СОЦІАЛІЗАЦІЇ.**

**НАУКОВА ШКОЛА
ВІКТОРА СИНЬОВА»**

**НАУКОВО-ДОПОМІЖНИЙ
БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК**

УКЛАДАЧ

МИРОНОВА Світлана Петрівна,

*доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка*

Підписано 14.12.2023. Формат 60х84/16. Гарнітура «Книжник».
Ум. друк. 10,7 Обл.-вид. арк. 8,6. Зам. № 1073.

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.
Свідоцтво серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.

Виготовлено в Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.